

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Statistical Office in Bydgoszcz

**RAPORT O SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ
WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO W 2013 R.**

**REPORT ON THE SOCIO-ECONOMIC
SITUATION
OF KUJAWSKO-POMORSKIE
VOIVODSHIP IN 2013**

Maj 2014 May

ZESPÓŁ REDAKCYJNY   EDITORIAL BOARD

Przewodniczący   *President*
Wioletta Zwara

Redaktor Główny   *Editor in chief*
Barbara Ptaszyńska

Sekretarz   *Secretary*
Małgorzata Rybak

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE   PREPARATION AND EDITORIAL SUPERVISION

Waldemar Borzych, Piotr Kacprowicz, Katarzyna Magdańska, Ewa Panic-Kentzer
Wydział Badań Ankietowych   *Enquiry Surveys Division*

Dorota Malicka
Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy   *Survey and Analysis of Labour Market Centre*

Wiesława Duży, Paulina Goldiszewicz-Cyl, Małgorzata Górka, Anna Hoffmann,
Kamila Iwanek, Dariusz Klamecki, Milena Krajewska, Agnieszka Krautforst-Kłoszewska,
Ewa Liminowicz, Bożena Małecka, Magdalena Miško, Anna Nakielska, Paulina Olbryś
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych   *Kujawsko-Pomorski Regional Survey Centre*
– pod kierunkiem   *– supervised by*
Małgorzaty Rybak

REDAKCJA TECHNICZNA, KOREKTA, SKŁAD   TECHNICAL SUPERVISION, PROOF-READING,
I GRAFIKA KOMPUTEROWA   COMPUTER GRAPHICS

Rafał Lis, Adam Mańkowski, Magdalena Miško, Jacek Pruski
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych   *Kujawsko-Pomorski Regional Survey Centre*

**Przy publikowaniu danych US
prosimy o podanie źródła**

***When publishing SO data
please indicate source***

Publikacja dostępna na

www.stat.gov.pl/bydgosz

Publication available on

ISSN 2084-6703

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz,
tel. 52 3669-390, fax 52 3669-356; internet <http://www.stat.gov.pl/bydgosz>
e-mail: SekretariatUSBGD@stat.gov.pl

Druk:

Urząd Statystyczny w Olsztynie; ul. Kościuszki 78/82, 10-959 Olsztyn
Nakład: 75 egz.   Format A4
Zakład Wydawnictw Statystycznych w Warszawie (okładka); al. Niepodległości 208, 00-925 Warszawa
Format A4

Cena 15,00 zł

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy przekazuje Państwu kolejny „**Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w 2013 r.**”, stanowiący element systemu regionalnych opracowań analitycznych, wydawanych w analogicznym układzie i zakresie przez wszystkie wojewódzkie urzędy statystyczne.

Opracowanie zawiera informacje o sytuacji demograficznej, zmianach zachodzących na rynku pracy, tendencji w podstawowych obszarach gospodarki narodowej oraz aktywności podmiotów gospodarczych z województwa kujawsko-pomorskiego.

Publikację rozpoczyna zestawienie podstawowych informacji o województwie kujawsko-pomorskim na tle kraju i pozostałych województw. Zasadnicza część opracowania składa się z 14 rozdziałów, poświęconych określonym obszarom tematycznym m.in.: ludność, rynek pracy, wynagrodzenia, ceny, rolnictwo, rynek wewnętrzny.

Zastosowany w publikacji retrospektywny opis zjawisk społecznych i gospodarczych na przestrzeni ostatnich lat pozwala na określenie tendencji danego zjawiska w kolejnych okresach, jak również identyfikację rzeczywistych potrzeb Regionu. Interesującym elementem wydawnictwa jest zestawienie tabelaryczne wybranych danych o województwie według miesięcy. Dla zobrazowania sytuacji dane statystyczne wzbogacono o kartogramy, kartodiagramy i wykresy z wydłużoną retrospekcją czasową.

Zachęcamy również do zapoznania się z treścią uwag metodycznych, które obejmują źródła i zakres danych statystycznych, sposoby prezentacji, stosowane klasyfikacje i grupowania oraz definicje najważniejszych pojęć znajdujących się w opracowaniu.

Opracowanie jest ważnym zbiorem bieżącej wiedzy o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, którego uzupełnienie kwartalne stanowią biuletyny statystyczne oraz miesięczne komunikaty o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego.

Przekazując niniejszą publikację, wyrażamy nadzieję, że okaże się wyczerpującym źródłem informacji o sytuacji w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. W celu szerszego zaspokojenia Państwa potrzeb informacyjnych zapraszamy do współpracy z Urzędem Statystycznym w Bydgoszczy, zarówno w obszarze publikacji, jak i działań o charakterze analityczno-badawczym odpowiadających, w możliwie największym stopniu, na potrzeby Użytkowników danych statystycznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

Wioletta Zwara

Bydgoszcz, maj 2014 r.

Preface

Statistical Office in Bydgoszcz presents the next "Report on the socio-economic situation of the Kujawsko-Pomorskie in 2013", which is a part of the regional analytical studies, published by all of 16th regional statistical offices with a similar structure and scope.

The study contains information about demographic situation, changes in the labour market, trends in basic areas of the national economy and activity of the national entities in kujawsko-pomorskie voivodship.

The publication begins with major statistical data about Kujawsko-Pomorskie on the background of the country and other voivodships. The main part of the study consists of 14 chapters on specific thematic areas including: population, labour market, wages and salaries, prices, agriculture, internal market.

Retrospective description of the social and economic developments over the last years used in the publication allows to determine the tendencies of events in subsequent periods, as well as identifying the real needs of the region. An interesting component is the tabulation of publishing data on the selected region by month. To illustrate the situation, statistics are enhanced by cartograms, cartodiagrams and graphs with extended flashbacks to the time.

I also encourage you to read of methodological notes which include sources and range of statistical data, presentations and used classifications and groupings as well as definitions of the most important concepts contained in the publication.

The publication is an important source of current knowledge on the socio-economic situation of voivodship, which quarterly supplements are statistical bulletins and monthly announcements about socio-economic situation in kujawsko-pomorskie voivodship.

By presenting this publication, I hope that it will be an exhaustive source of information about the situation in the kujawsko-pomorskie voivodship in 2013. In order to better satisfying the information needs, I invite you to cooperation with the Statistical Office in Bydgoszcz both in the area of publication as well as in analytical and research area corresponding to, as far as possible, the needs of statistical data Users.

*Director
of Statistical Office in Bydgoszcz*

W. Zwara

Wioletta Zwara

SPIS TREŚCI

Przedmowa .....
Uwagi ogólne .....
Znaki umowne .....
Skróty .....
PODSTAWOWE TENDENCJE .....
WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU .....
WOJEWÓDZTWO NA TLE POZOSTAŁYCH WOJEWÓDZTW .....
PODZIAŁ I POWIERZCHNIA WOJEWÓDZTWA .....
LUDNOŚĆ .....
RYNEK PRACY .....
WYNAGRODZENIA .....
ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE .....
CENY .....
ROLNICTWO .....
PRZEMYSŁ .....
BUDOWNICTWO .....
BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE .....
RYNEK WEWNĘTRZNY .....
WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘ- BIORSTW NIEFINANSOWYCH .....
NAKLADY INWESTYCYJNE .....

SPIS TABLIC

Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie w 2013 r. ....
Ludność na podstawie bilansów .....
Ludność według województw .....
Ruch naturalny ludności i saldo migracji na 1000 ludności .....
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw .....

CONTENTS

	<u>Str.</u> <u>Page</u>
<i>Preface</i>	3
<i>General notes</i>	10
<i>Symbols</i>	13
<i>Abbreviations</i>	13
<i>BASIC TRENDS</i>	14
<i>VOIVODSHIP AGAINST THE BACK- GROUND OF THE COUNTRY</i>	20
<i>VOIVODSHIP AGAINST THE BACK- GROUND OF OTHER VOIVODSHIPS</i>	21
<i>DIVISION AND AREA OF VOIVODSHIP</i>	24
<i>POPULATION</i>	25
<i>LABOUR MARKET</i>	32
<i>WAGES AND SALARIES</i>	46
<i>SOCIAL BENEFITS</i>	49
<i>PRICES</i>	53
<i>AGRICULTURE</i>	58
<i>INDUSTRY</i>	67
<i>CONSTRUCTION</i>	71
<i>RESIDENTIAL CONSTRUCTION</i>	74
<i>INTERNAL MARKET</i>	80
<i>FINANCIAL RESULTS OF NON-FINANCIAL ENTERPRISES</i>	83
<i>INVESTMENT OUTLAYS</i>	86

LIST OF TABLES

	<u>Nr</u> <u>No.</u>	<u>Str.</u> <u>Page</u>
<i>Selected data for voivodship and Poland in 2013</i>	1	20
<i>Population based balances</i>	2	26
<i>Population by voivodships</i>	3	27
<i>Vital statistics and net migration per 1000 population</i>	4	29
<i>Average paid employment in the enterprise sector</i>	5	32

SPIS TABLIC (dok.)**LIST OF TABLES (cont.)**

		Nr No.	Str. Page
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Average paid employment in the enterprise sector in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	6	33
Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia	<i>Registered unemployment persons as well as unemployment rate .....</i>	7	34
Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Registered unemployment persons as well as unemployment rate in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	8	38
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale	<i>Economic activity of population aged 15 and more in the 4th quarter .....</i>	9	40
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw	<i>Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector .....</i>	10	46
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	11	47
Świadczenia społeczne	<i>Social benefits .....</i>	12	49
Świadczenia społeczne w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Social benefits in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	13	50
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych	<i>Price indices of consumer goods and services .....</i>	14	53
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Price indices of consumer goods and services in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	15	55
Przeciętne ceny detaliczne wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu	<i>Average retail prices of selected consumer goods and services in December .....</i>	16	56
Wybrane dane dotyczące rolnictwa	<i>Selected data on agriculture .....</i>	17	59
Przemysł	<i>Industry .....</i>	18	67
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Indices of sold production of industry in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	19	69
Budownictwo	<i>Construction .....</i>	20	71
Dynamika produkcji budowlano-montażowej w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Indices of construction and assembly production in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	21	73
Budownictwo mieszkaniowe	<i>Residential construction .....</i>	22	74
Mieszkania oddane do użytkowania w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Dwellings completed in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	23	77
Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Dwellings for which permits have been issued in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	24	78
Dynamika sprzedaży detalicznej	<i>Indices of retail sale .....</i>	25	80
Dynamika sprzedaży detalicznej w województwie kujawsko-pomorskim	<i>Indices of retail sale in kujawsko-pomorskie voivodship .....</i>	26	82
Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych	<i>Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises .....</i>	27	85
Nakłady inwestycyjne	<i>Investment outlays .....</i>	28	86

SPIS WYKRESÓW**LIST OF GRAPHS**

		Nr No.	Str. Page
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2013 r.	<i>Natural increase per 1000 population in 2013</i>	1	21
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2013 r.	<i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2013</i>	2	21
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2013 r.	<i>Employment rate by LFS in 2013</i>	3	21
Stopa bezrobocia według BAEL w 2013 r.	<i>Unemployment rate by LFS in 2013</i>	4	22
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2013 r.	<i>Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in 2013</i>	5	22
Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2013 r.	<i>Increase of prices of consumer goods and services in 2013</i>	6	22
Wartość skupu produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych w 2013 r.	<i>Value of agricultural products procurement per 1 ha agricultural land in 2013</i>	7	22
Mieszkania oddane do użytkowania w 2013 r.	<i>Dwellings completed in 2013</i>	8	23
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2013 r.	<i>Net turnover profitability rate in non-financial enterprises in 2013</i>	9	23
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2013 r.	<i>Entities of the national economy in the REGON register in 2013</i>	10	23
Przyrost naturalny na 1000 ludności	<i>Vital statistics per 1000 population</i>	11	28
Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie kujawsko-pomorskim według podregionów i powiatów w 2013 r.	<i>Vital statistics per 1000 population in kujawsko-pomorskie voivodship by subregions and powiats in 2013</i>	12	28
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	<i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population</i>	13	30
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w województwie kujawsko-pomorskim według podregionów i powiatów w 2013 r.	<i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in kujawsko-pomorskie voivodship by subregions and powiats in 2013</i>	14	30
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw	<i>Indices of average paid employment in the enterprise sector</i>	15	32
Struktura przeciętnego zatrudnienia według sekcji PKD 2007	<i>Structure of average paid employment by PKD 2007 sections</i>	16	33
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku	<i>Structure of registered unemployed persons by age</i>	17	36
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia	<i>Structure of registered unemployed persons by educational level</i>	18	36
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według czasu pozostawania bez pracy	<i>Structure of registered unemployed persons by duration of unemployment</i>	19	37
Stopa bezrobocia rejestrowanego	<i>Unemployment rate</i>	20	39
Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim według podregionów i powiatów w 2013 r.	<i>Unemployment rate in kujawsko-pomorskie voivodship by subregions and powiats in 2013</i>	21	39
Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w IV kwartale	<i>Structure of population aged 15 and more by employment status in the 4th quarter</i>	22	41

SPIS WYKRESÓW (cd.)

LIST OF GRAPHS (cont.)

		Nr No.	Str. Page
Współczynnik aktywności zawodowej	<i>Activity rate in the 4th quarter .....</i>	23	41
Struktura pracujących według wieku w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale	<i>Structure of employed persons by age in kujawsko-pomorskie voivodship in the 4th quarter .....</i>	24	42
Wskaźnik zatrudnienia	<i>Employment rate .....</i>	25	43
Struktura bezrobotnych według wieku w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale	<i>Structure of unemployed persons by age in kujawsko-pomorskie voivodship in the 4th quarter .....</i>	26	43
Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w IV kwartale 2013 r.	<i>Structure of unemployed persons by duration of unemployment in in the 4th quarter of 2013 r. ....</i>	27	44
Stopa bezrobocia	<i>Unemployment rate .....</i>	28	44
Liczba osób niepracujących na 1000 osób pracujących	<i>Number of unemployed persons per 1000 employed persons .....</i>	29	45
Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	<i>Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector .....</i>	30	46
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w wybranych sekcjach w 2013 r.	<i>Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in 2013 .....</i>	31	48
Dynamika przeciętnej miesięcznej liczby emerytów i rencistów	<i>Indices of average monthly number of retirees and pensioners .....</i>	32	51
Dynamika przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto	<i>Indices of average monthly gross retirement pay and pension .....</i>	33	52
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych	<i>Price indices of consumer goods and services .....</i>	34	54
Zmiany cen wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r.	<i>Annual changes in prices of selected consumer goods and services in kujawsko-pomorskie voivodship in 2013 .....</i>	35	56
Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi z 1 ha	<i>Basic cereals and mixed cereals yields per 1 ha .....</i>	36	60
Plony ziemniaków z 1 ha	<i>Potatoes yields per 1 ha .....</i>	37	61
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych	<i>Cattle density per 100 ha agricultural land ...</i>	38	62
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych	<i>Pigs density per 100 ha agricultural land .....</i>	39	62
Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego)	<i>Indices of procurement of basic consumer and fodder cereals (including mixed cereals, excluding sowing seed) .....</i>	40	63
Dynamika skupu mleka krowiego	<i>Indices of procurement of cows' milk .....</i>	41	63
Ceny produktów rolnych w skupie i na targowiskach	<i>Procurement and market place prices of agricultural products .....</i>	42	64
Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia	<i>Procurement price of pigs for slaughter to marketplace price of rye and barley .....</i>	43	65
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu	<i>Indices of sold production of industry .....</i>	44	68
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle	<i>Indices of average paid employment in industry .....</i>	45	70
Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle według wybranych sekcji i działów PKD 2007 w 2013 r.	<i>Structure of average paid employment in industry by selected sections and divisions of PKD 2007 in 2013 .....</i>	46	70

SPIS WYKRESÓW (dok.)**LIST OF GRAPHS (cont.)**

		Nr No.	Str. Page
Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa	<i>Indices of sold production of construction</i>	47	72
Dynamika produkcji budowlano-montażowej	<i>Indices of construction and assembly production</i>	48	72
Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD	<i>Structure of construction and assembly production by divisions of PKD 2007</i>	49	73
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie	<i>Indices of average paid employment in construction</i>	50	73
Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania	<i>Indices of dwellings completed</i>	51	75
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	<i>Dwellings completed per 1000 population</i>	52	75
Struktura liczby mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa	<i>Structure of number of dwellings completed by forms of construction</i>	53	76
Mieszkania oddane do użytkowania w województwie kujawsko-pomorskim według podregionów i powiatów w 2013 r.	<i>Dwellings completed in kujawsko-pomorskie voivodship by subregions and powiats in 2013</i>	54	76
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania	<i>Average usable floor space per dwelling completed</i>	55	77
Dynamika liczby wydanych pozwoleń na realizację mieszkań	<i>Indices of number of permits issued for dwellings</i>	56	78
Dynamika liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto	<i>Indices of number of dwellings started</i>	57	79
Dynamika sprzedaży detalicznej	<i>Indices of retail sale</i>	58	81
Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie badanych podmiotów	<i>Share of companies showing net profit in the total number of surveyed entities</i>	59	83
Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach z całokształtu działalności	<i>Share of revenues of companies showing net profit in the revenues from total activity</i>	60	83
Wskaźnik poziomu kosztów	<i>Cost level indicator</i>	61	84
Wskaźnik rentowności obrotu netto	<i>Net turnover profitability rate</i>	62	84
Dynamika nakładów inwestycyjnych ogółem	<i>Indices of total investment outlays</i>	63	86
Struktura nakładów inwestycyjnych na środki trwałe	<i>Structure of investments outlays for fixed assets</i>	64	88
ANEKS	APPENDIX		
WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM	<i>SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP</i>	I	89
WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM WEDŁUG MIESIĘCY	<i>SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP BY MONTHS</i>	II	93

UWAGI OGÓLNE

1. Dane zamieszczone w publikacji – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w **każdorazowym podziale administracyjnym kraju**. W opisie województwa informacje o liczbie podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu, miastach ogółem oraz gminach podano według stanu w dniu 31 XII 2013 r.

2. Od 2009 r. dane prezentuje się w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami, w miejsce stosowanej dotychczas klasyfikacji PKD 2004.

W niniejszym „Raportcie o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego w 2013 r.” publikuje się bieżące dane według PKD 2007 oraz dane przeliczone według tej klasyfikacji za okresy poprzednie.

3. W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

4. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 oraz w podziale terytorialnym opracowano **metodą przedsiębiorstw**.

5. Dane opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

7. Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową), na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

8. Dane prezentowane w publikacji obejmują podmioty gospodarki narodowej bez względu na charakter własności.

9. W publikacji dane w zakresie:

- 1) **przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń** dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;
- 2) **produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;

GENERAL NOTES

1. *Data in the publication, unless otherwise indicated, are presented according to **administrative division of the country in a given period**. In descriptions of voivodships information regarding number of subregions, powiats, cities with powiat status, towns and gminas is given as the date of 31 XII 2013.*

2. *Since 2009 onwards the data have been presented in accordance with the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments to replace the formerly applied PKD 2004/ NACE Rev. 1.1.*

In the publication “The Information on Socio-economic Situation of Pomorskie Voivodship in 2013” the current data are published according to the NACE Rev. 2. Data for previous periods are also converted according to this classification.

3. *The item “**Industry**” was introduced, as an additional grouping including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.*

4. *Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions as well as to administrative division are compiled using the **enterprise method**.*

5. *Data are compiled according to the **respective organizational status of units of the national economy**.*

6. *The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e. legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.*

7. *The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service), on their own-account in order to earn a profit.*

8. *Data presented in publication cover entities of the national economy regardless of ownership.*

9. *In the publication data in regard to:*

- 1) ***average paid employment and average monthly gross wages and salaries** cover the economic entities of the enterprise sector in which the number of employed persons exceeds 9 persons;*
- 2) ***production of industry and construction** concern economic entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons;*

3) **wyników finansowych przedsiębiorstw nie-finansowych oraz nakładów inwestycyjnych i inwestycji rozpoczętych** dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe (z wyjątkiem podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest działalność zaklasyfikowana według PKD 2007 do sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”), w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

10. Informacje odnoszące się do **sektora przedsiębiorstw** prezentuje się w oparciu o definicję przedsiębiorstwa wprowadzoną w rozporządzeniu Rady (EWG) Nr 696/93 z dnia 15 III 1993 r. w sprawie jednostek statystycznych do celów obserwacji i analizy systemu produkcyjnego we Wspólnocie. Zgodnie z ww. rozporządzeniem, przedsiębiorstwo jest traktowane jako jednostka organizacyjna produkująca wyroby lub świadcząca usługi, która osiąga korzyści z pewnego stopnia samodzielności w podejmowaniu decyzji, w szczególności w zakresie alokacji swoich bieżących zasobów. Przedsiębiorstwo prowadzi jedną lub kilka rodzajów działalności w jednym lub kilku miejscach i jest tworzone przez jednostkę prawną lub grupę jednostek prawnych. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

11. Prezentowane dane o powierzchni użytków rolnych od 2012 r. nie obejmują posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. Dane za lata 2010-2011 zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach i podano w warunkach porównywalnych z danymi za lata 2012-2013.

12. Jako **ceny stałe** przyjęto w przypadku:

1) produkcji rolniczej – średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owo-

3) **financial results of non-financial enterprises as well as investment outlays and newly started investments** refer to economic entities keeping accounting ledgers (with the exception of entities in which the principal activity is classified as “Agriculture, forestry and fishing” and “Financial and insurance activities” according to the NACE Rev. 2), in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

10. Information relating to the **enterprise sector** is presented based on the definition of “enterprise” – introduced by the regulation of the Council (EEC) No. 696/93 of 15 III 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community. In accordance with the above-mentioned Regulation the enterprise is the smallest combination of legal units that is an organizational unit producing goods or services, which benefits from a certain degree of autonomy in decision-making, especially for the allocation of its current resources. An enterprise carries out one or more activities at one or more locations and it may be a sole legal unit or a group of legal units. Enterprise sector includes those entities which carry out economic activities in the following areas: forestry and logging; marine fishing; mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; legal and accounting activities; activities of head offices; management consultancy activities; architectural and engineering activities; technical testing and analysis; advertising and market research; other professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities; arts, entertainment and recreation; repair of computers and personal and household goods; other personal service activities.

11. The presented data since 2012 on the area of agricultural land have not include owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. Data for the years 2010-2011 was changed in comparison with the ones published in the previous editions and was provided in conditions comparable with the data for the years 2012-2013.

12. **Constant prices** were adopted as follows:

1) agricultural output – average national current prices for the year preceding the surveyed year (for market sales – prices received by farmers at market places, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruit, for which the average prices

ców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2012 r. – z lat 2011 i 2012;

- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
- ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) w latach 2006-2010,
- ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) od 2011 r.

13. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

14. Do przeliczeń na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności faktycznie zamieszkałej według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 VI.

15. Niektóre dane mają charakter tymczasowy i mogą ulec zmianie w następnych wydaniach publikacji.

16. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

17. W publikacji zastosowano skróty niektórych nazw poziomów klasyfikacyjnych PKD 2007; skrócone nazwy zostały oznaczone w tablicach i wykresach znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

skrót <i>abbreviation</i>	pełna nazwa <i>full name</i>
	sekcje <i>sections</i>
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
<i>Trade; repair of motor vehicles</i>	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
<i>Accommodation and catering</i>	<i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
	działy <i>divisions</i>
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
<i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker</i>	<i>Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials</i>
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
<i>Manufacture of metal products</i>	<i>Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment</i>
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców

from two consecutive years, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year, e.g. for 2012 – the prices from 2011 and 2012, are assumed;

- 2) *sold production of industry:*
- *2005 constant prices (2005 average current prices) in 2006-2010,*
- *2010 constant prices (2010 average current prices) since 2011.*

13. Relative numbers (indices, percentages) *are calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.*

14. *When computing per capita data (1000 population, etc.) as of the end of the year, the actually living population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year – as of 30 VI.*

15. *Some data are provisional and may change in subsequent editions of the publication.*

16. *Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.*

17. *The names of some classification levels of NACE Rev. 2 used in publication have been abbreviated, abbreviations are marked in the tables and graphs with the sign “Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:*

skrót <i>abbreviation</i>	pełna nazwa <i>full name</i>
	działy <i>divisions</i>
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
18. Szersze informacje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodyczne publikowane są w zeszytach metodycznych oraz opracowaniach branżowych Głównego Urzędu Statystycznego.	18. <i>Broader information and detailed methodological description are published in methodological volumes and branch statistical publications of Central Statistical Office.</i>

ZNAKI UMOWNE**SYMBOLS**

Kreska (-)	– zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero: (0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; <i>magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit;</i>
(0,0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.</i>
Kropka (•)	– zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak Δ	– oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do publikacji, ust. 17 na str. 12. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the publication, item 17 on page 12.</i>
„W tym” “Of which”	– oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Znak *	– dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych. <i>data revised.</i>
Comma (,)	– used in figures represents the decimal point.

SKRÓTY**ABBREVIATIONS**

zł	– złoty	ha	– hektar
zl	<i>zloty</i>		<i>hectare</i>
tys.	– tysiąc	m ²	– metr kwadratowy
thous.	<i>thousand</i>		<i>square metre</i>
mln	– milion	m ³	– metr sześcienny
	<i>million</i>		<i>cubic metre</i>
g	– gram	km ²	– kilometr kwadratowy
	<i>gram</i>		<i>square kilometre</i>
kg	– kilogram	kpl.	– komplet
	<i>kilogram</i>		<i>set</i>
t	– tona	szt.	– sztuka
	<i>tonne</i>	pcs	<i>piece</i>
dt	– decytona	p.proc.	– punkt procentowy
	<i>deciton</i>		<i>percentage point</i>
l	– litr	ww.	– wyżej wymienione
	<i>litre</i>		
		PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
			<i>NACE classification</i>

PODSTAWOWE TENDENCJE

Podobnie jak przed rokiem, w 2013 r. **liczba ludności** województwa kujawsko-pomorskiego w skali roku zmalała. Większość ludności zamieszkiwała miasta, przy czym obserwuje się zmniejszający się udział ludności miejskiej. W ostatnich latach maleje liczba mieszkańców obu miast wojewódzkich; stałemu odpływowi bydgoszczan i torunian towarzyszy zwiększająca się liczba mieszkańców powiatów: bydgoskiego i toruńskiego. W 2013 r. odnotowano po raz pierwszy w ostatnich latach ujemny przyrost naturalny, a saldo migracji ludności na pobyt stały wciąż pozostaje na poziomie ujemnym.

W ostatnich ośmiu latach w województwie w ujęciu rocznym notowano wzrost **przeciętnego zatrudnienia** w sektorze przedsiębiorstw, spadek wystąpił w 2009 r. oraz w latach 2012–2013. W 2013 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ na spadek przeciętnego zatrudnienia w głównej mierze miał spadek zatrudnionych w największej z sekcji, tj. w przetwórstwie przemysłowym. Stopa bezrobocia rejestrowanego w ostatnich ośmiu latach znacznie obniżyła się, jednak od 2009 r. obserwowana jest wzrostowa tendencja. **Bezrobocie**, podobnie jak w latach ubiegłych, dotyczyło głównie ludzi młodych. Większość bezrobotnych zarejestrowanych nie posiadała prawa do zasiłku.

Wyniki **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności** przeprowadzanego w ostatnich latach wykazały zróżnicowanie w sytuacji na rynku pracy. Analiza danych średniorocznych za 2013 r. wykazała wzrost w skali roku, ale znaczny spadek w odniesieniu do stanu sprzed ośmiu lat liczby bezrobotnych i stopy bezrobocia. W odniesieniu do liczby pracujących oraz wskaźnika zatrudnienia odnotowano odpowiednio spadek i wzrost.

W ostatnich ośmiu latach w Kujawsko-Pomorskim notowano wzrost **przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto** w sektorze przedsiębiorstw w skali roku, przy czym najwyższą dynamikę odnotowano w 2011 r. W 2013 r. najwyższy wzrost wynagrodzeń w skali roku dotyczył pracowników zatrudnionych w sekcji administracja i działalność wspierająca. Wynagrodzenia najbardziej obniżyły się natomiast w sekcji zakwaterowanie i gastronomia.

Zarówno w odniesieniu do 2010 r., jak i do poprzedniego roku zaobserwowano spadek przeciętnej miesięcznej liczby **emerytów i rencistów** otrzymujących świadczenia ZUS w województwie. Znaczny roczny spadek liczby pobierających emerytury i renty odnotowano w odniesieniu do pobierających świadczenia z KRUS. W analizowanym okresie odnotowano wzrost **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto**, przy czym wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacone przez ZUS niż wypłacone rolnikom indywidualnym. W ostatnich latach największy w skali roku wzrost świadczeń wypłacanych z ZUS odnotowano w 2008 r., a wzrost świadczeń wypłacanych rolnikom indywidualnym wystąpił w 2013 r.

Ostatnie osiem lat to obserwowany wzrost wynagrodzeń i świadczeń społecznych z jednoczesnym wzrostem wskaźnika **cen towarów i usług konsumpcyjnych**. W 2013 r. zaobserwowano niższy niż przed rokiem wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych. Największy wpływ na wzrost poziomu wskaźnika miały ceny w grupie napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, rekreacja i kultura, mieszka-

nie oraz żywność i napoje bezalkoholowe. W ostatnich latach spośród wszystkich grup towarów i usług konsumpcyjnych coroczny spadek cen odnotowywano jedynie w grupie odzież i obuwiu.

W **strukturze zasiewów** w regionie przeważają zboża. Kolejne pod względem udziału w zasiewach są rośliny przemysłowe, wśród których przeważa uprawa rzepaku i rzepiku. W 2013 r. w skali roku odnotowano spadek areалу uprawy ziemniaków. Powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi zmniejszyła się. W porównaniu z 2010 r. spadek wyniósł 6,2%. Produkcja zbóż najwyższa była w 2013 r., zaś najniższa w 2012 r. Na przestrzeni trzech analizowanych lat plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie były corocznie wyższe od przeciętnych uzyskiwanych w kraju.

Od roku 2012 obserwuje się wzrost liczebności **pogłowia bydła**. Równocześnie widoczna jest wyraźna tendencja zmniejszania się udziału krów mlecznych w stadzie. W okresie 2010-2013 malejącą tendencję wykazuje pogłowie trzody chlewnej. W niewielkim stopniu spada również udział loch na chów w strukturze stada.

W województwie kujawsko-pomorskim od 2010 r. obserwuje się stały wzrost ilości **skupowanego mleka**. W przypadku zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) w omawianym okresie następowały znaczne wahania ilości skupowanego ziarna.

W odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano w skupie spadek **cen** pszenicy, żyta, żywca wołowego i wieprzowego; jednocześnie ceny tych produktów były wyższe niż w 2010 r. Ceny ziemniaków, żywca drobiowego i mleka w skupie w 2013 r. były najwyższe w okresie czterech opisywanych lat. Średnie ceny pszenicy i żyta uzyskiwane na targowiskach w 2013 r., podobnie jak w skupie, były niższe niż w poprzednim roku, choć przekroczyły poziom z 2010 r. Ceny ziemniaków w skupie i na targowiskach wzrosły w skali roku, zaś w okresie 2010-2013 zaobserwowano wahania. Targowiskowe ceny psziąt na chów były wyższe od ubiegłorocznych i jednocześnie najwyższe w analizowanym okresie.

Wskaźnik opłacalności tuczu trzody chlewnej (mierzony relacją ceny skupu żywca wieprzowego do ceny żyta w obrocie targowiskowym) w 2013 r. wykazywał tendencję rosnącą w odniesieniu do roku poprzedniego i był najwyższy w okresie ostatnich czterech lat.

W Kujawsko-Pomorskim w 2012 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost **globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej** (w cenach stałych).

Produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) rosła w skali roku w latach 2011–2013. Najmniejszy wzrost odnotowano w 2012 r. Zwiększenie się produkcji w ciągu ostatniego roku było wynikiem wzrostu obserwowanego w największej sekcji, tj. w przetwórstwie przemysłowym. Odnotowanemu wzrostowi produkcji (w cenach stałych) towarzyszyło zmniejszenie się zatrudnienia w całym przemyśle w porównaniu z 2012 r. Wydajność pracy (mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego) wzrosła w skali roku.

Na przestrzeni ostatnich ośmiu lat notowano roczne wzrosty **produkcji budowlano-montażowej**. W 2013 r. wysoką dynamikę produkcji budowlano-montażowej w skali roku odnotowano w dwóch działach budownictwa, tj. w podmiotach wykonujących roboty budowlane specjalistyczne oraz w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej.

Po siedmiu latach wzrostu, 2013 r. był pierwszym, w którym zanotowano spadek przeciętnego zatrudnienia w budownictwie w ujęciu rocznym.

W 2013 r. w porównaniu z 2010 r. wzrosła liczba **mieszkań oddanych do użytkowania**, spadła natomiast liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia na ich realizację oraz rozpoczętych budów. W ostatnich ośmiu latach wzrost mieszkań oddanych do użytkowania w skali roku wystąpił w latach 2006-2008 oraz w 2011 r. i w 2013 r. Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania oddanego do użytkowania utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie, jedyne odstępstwo wystąpiło w latach 2006, 2008 i 2011, kiedy średnia wielkość lokalu nie przekroczyła 100 m².

Ostatnie osiem lat w województwie to obserwowany rokroczny wzrost wartości **sprzedaży detalicznej** zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe. W 2013 r. największym wzrostem sprzedaży detalicznej w skali roku w poszczególnych grupach według rodzaju działalności przedsiębiorstw charakteryzowała się grupa pozostałe.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r. poprawiły się. Przedsiębiorstwa osiągnęły najwyższe w ostatnich siedmiu latach wyniki finansowe brutto i netto. Odnotowano także najwyższy wskaźnik rentowności obrotu netto. Wskaźniki poziomu kosztów oraz rentowności obrotu brutto były korzystniejsze tylko w 2007 r.

Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat różna była skala **nakładów inwestycyjnych** poniesionych przez kujawsko-pomorskie przedsiębiorstwa. Po latach wzrostów nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw (w latach 2007-2008) w 2009 r. nastąpił spadek, który dotyczył sukcesywnie kolejnych lat, aż do 2013 r. Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących poniesione w 2013 r. były wyższe od zanotowanych w ostatnich dwóch latach. Wśród sekcji, mających co najmniej 1% udziału w wartości inwestycji, największy wzrost zanotowano w transporcie i gospodarce magazynowej.

BASIC TRENDS

*Like a year ago, in 2013, **the population** in Kujawsko-Pomorskie voivodship per year has decreased. Majority of the population inhabited urban areas, in addition the participation of the urban population reduced. In the last years number of residents of both province capitals reduced; an increasing number of residents of bydgoski and toruński powiats accompanied the permanent outflow of residents of Bydgoszcz and Toruń. In 2013 there was the first time in recent years negative natural increase and net migration for permanent residence still remains negative.*

*In the past eight years, the voivodship recorded an annual **average employment** in the enterprise sector, the decline occurred in 2007 and in 2012–2013. In 2013 compared to the previous year impact of a decrease in average paid employment mainly affected by the decrease employment in the largest sections, i.e. in manufacturing.*

*The registered unemployment rate in the last eight years significantly decreased, but growing tendency is observed since 2009. **Unemployment**, similar to last years, concerned young people above all. Most of the unemployed did not have benefit rights.*

*Results of the **Labour Force Survey (BAEL)** conducted in last years showed differences in labour market conditions. Average annual data analysis in 2013 showed an increase both in the year but a significant decrease in relation to the state before eight years the number of unemployed and the unemployment rate. In relation to the number of unemployed and the employment rate was recorded increase and decrease.*

*In the last eight years in Kujawsko-Pomorskie was registered an increase of **average monthly gross wages and salaries** in the enterprise sector in the year, the highest growth was recorded in 2011. In 2013, the highest increase an annual wages and salaries of employees concerned section administrative and support service activities. Wages and salaries decreased the most in the accommodation and catering section.*

*Both for 2010 and the previous year observed a decrease average number of persons receiving **retirement pay and pensions** paid by the Social Insurance Institution (ZUS) in the voivodship. The significant annual decrease in the number of persons receiving retirement pay and pensions were recorded in relation to the receiving retirement pay and pensions paid by of the Agricultural Social Insurance Fund (KRUS). In the analyzed period also recorded an increased in the **average monthly gross retirement pay and pensions**, in addition benefits paid by the Social Insurance Institutions were characterized by higher dynamics than paid to individual farmers. In the last years the highest increase per year in Social Insurance Institutions benefits paid was recorded in 2008, while the highest increase in benefits paid to individual farmers occurred in 2013.*

*The last eight years is observed increase in wages and salaries as well as social benefits with simultaneously increase in **the price index of consumer goods and services**. In 2013, there was a lower than previous year increase in prices of goods and services. The largest impact on the high level of the indicator were priced in the group alcoholic beverages and tobacco, recreation and culture, dwelling*

as well as food and non-alcoholic beverages. In recent years, from among all consumer goods and services groups annual decreased of prices was noted only in the clothing and footwear group.

The **sown structure** in the voivodship is dominated by cereals. The next in terms of share in the sowings are industrial crops, among which the predominant cultivation of rape and agrimony. In 2013, during the year has been an increase in the area planted with potatoes. The area sown basic cereals with cereal mixed decreases. Compared to 2010, the decrease was 6.2%. Cereal production was the highest in 2013 and the lowest in 2012. Over the three analyzed years yields of basic cereal with cereal mixed in the voivodship each year were higher than the average obtained in the country.

Since 2012 is observed an increase in the size of **cattle livestock**. At the same time there are clearly decreasing trend in the share of dairy cows in the herd. In the period 2010-2013 shows a decreasing trend the herd of **pigs**. To a small degree also decreases the share of breeding sows in the structure of the herd.

In kujawsko-pomorskie voivodship since 2010 has seen a steady increase in the amount of milk **procurement**. In the case of basic cereals (with cereal mixed, excluding sowing) in the period followed significant fluctuations in the amount of bought grain.

With reference to the previous year noted decrease of procurement **prices** of wheat, rye, beef and pork; while prices of these products were higher than in 2010. The prices of potatoes, poultry and milk procurement in 2013 were the highest in the four reported years. Average prices of wheat and rye obtained at market-place in 2013, as well as in procurement, were lower than in the previous year but exceeded the level of 2010. Prices of potatoes in procurement and market-place increased in the year, and in the period 2010-2013 were observed fluctuations. Market-place prices of piglets were higher than last year's, while the highest in the analyzed period.

Indicator of profitability of fattening pigs (measured by the ratio of pork procurement prices to the price of rye in market-place) in 2013 showed an increasing trend in relation to the previous year and was the highest in the last four years.

In Kujawsko-Pomorskie in 2012 with reference to the previous years **the gross, final and market agricultural output** (in constant prices) increased.

Sold production of industry (in constant prices) increased annually in 2011–2013. The smallest increase was recorded in 2012. The increase of production over the last year was a result of an increase observed in the largest section, i.e. in manufacturing. The observed increase in production (in constant prices) was also accompanied by a comparison with 2012, the decrease in employment in the industry. Labour productivity (measured by the value of sold production per employee) has increased per year.

Over the past eight years recorded an annual growth of **construction and assembly production**. In 2013 the high dynamics of construction and assembly production per year was recorded in the two divisions of construction, i.e. in entities exercising specialized construction activities and in entities specializing civil engineering works.

After seven years of growth, 2013 was the first in which there was a decrease of average employment in the construction in annual terms.

*In 2013 compared with 2010 increased the number of **dwelling completed**, while the number of dwellings for which permits has been granted as well as for dwellings in which construction has begun decreased. In the past eight years, the growth of dwelling completed in the year occurred in 2006-2008 as well as in 2011 and in 2013. Average usable floor space of completed dwelling maintained in recent years on the same level, the only exception occurred in 2006, 2008 and 2011, when the average dwelling size does not exceed 100m².*

*The last eight years in the voivodship is the observed an annual increase of value of **retail sales** realized by trade and non-trade units. In 2013 the highest increase of retail sales in individual groups by type of enterprises activity per year was characterized group others.*

*The **financial results of non-financial enterprises** in 2013 have improved. Enterprises have reached the highest financial results of the gross and net in the past seven years. There has also been the highest profitability rate of net turnover. Cost level indicator as well as profitability rate of gross turnover were better only in 2007.*

*Over the last seven years has been different range of **investment outlays** of Kujawsko-Pomorskie enterprises. After years of growth investment outlays of surveyed enterprises (in 2007-2008) in 2009 there was a decrease, which concerned successively consecutive years until 2013. Investment outlays (in current prices) on new fixed assets and improvement of existing capital asset items in 2013 were higher than recorded in the last two years. Among the sections, with at least 1% of the value of the investment, the highest increases were recorded in transportation and storage.*

WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU

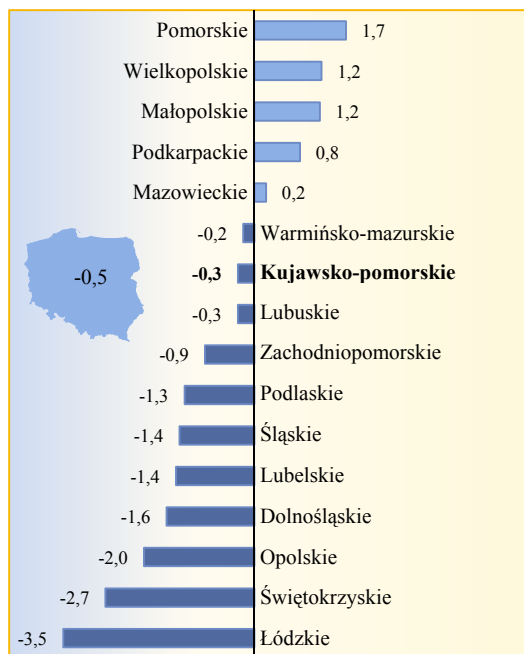
Tabl. 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie w 2013 r.

Wyszczególnienie	Polska	Kujawsko- pomorskie
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	116
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,46	-0,30
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,52	-1,26
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^a w %	55,9	55,8
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^a w %	50,2	48,8
Stopa bezrobocia według BAEL ^a w %	10,3	12,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w zł	3837,20	3212,95
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS w zł	1855,52	1709,33
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł	1121,52	1125,86
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (rok poprzedni = 100)	100,9	101,1
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym ^b w ha	10,1	16,1
Obsada bydła ^c na 100 ha użytków rolnych w szt.	38,8	44,0
Obsada trzody chlewnej ^d na 100 ha użytków rolnych w szt.	76,3	114,6
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 zatrudnionego w przemyśle w zł	469716	395508
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 zatrudnionego w budownictwie w zł	377676	302173
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,8	3,2
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII)	1057	914
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII)	21	9
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych podmiotów w %	79,8	82,2
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych w %	95,5	94,9
Dynamika nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach (rok poprzedni = 100, ceny bieżące)	104,4	114,1
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2011 r. w zł	39665	32596

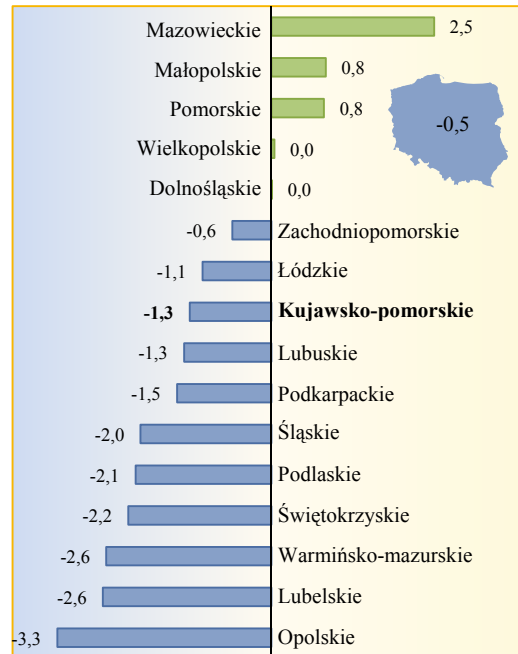
^a Przeciętne w roku; dane nie są w pełni porównywalne z wynikami z lat poprzedzających 2010 r. ^b Dane wstępne. ^c Stan w grudniu. ^d Stan w końcu listopada.

WOJEWÓDZTWO NA TLE POZOSTAŁYCH WOJEWÓDZTW

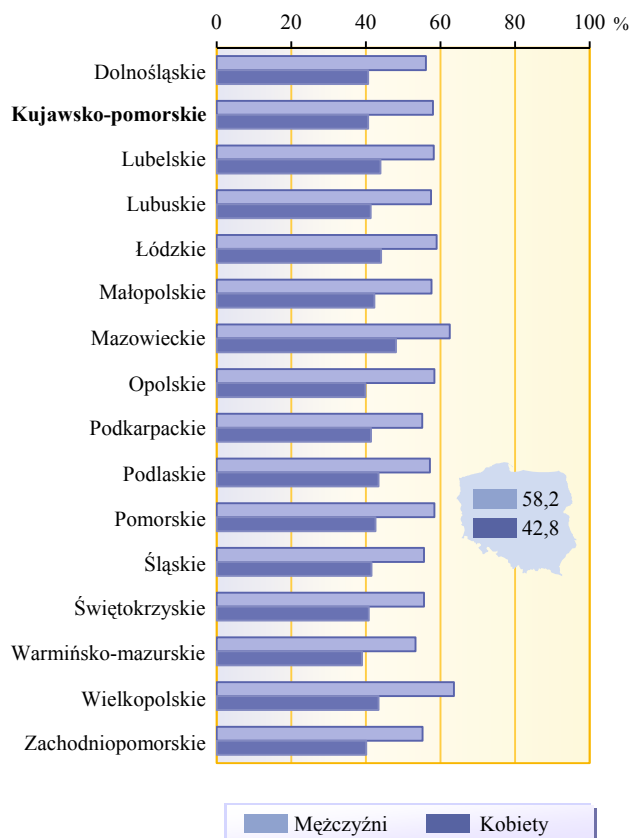
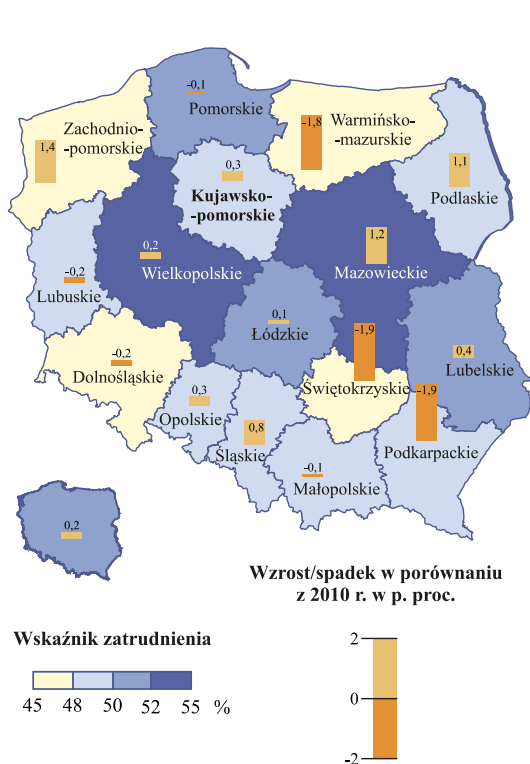
Wyk. 1. **Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2013 r.**

Wyk. 2. **Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2013 r.**

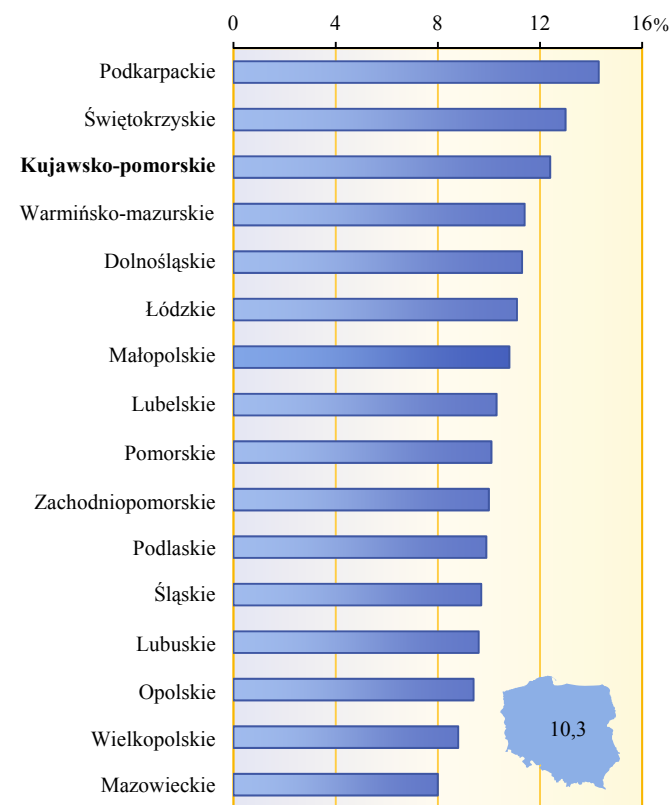

Wyk. 3. **Wskaźnik zatrudnienia według BAEL^a w 2013 r.**

^a Przeciętny w roku.

Wyk. 4. Stopa bezrobocia według BAEL^a w 2013 r.

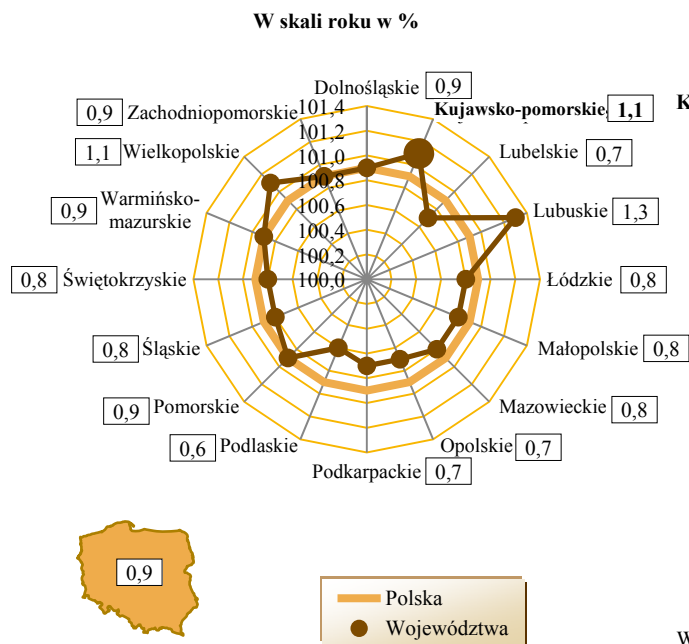

^a Przeciętna w roku.

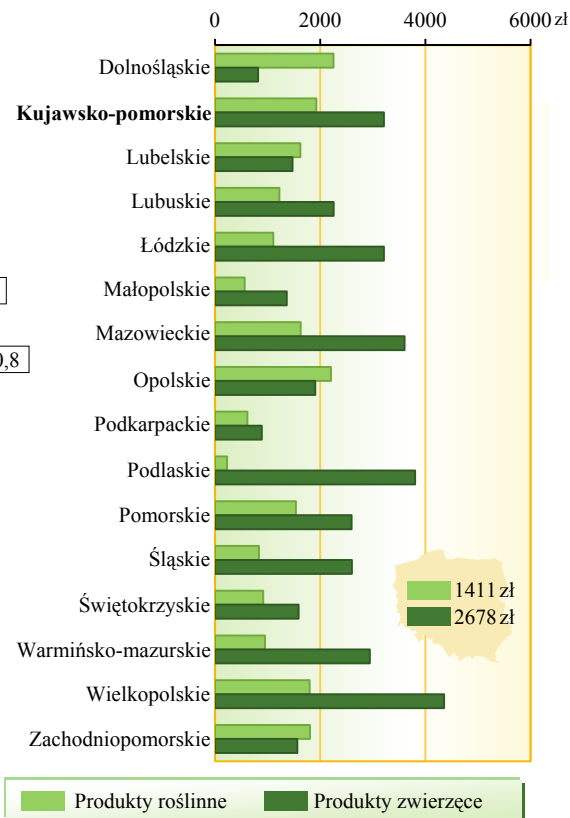
Wyk. 5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2013 r.

Wyk. 6. Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2013 r.

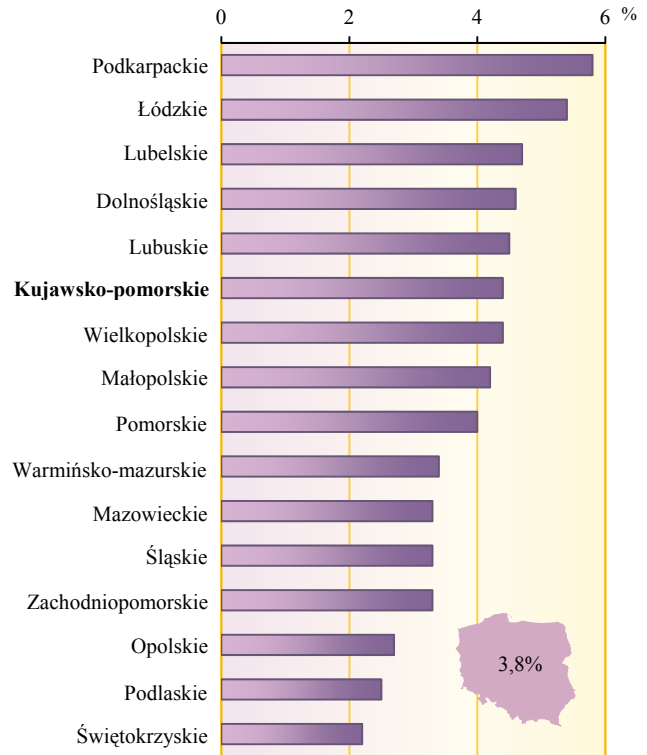
Wyk. 7. Wartość skupu produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych w 2013 r.

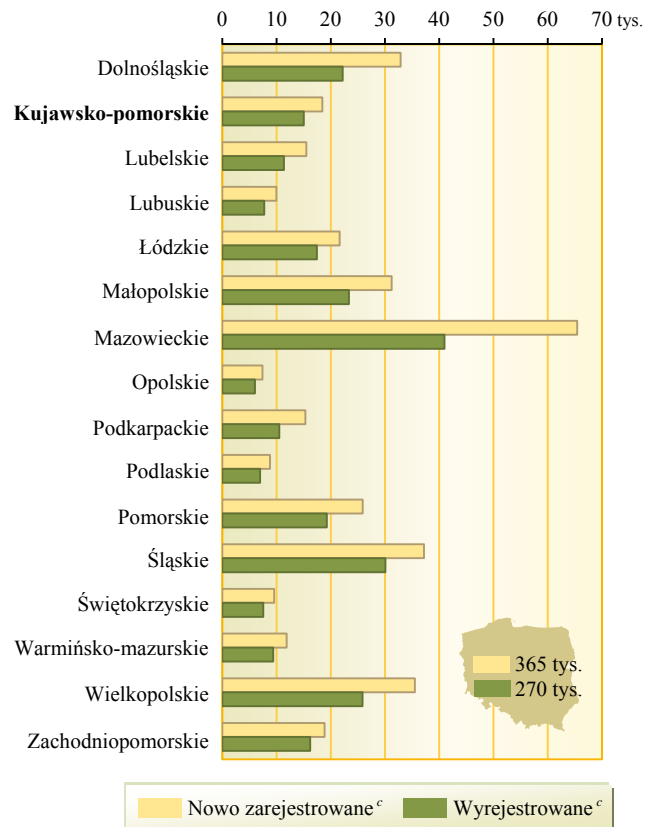
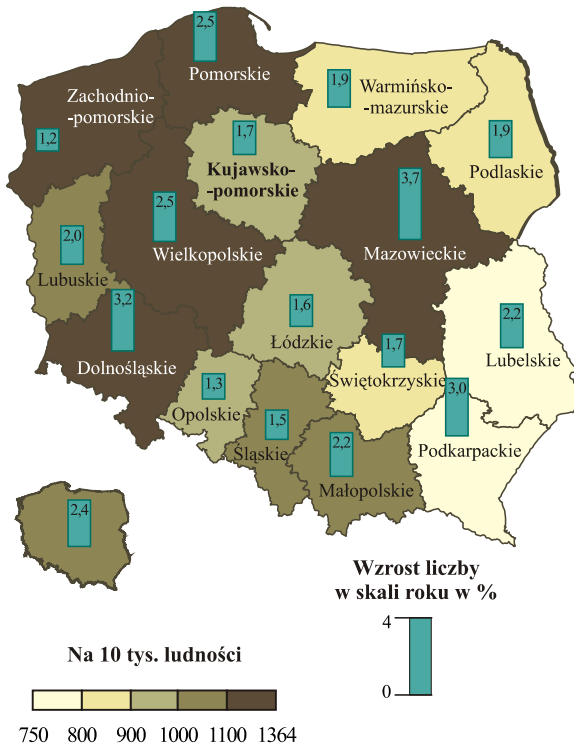
Wyk. 8. **Mieszkania oddane do użytkowania w 2013 r.**

Wyk. 9. **Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2013 r.**

Wyk. 10. **Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON^b w 2013 r. Stan w dniu 31 XII**

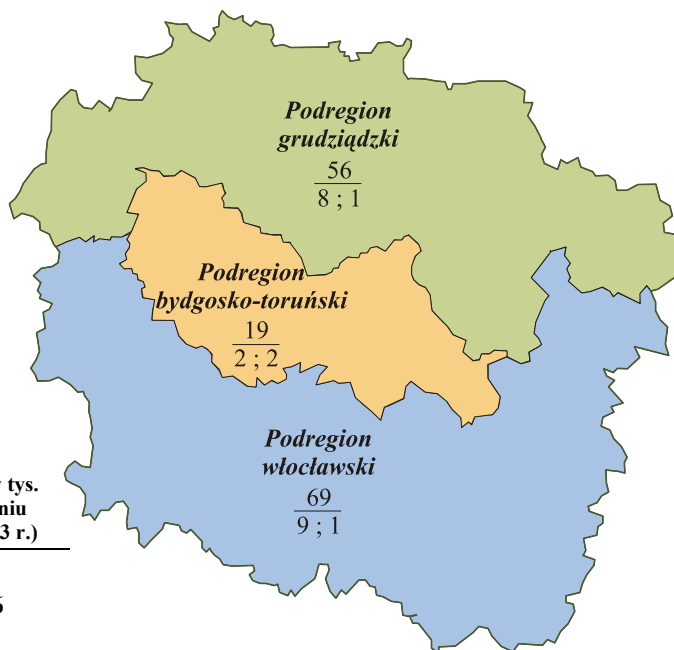
^a Ludność według stanu w dniu 30 VI. ^b Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^c W ciągu roku.

PODZIAŁ I POWIERZCHNIA WOJEWÓDZTWA

PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NTS)¹ W 2013 R.

Stan w dniu 31 XII

liczba gmin
 $\frac{144}{19 ; 4}$
 liczba powiatów   liczba miast na prawach powiatu

	Powierzchnia w ha	Ludność w tys. (stan w dniu 31 XII 2013 r.)
KUJAWSKO-POMORSKIE	1797134	2092,6
podregiony:		
bydgosko-toruński	291624	774,4
grudziądzki	680796	538,8
włocławski	824714	779,4

Podregion bydgosko-toruński		Podregion grudziądzki		Podregion włocławski	
Powiaty:	Miasta na prawach powiatu:	Powiaty:	Miasto na prawach powiatu:	Powiaty:	Miasto na prawach powiatu:
bydgoski toruński	Bydgoszcz Toruń	brodnicki chełmiński golubsko-dobrzyński grudziądzki sepoleński świecki tucholski wąbrzeski	Grudziądz	aleksandrowski inowrocławski lipnowski mogileński nakielski radziejowski rypiński włocławski żniński	Włocławek

Według stanu w dniu 1 I 2013 r. województwo kujawsko-pomorskie zajmowało powierzchnię 17972 km² (1797134 ha), co stanowi 5,7% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 XII 2013 r.) mieszkało 2093 tys. ludności, tj. 5,4% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 116 osób (8 lokata w kraju). W miastach mieszkało 60,0% ludności województwa.

¹ NTS obejmuje 5 poziomów: 3 poziomy zasadniczego podziału terytorialnego kraju oraz dodatkowo 2 poziomy nieadministracyjne — regiony (NTS 1) grupujące jednostki szczebla wojewódzkiego oraz podregiony (NTS 3) grupujące w ramach województwa kilka do kilkunastu powiatów.

LUDNOŚĆ

W 2013 r. zaobserwowano nieznaczny spadek liczby ludności województwa kujawsko-pomorskiego w skali roku. Liczba urodzeń, w przeciwieństwie do poprzedniego roku była mniejsza niż liczba zgonów, co przełożyło się na ujemną wartość przyrostu naturalnego. Ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały w 2013 r., podobnie jak w ostatnich latach, było ujemne. W skali roku zaobserwowano pogłębienie się ujemnego salda migracji zagranicznych.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2013 r. liczba ludności województwa kujawsko-pomorskiego nieznacznie zmniejszyła się w skali roku, jak i nieznacznie w odniesieniu do stanu z 2010 r. Populacja województwa stanowiła 5,4% ogółu ludności Polski.

*Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się **metodą bilansową**, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie.*

*Prezentowane dane dotyczą ludności **faktycznie zamieszkałej** w danej gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.*

Jako bazę wyjściową bilansów przyjęto wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. - według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

Średnia gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) w 2013 r. wyniosła w województwie 116, zaś w Polsce – 123 i kształtowała się na zbliżonym poziomie do notowanego w 2010 r. Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa. W 2013 r. najwyższe wartości wystąpiły w miastach na prawach powiatu, natomiast najniższe notowano w powiatach: tucholskim, sępoleńskim i grudziądzkim.

Tabl. 2. Ludność na podstawie bilansów

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
POLSKA				
Stan w dniu 30 VI w tys.	38517	38526	38534	38502
w tym kobiety	19869	19876	19882	19868
Miasta	23449	23405	23360	23292
Wieś	15068	15121	15174	15211
Stan w dniu 31 XII:				
w tysiącach	38530	38538	38533	38496
na 1 km ²	123	123	123	123
w tym kobiety:				
w tysiącach	19877	19884	19884	19866
na 100 mężczyzn	107	107	107	107
Miasta: w tysiącach	23429	23386	23336	23258
w %	60,8	60,7	60,6	60,4
Wieś: w tysiącach	15101	15153	15197	15238
w %	39,2	39,3	39,4	39,6
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE				
Stan w dniu 30 VI w tys.	2099	2098	2098	2094
w tym kobiety	1081	1081	1081	1079
Miasta	1274	1269	1265	1259
Wieś	825	829	833	835
Stan w dniu 31 XII:				
w tysiącach	2099	2098	2096	2093
na 1 km ²	117	117	117	116
w tym kobiety:				
w tysiącach	1081	1081	1080	1079
na 100 mężczyzn	106	106	106	106
Miasta: w tysiącach	1271	1267	1262	1256
w %	60,6	60,4	60,2	60,0
Wieś: w tysiącach	827	831	834	837
w %	39,4	39,6	39,8	40,0

Analizując strukturę ludności według płci w województwie kujawsko-pomorskim od kilku lat nie zaobserwowano większych zmian. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2013 r., podobnie jak przed rokiem i w 2010 r., wyniósł 51,5%. W Polsce tendencja jest podobna – kobiety w końcu grudnia 2013 r. stanowiły 51,6%. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) ukształtował się na poziomie analogicznym jak rok wcześniej osiągając wartość 106 (w 2010 r. było to 107), a w Polsce na przestrzeni ostatnich lat kształtował się na poziomie 107.

Tabl. 3. **Ludność według województw**
Stan w dniu 31 XII

Województwa	Ludność w tys.				Średnioroczne tempo przyrostu/ubytku liczby ludności w %			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
P o l s k a	38529,9	38538,4	38533,3	38495,7	0,95	0,02	-0,01	-0,10
Dolnośląskie	2917,2	2916,6	2914,4	2910,0	1,41	-0,02	-0,08	-0,15
Kujawsko-pomorskie	2098,7	2098,4	2096,4	2092,6	1,43	-0,02	-0,09	-0,18
Lubelskie	2178,6	2171,9	2165,7	2156,2	0,99	-0,31	-0,29	-0,44
Lubuskie	1023,2	1023,2	1023,3	1021,5	1,30	-0,01	0,02	-0,18
Łódzkie	2542,4	2533,7	2524,7	2513,1	0,02	-0,34	-0,36	-0,46
Małopolskie	3336,7	3346,8	3354,1	3360,6	1,17	0,30	0,22	0,19
Mazowieckie	5267,1	5285,6	5301,8	5316,8	0,86	0,35	0,31	0,28
Opolskie	1017,2	1014,0	1010,2	1004,4	-1,34	-0,32	-0,37	-0,58
Podkarpackie	2127,9	2128,7	2130,0	2129,3	1,25	0,03	0,06	-0,03
Podlaskie	1203,4	1201,0	1198,7	1195,0	-1,15	-0,02	-0,19	-0,31
Pomorskie	2275,5	2283,5	2290,1	2295,8	2,04	0,35	0,29	0,25
Śląskie	4634,9	4626,4	4615,9	4599,4	-0,12	-0,19	-0,23	-0,36
Świętokrzyskie	1282,5	1278,1	1274,0	1268,2	-0,98	-0,35	-0,32	-0,45
Warmińsko-mazurskie	1453,8	1452,6	1450,7	1446,9	1,87	-0,08	-0,13	-0,26
Wielkopolskie	3446,7	3455,5	3462,2	3467,0	1,13	0,25	0,19	0,14
Zachodniopomorskie	1723,7	1722,7	1721,4	1718,9	1,80	-0,06	-0,08	-0,15

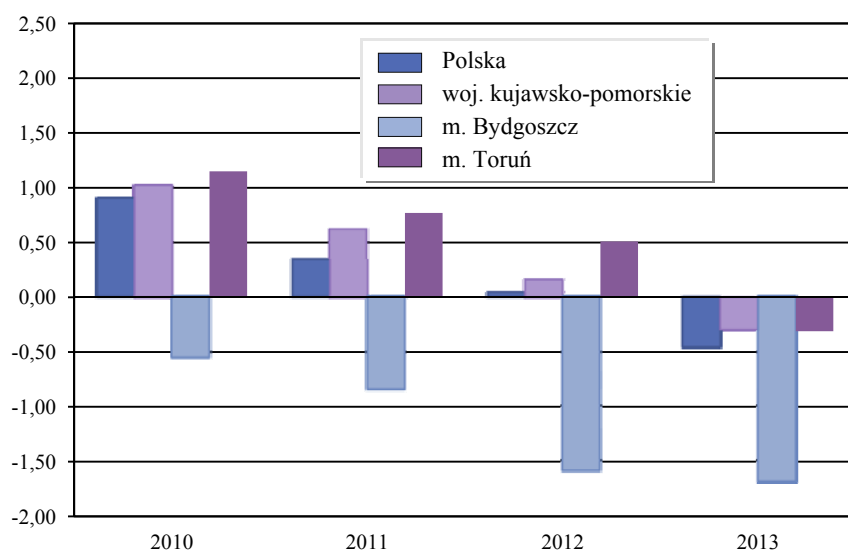
Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. zarejestrowano 19853 urodzeń żywych, tj. mniej: o 911 niż przed rokiem i o 2743 niż w 2010 r. **Współczynnik urodzeń żywych** wyniósł 9,48‰ (7 lokata w kraju) i był niższy zarówno w stosunku do notowanego rok wcześniej

(9,90‰), jak i w 2010 r. (10,77‰). W kraju w 2013 r. współczynnik wyniósł 9,60‰.

W 2013 r. w województwie zmarło 20485 osób, tj. więcej: o 49 osób niż przed rokiem i o 32 niż w 2010 r. Ogólny **współczynnik zgonów** wyniósł 9,78‰ (6 lokata w kraju), podczas gdy rok wcześniej – 9,74‰, a w 2010 r. wyniósł 9,75‰. W kraju współczynnik ukształtował się na poziomie 10,06‰. W stosunku do roku poprzedniego i do 2010 r. spadła umieralność niemowląt. **Współczynnik zgonów niemowląt** (liczony na 1000 urodzeń żywych) przyjął wartość 4,43‰ (wobec 4,82‰ w 2012 r. i 5,80‰ w 2010 r.), co plasuje województwo kujawsko-pomorskie na 5 pozycji wśród wszystkich województw.

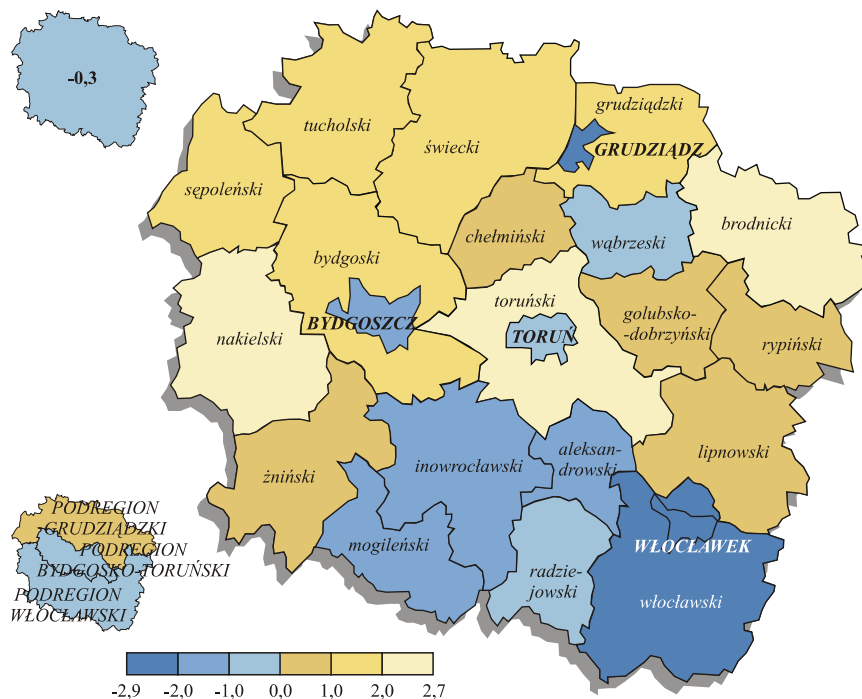
Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności faktycznie zamieszkałej (według stanu w dniu 30 VI).

Wyk. 11. **Przyrost naturalny na 1000 ludności**

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. zanotowano ujemny **przyrost naturalny**. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów wyniosła minus 632, podczas gdy rok wcześniej 328, a w 2010 r. 2143. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2013 r. osiągnął wartość minus 0,30‰ (co daje 7 lokatę w kraju) i był niższy niż przed rokiem (0,16‰) i niż w 2010 r. (1,02‰). Oma-

wiany współczynnik dla Polski osiągnął niższe wartości we wszystkich analizowanych latach, a w 2013 r. ukształtował się na poziomie minus 0,46‰.

W 2013 r. województwie kujawsko-pomorskim współczynnik przyrostu naturalnego przyjmował najwyższe wartości dodatnie w powiatach położonych wokół miast na prawach powiatu toruńskim i bydgoskim (odpowiednio 2,68‰, 1,65‰) oraz w powiecie nakielskim i brodnickim (odpowiednio 2,43‰ i 2,09‰).

Wyk. 12. **Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie kujawsko-pomorskim według podregionów i powiatów w 2013 r.**

Najniższą wartość współczynnika przyrostu naturalnego w trzynastu powiatach ziemskich. Najniższą wartość współczynnika zanotowano we Włocławku (-2,85‰) i w Grudziądzu (-2,25‰) oraz w powiecie włocławskim (-2,22‰).

W kujawsko-pomorskich urzędach stanu cywilnego w 2013 r. zarejestrowano 9814 nowo zawartych małżeństw, tj. mniej o 1393 niż przed rokiem i o 2633 mniej niż

9814 nowo zawartych małżeństw, tj. mniej o 1393 niż przed rokiem i o 2633 mniej niż

w 2010 r. Niższy był również **współczynnik małżeństw**, który w omawianym okresie osiągnął poziom 4,69‰ (wobec 5,34‰ w 2012 r. i 5,93‰ w 2010 r.), tj. 5,4 % małżeństw zawartych w kraju. W analizowanych latach liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności była zbliżona lub nieco wyższa w województwie niż średnia w Polsce.

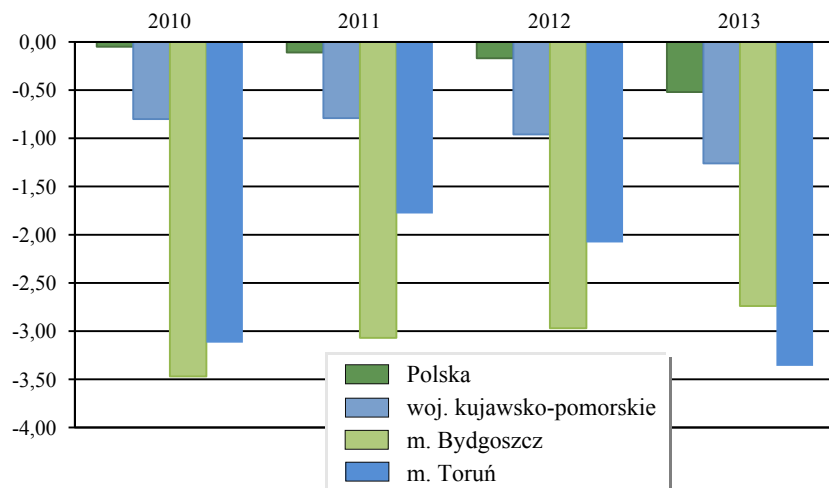
Tabl. 4. **Ruch naturalny ludności i saldo migracji na 1000 ludności**

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
POLSKA				
Małżeństwa	5,93	5,36	5,29	4,69
Urodzenia żywe	10,73	10,08	10,02	9,60
Zgony	9,83	9,75	9,99	10,06
w tym niemowląt ^a	4,98	4,73	4,64	4,56
Przyrost naturalny ^b	0,90	0,34	0,04	-0,46
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-0,05	-0,11	-0,17	-0,52
w tym zagranicznych	-0,05	-0,11	-0,17	-0,52
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE				
Małżeństwa	5,93	5,39	5,34	4,69
Urodzenia żywe	10,77	10,00	9,90	9,48
Zgony	9,75	9,37	9,74	9,78
w tym niemowląt ^a	5,80	6,01	4,82	4,43
Przyrost naturalny ^b	1,02	0,62	0,16	-0,30
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-0,80	-0,79	-0,96	-1,26
w tym zagranicznych	-0,11	-0,16	-0,23	-0,49
M. BYDGOSZCZ				
Małżeństwa	5,76	5,16	5,15	4,34
Urodzenia żywe	9,62	8,94	8,83	8,80
Zgony	10,19	9,79	10,42	10,48
w tym niemowląt ^a	6,83	6,15	3,44	6,31
Przyrost naturalny ^b	-0,56	-0,85	-1,59	-1,69
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-3,47	-3,07	-2,97	-2,74
w tym zagranicznych	-0,30	-0,12	-0,49	-0,73
M. TORUŃ				
Małżeństwa	5,87	5,10	4,99	4,35
Urodzenia żywe	10,18	9,60	9,80	8,96
Zgony	9,03	8,84	9,29	9,27
w tym niemowląt ^a	5,74	4,06	6,48	2,19
Przyrost naturalny ^b	1,15	0,77	0,51	-0,31
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-3,12	-1,78	-2,08	-3,36
w tym zagranicznych	-0,20	-0,28	0,03	-0,09

^a Dzieci w wieku poniżej 1 roku. Na 1000 urodzeń żywych. ^b Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.

Podobnie jak w poprzednich analizowanych latach, w 2013 r., **saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych** ludności na pobyt stały było ujemne. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w roku przekroczyła

Wyk. 13. **Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności**

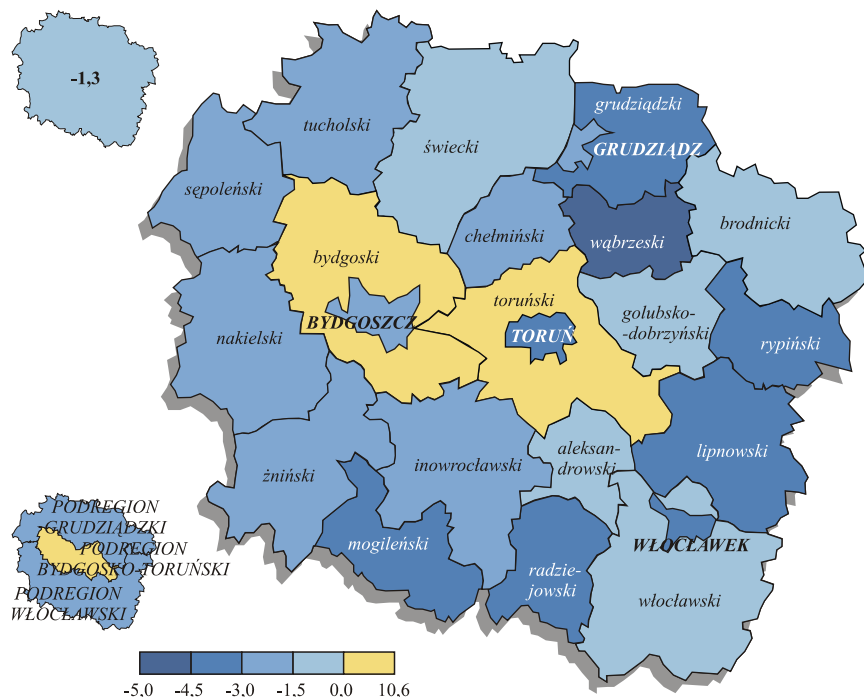

tego w roku przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym czasie i tak: w 2013 r. – o 2645 osób, w 2012 r. – o 2006, a w 2010 r. – o 1683 osoby.

Analizując migracje zagraniczne ludności należy stwierdzić, że zarówno w Polsce, jak i w województwie kujawsko-pomorskim w ostatnich latach liczba emigrantów

przewyższała liczbę imigrantów. W 2013 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i z 2010 r. nastąpił wzrost liczby wyjazdów Polaków za granicę na pobyt stały.

Wyk. 14. **Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w województwie kujawsko-pomorskim według podregionów i powiatów w 2013 r.**

Analizując saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały w województwie kujawsko-pomorskim według powiatów w 2013 r. należy stwierdzić, iż przyjęło ono wartości dodatnie w dwóch powiatach: bydgoskim i toruńskim. Wartości salda migracji na pobyt stały odnotowane w 2013 r. w powyższych powiatach były szczególnie wysokie i wynosiło odpowiednio 10,57 i 9,83 osób w przeliczeniu na 1000 ludności.

Dane prezentujące ludność w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał,*
  - „Stan i ruch naturalny ludności w województwie kujawsko-pomorskim” – opracowanie sygnalne dostępne co roku,*
  - „Prognoza ludności w województwie kujawsko-pomorskim do 2035 r. według powiatów i wybranych grup wieku” – opracowanie sygnalne,*
  - „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie kujawsko-pomorskim” – publikacja dostępna co roku;*
  - „Rocznik Statystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2013” – publikacja dostępna co roku;*
  - „Województwo Kujawsko-Pomorskie 2013 - podregiony, powiaty, gminy” – publikacja dostępna co roku; jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).*
-
-

RYNEK PRACY

■ ZATRUDNIENIE

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano spadek przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w skali roku i dotyczył on wszystkich okresów narastających omawianego roku. W porównaniu z 2012 r. najbardziej zmniejszyło się zatrudnienie w sekcjach: zakwaterowanie i gastronomia, budownictwo oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych. Blisko 50% zatrudnionych w 2013 r. w województwie stanowili zatrudnieni w sekcji przetwórstwo przemysłowe.

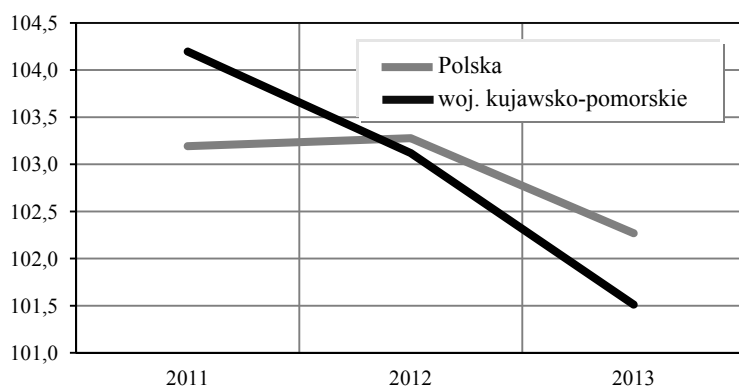
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. ukształtowało się na poziomie 240,8 tys. osób, co oznacza, że było o 1,6% niższe w stosunku do poprzedniego roku i o 1,5% wyższe niż w 2010 r. W kraju w 2013 r. odnotowano spadek zatrudnienia w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,0%.

Dane o przeciętnym zatrudnieniu obejmują osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz niepełnym, w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Tabl. 5. **Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013	
	w tysiącach		2010=100	2012=100
Polska	5372,6	5548,7	5494,5	102,3
woj. kujawsko-pomorskie	237,3	244,7	240,8	101,5
m. Bydgoszcz	57,5	57,1	56,2	97,9
m. Toruń	38,3	40,6	40,4	105,5

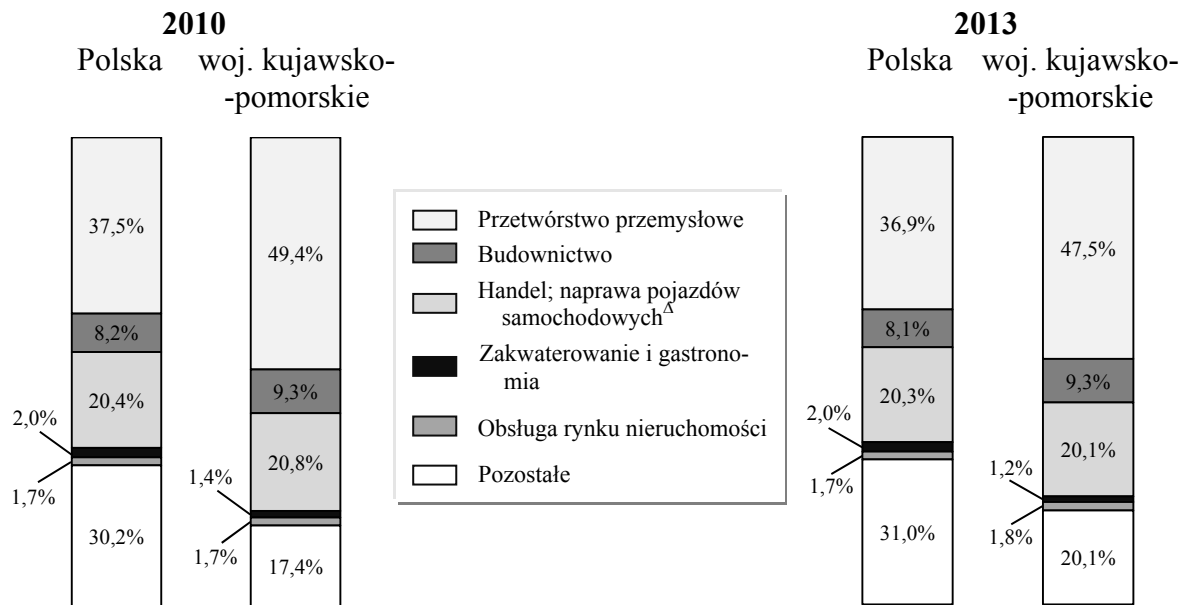
Wyk. 15. **Dynamika przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw**
2010 = 100

W 2013 r. największe zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim zanotowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 114,4 tys. osób, tj. 47,5% ogółu zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 48,5 tys. osób, tj. 20,1% ogółu zatrudnionych. Największe zmiany w strukturze zatrudnienia zaobserwowano w przetwórstwie przemysłowym. W stosunku do 2010 r. udział ten zmniejszył się o 1,9 p. proc.

Wyk. 16. Struktura przeciętnego zatrudnienia według sekcji PKD 2007

W 2013 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, przeciętne zatrudnienie zmniejszyło się najbardziej w sekcjach: zakwaterowanie i gastronomia (o 16,6%), budownictwo (o 6,9%) i handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 4,5%). Zwiększyło się natomiast m.in. w sekcjach administracja i działalność wspierająca (o 18,3%) oraz transport i gospodarka magazynowa (o 4,2%).

Tabl. 6. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim

Wyszczególnienie	2012				2013				w tys. osób
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100								
O g ó ł e m	99,3	99,3	99,2	99,0	99,5	99,2	98,7	98,4	240,8
w tym:									
Przemysł	98,7	98,1	98,0	97,7	98,4	98,3	98,4	98,2	123,4
w tym:									
przetwórstwo przemysłowe	98,3	97,6	97,5	97,6	98,5	98,4	98,4	98,0	114,4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	102,7	103,0	103,7	103,6	102,1	101,4	101,3	102,4	6,0
Budownictwo	103,2	103,3	103,6	101,4	94,4	92,6	91,8	93,1	22,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	99,1	99,6	99,9	99,2	98,6	98,3	95,6	95,5	48,5
Transport i gospodarka magazynowa	108,8	110,3	109,3	110,0	106,0	105,3	105,8	104,2	12,8
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	91,8	95,7	95,7	97,0	88,7	86,1	86,5	83,4	2,9
Informacja i komunikacja	94,5	94,2	95,8	96,3	97,8	100,5	102,7	101,7	1,9
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	100,4	100,0	100,1	99,2	99,9	100,5	99,2	99,4	4,3
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	90,1	91,4	91,6	95,5	118,0	119,1	121,7	118,3	13,0

■ BEZROBOCIE REJESTROWANE

Od grudnia 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w Polsce, nie odnotowano rocznego spadku stopy bezrobocia rejestrowanego. W końcu 2013 r. w województwie stopa bezrobocia wyniosła 18,1% i była na tym samym poziomie jak w 2012 r. Tylko w jednym województwie zanotowano wyższą stopę bezrobocia. Bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy w województwie kujawsko-pomorskim w końcu grudnia 2013 r. stanowili 7,0% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce.

W końcu grudnia 2013 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła 150,1 tys. osób i była wyższa od zanotowanej przed rokiem (o 1,3 tys. osób, tj. o 0,9%) oraz wyższa niż w 2010 r. (o 10,7 tys. osób, tj. o 7,7%). W kraju w końcu 2013 r. liczba bezrobotnych była o 1,0% wyższa niż rok wcześniej i o 10,4% wyższa niż w 2010 r.

Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późniejszymi zmianami).

Tabl. 7. **Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia**
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
POLSKA			
Bezrobotni zarejestrowani w tys.	1954,7	2136,8	2157,9
Bezrobotni nowo zarejestrowani ^a w tys.	3042,0	2655,0	2709,4
Bezrobotni wyrejestrowani ^a w tys.	2979,8	2500,8	2688,2
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ..	83	92	70
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	12,4	13,4	13,4
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
Bezrobotni zarejestrowani w tys.	139,4	148,8	150,1
Bezrobotni nowo zarejestrowani ^a w tys.	203,2	178,6	188,5
Bezrobotni wyrejestrowani ^a w tys.	198,2	169,4	187,2
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ..	129	113	88
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	17,0	18,1	18,1

Tabl. 7. **Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
M. BYDGOSZCZ			
Bezrobotni zarejestrowani w tys.	13,0	13,9	14,2
Bezrobotni nowo zarejestrowani ^a w tys.	23,3	20,5	21,7
Bezrobotni wyrejestrowani ^a w tys.	22,6	19,5	21,3
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ..	318	39	28
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	8,0	8,6	8,8
M. TORUŃ			
Bezrobotni zarejestrowani w tys.	7,5	8,8	9,4
Bezrobotni nowo zarejestrowani ^a w tys.	15,2	13,2	13,6
Bezrobotni wyrejestrowani ^a w tys.	15,3	11,7	13,0
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ..	48	92	83
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	8,2	9,6	10,2

^a W ciągu roku.

W końcu 2013 r. w siedemnastu powiatach województwa kujawsko-pomorskiego liczba bezrobotnych była większa niż w roku poprzednim, przy czym największy wzrost odnotowano w powiecie radziejowskim (o 11,2%), a najmniejszy w powiecie nakielskim (o 0,7%). W miastach: Grudziądzu i Włocławku odnotowano największy spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych (odpowiednio o 10,2% i o 7,2%).

Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku to zarejestrowane w urzędach pracy osoby bezrobotne, które utraciły bądź nie nabyły prawa do zasiłku.

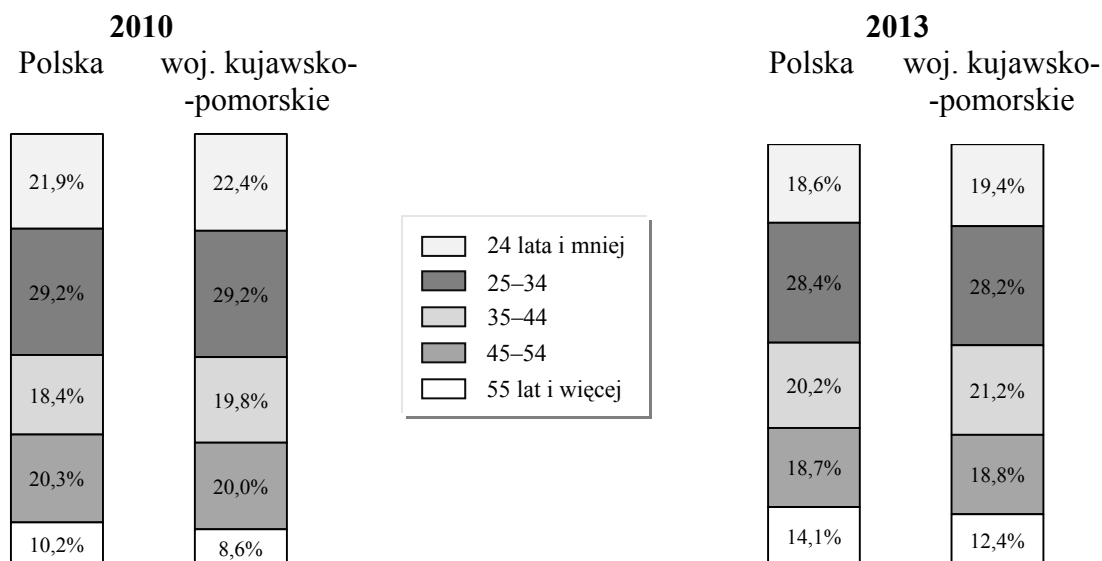
W dniu 31 grudnia 2013 r. 84,6% ogółu bezrobotnych w regionie nie posiadało prawa do zasiłku (w 2012 r. – 81,2%), 83,7% stanowiły osoby uprzednio pracujące (tak samo w poprzednim roku), a 45,7% to mieszkańcy wsi (w 2012 r. – 45,0%).

W końcu grudnia 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim wśród osób bezrobotnych, podobnie jak w kraju, przeważały kobiety. Stanowiły one 53,9% ogółu zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (przed rokiem – 54,1%). Liczba kobiet zarejestrowanych jako bezrobotne wzrosła w skali roku o 0,6%.

W końcu 2013 r. bezrobocie w województwie kujawsko-pomorskim nadal dotyczyło przede wszystkim ludzi młodych – najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25–34 lata (42,2 tys.), a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszył się o 0,9 p. proc. (do 28,2%). Z kolei w porównaniu z rokiem poprzednim najbardziej wzrosła liczba osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej – o 17,6% (z 15,8 tys. do 18,6 tys. osób). W badanym okresie stanowiły one 12,4% ogółu bezrobotnych w województwie (przed rokiem 10,6%).

Wyk. 17. **Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku**

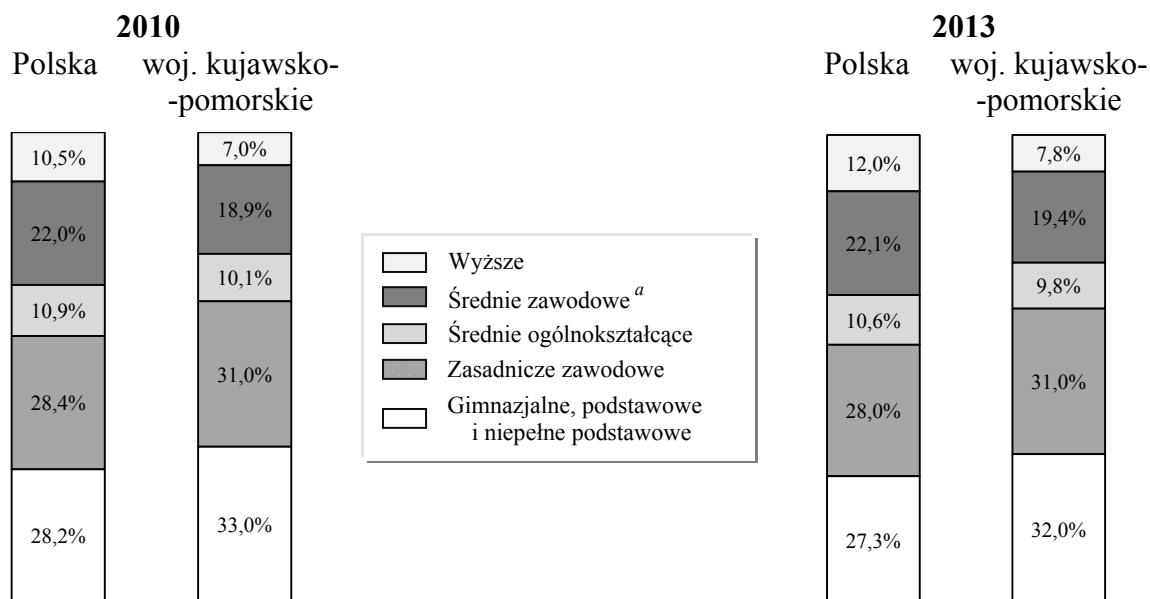
Stan w dniu 31 XII

Większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe (w końcu grudnia 2013 r. odpowiednio 32,0% i 31,0% ogólnej liczby bezrobotnych). Udział osób posiadających wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe zwiększył się w porównaniu z 2012 r. o 0,1 p.proc.; natomiast udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym zmniejszył się o 0,2 p.proc. Coraz większe problemy na rynku pracy odczuwały również osoby z wyższym wykształceniem. W badanym okresie zanotowano największy przyrost takich osób (o 1,4%), jednakże odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym pozostał na niezmiennym poziomie (wyniósł 7,8% zarówno w końcu 2013 r., jak i 2012 r.).

Wyk. 18. **Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia**

Stan w dniu 31 XII

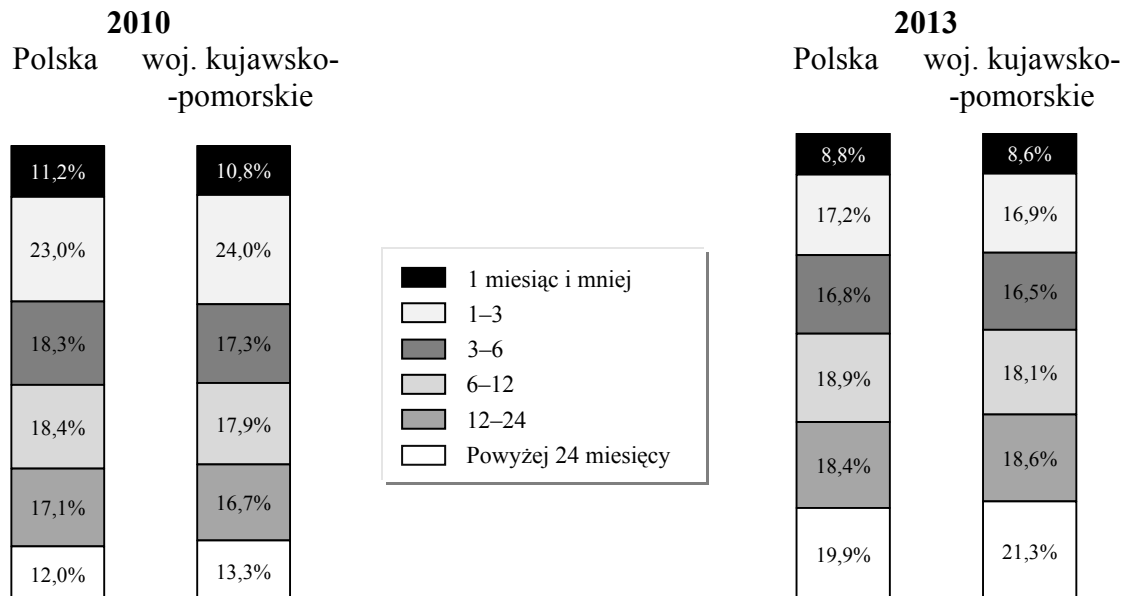

^a Łącznie z wykształceniem policealnym.

Spośród wszystkich kategorii bezrobotnych wyodrębnionych ze względu na czas pozostawania bez pracy największy wzrost (o 10,6%) w ujęciu rocznym odnotowano w przypadku osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (ich udział wzrósł o 1,8 p.proc. do 21,3 %). Natomiast w kategoriach 1–3 miesięcy i do 1 miesiąca nastąpił spadek w stosunku do 2012 r. (odpowiednio o 11,2% i o 8,1%). Udział tych grup osób spadł odpowiednio o 2,3 p.proc. do 16,9% oraz o 0,8 p.proc. do 8,6 %.

Wyk. 19. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według czasu pozostawania bez pracy^a

Stan w dniu 31 XII

^a Przedziały zostały domknięte prawostronnie.

Największe trudności ze znalezieniem pracy w końcu grudnia 2013 r. miały osoby z krótkim stażem pracy (1–5 lat) oraz dotychczas niepracujące; ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł odpowiednio 24,3% i 16,3%. W porównaniu z rokiem poprzednim najbardziej pogorszyła się sytuacja na rynku pracy osób ze stażem pracy powyżej 30 lat (ich liczba wzrosła w skali roku o 13,3%). Udział tej grupy osób w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł do poziomu 3,8%, tj. wzrost o 0,4 p.proc. względem 2012 r.

Wśród najliczniejszych grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego liczba bezrobotnych zwiększyła się w porównaniu z końcem 2012 r. z wyjątkiem bezrobotnych do 25. roku życia (spadek o 4,8%). Największy wzrost miał miejsce w przypadku osób powyżej 50. roku życia (o 10,4%). Ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w porównaniu z analogicznym okresem 2012 r. zwiększył się o 2,0 p.proc. do 22,6%. Znaczne zmiany odnotowano również w przypadku osób:

- długotrwale bezrobotnych (ich odsetek wzrósł o 3,1 p.proc. do 57,2 %),
- bez kwalifikacji zawodowych (wzrost o 1,4 p.proc. do 34,0%),
- kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (wzrost o 0,7 p.proc. do 13,2 %),
- samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko w wieku do 18 roku życia (wzrost o 0,6 p.proc. do 11,1%).

Tabl. 8. **Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim**

Wyszczególnienie	2012				2013			
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu):								
w tysiącach osób	149,5	137,9	137,3	148,8	159,1	145,8	143,5	150,1
analogiczny okres roku poprzedniego = 100	99,4	103,2	105,3	106,6	106,4	105,7	104,5	100,9
Bezrobotni nowo zarejestrowani (napływ):								
w tysiącach osób	45,3	35,6	44,3	53,4	50,6	39,3	48,7	49,9
analogiczny okres roku poprzedniego = 100	97,5	105,1	104,0	111,5	111,6	110,4	109,8	93,6
Bezrobotni wyrejestrowani (odpływ):								
w tysiącach osób	35,4	47,2	44,9	41,8	40,3	52,6	50,9	43,3
analogiczny okres roku poprzedniego = 100	100,1	93,0	98,1	108,3	113,9	111,3	113,4	103,5
Płynność bezrobocia (napływ-odpływ) w tysiącach osób	9,9	-11,7	-0,6	11,5	10,2	-13,3	-2,3	6,6
Stopa bezrobocia (stan w końcu okresu) w %	17,9	16,7	16,7	18,1	19,0	17,7	17,5	18,1

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

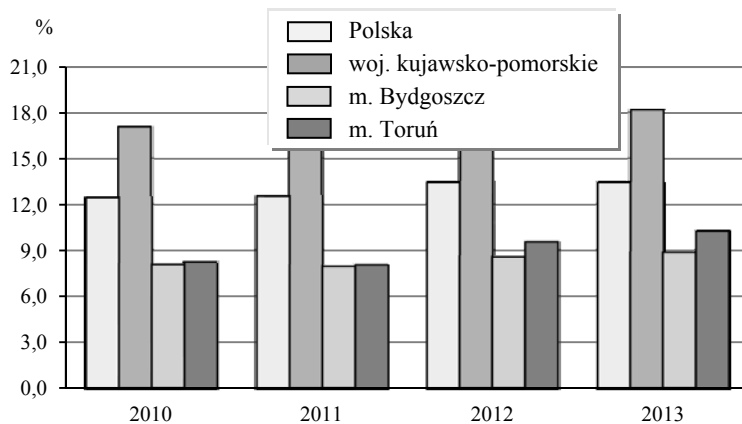
Stopa bezrobocia rejestrowanego w kraju w kolejnych miesiącach 2013 r. była wyższa niż w analogicznych miesiącach poprzedniego roku z wyjątkiem grudnia, kiedy zanotowano taką samą wartość jak rok wcześniej. W analogiczny sposób stopa bezrobocia kształtowała się w województwie.

W końcu grudnia wskaźnik ogólnokrajowy wyniósł 13,4% i pozostał na niezmiennym poziomie w odniesieniu do zanotowanego przed rokiem, ale był wyższy o 1,0 p.proc. w porównaniu z grudniem 2010 r. W województwie kujawsko-pomorskim w końcu 2013 r. stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 18,1% i była taka sama jak rok wcześniej i o 1,1 p.proc. wyższa niż w 2010 r. W grudniu 2013 r. tylko w województwie warmińsko-mazurskim zanotowano wyższy wskaźnik.

Wzrost omawianego wskaźnika w skali roku odnotowano w 17 powiatach i wyniósł on od 0,1 p.proc. (w powiecie nakielskim) do 2,0 p.proc. (w powiecie radziejowskim). Spadek notowano w 6 powiatach od 0,2 p.proc. (w powiecie inowrocławskim) do 1,9 p.proc. (w mieście Grudziądzu). W województwie nadal obserwowano dość duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia rejestrowanego. Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością wskaźnika w powiatach wyniosła 20,3 p.proc. i w skali roku zwiększyła się o 0,2 p.proc. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano

Wyk. 20. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stan w dniu 31 XII

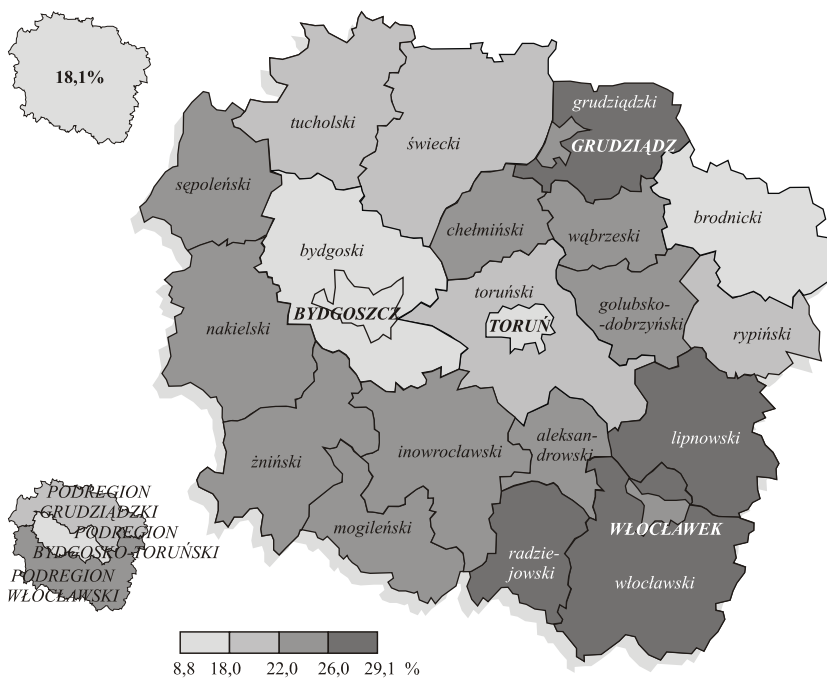

w powiatach: lipnowskim (29,1%), włocławskim (28,0 %) oraz grudziądzkim (27,1%), zaś najniższą w miastach na prawach powiatu: Bydgoszczy (8,8%) i Toruniu (10,2%).

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 188,5 tys. osób i była większa niż przed rokiem (o 9,9 tys., tj. o 5,5%) i mniejsza w porównaniu ze stanem z 2010 r. (o 14,7 tys., tj. o 7,2%). Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich odsetek w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zwiększył się o 0,6 p.proc. w stosunku do 2012 r. i wyniósł 82,8%.

Wyk. 21. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim według podregionów i powiatów w 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

Z ewidencji bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w ciągu 2013 r. skreślono 187,2 tys. osób, tj. o 10,5% więcej niż przed rokiem oraz o 5,6% mniej niż w analogicznym okresie 2010 r. Główną przyczynę wyrejestrowania stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 88,6 tys. osób (wobec 75,1 tys. przed rokiem). Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się w ujęciu rocznym o 3,1 p.proc. (do 47,4%).

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim bilans bezrobotnych, podobnie jak rok wcześniej, kształtował się niekorzystnie, tzn. w ciągu roku zarejestrowano o 1,3 tys. osób więcej niż wyłączono z ewidencji. Relacja napływu do odpływu z bezrobocia ukształtowała się na poziomie 100,7%. Powiatowe urzędy pracy w województwie kujawsko-pomorskim w ciągu całego 2013 r. miały do dyspozycji 62,6 tys. ofert pracy, tj. o 16,8% więcej niż rok wcześniej. W końcu grudnia na 1 ofertę pracy

przypadało 88 bezrobotnych (wobec 113 osób przed rokiem) i wskaźnik ten był wyższy niż w skali kraju (70). W 2013 r. najkorzystniejsze wartości przyjął w mieście Bydgoszczy (28 osoby na 1 ofertę pracy) oraz powiecie wąbrzeskim (39 osób), natomiast najgorsze w powiatach lipnowskim i sepoleńskim, gdzie na 1 ofertę pracy przypadało odpowiednio 610 i 600 zarejestrowanych bezrobotnych.

■ BADANIE AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ LUDNOŚCI¹

W IV kwartale 2013 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w regionie liczyła 830 tys. osób, a biernych zawodowo – 683 tys. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (729 tys. osób) i bezrobotni (101 tys.).

Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach.

Tabl. 9. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale

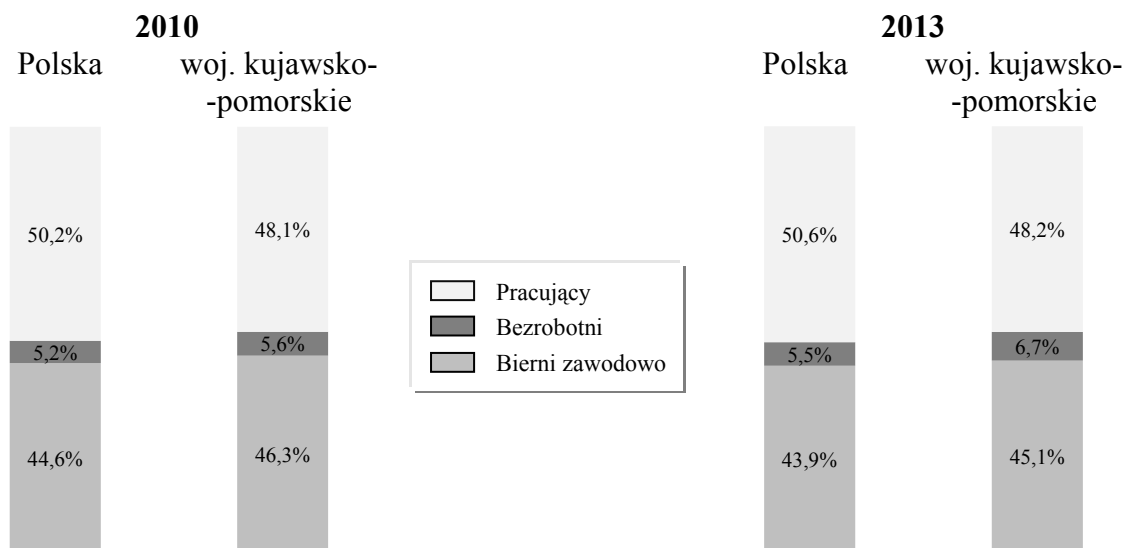
Wyszczególnienie	2010	2012	2013
POLSKA			
Aktywni zawodowo w tys.	17153	17394	17414
pracujący	15557	15636	15713
bezrobotni	1597	1757	1700
Bierni zawodowo w tys.	13826	13656	13621
Współczynnik aktywności zawodowej w %	55,4	56,0	56,1
Wskaźnik zatrudnienia w %	50,2	50,4	50,6
Stopa bezrobocia w %	9,3	10,1	9,8
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
Aktywni zawodowo w tys.	858	877	830
pracujący	768	778	729
bezrobotni	90	100	101
Bierni zawodowo w tys.	739	686	683
Współczynnik aktywności zawodowej w %	53,7	56,1	54,9
Wskaźnik zatrudnienia w %	48,1	49,7	48,2
Stopa bezrobocia w %	10,5	11,4	12,2

¹ Prezentowane wyniki BAEL zostały uogólnione w oparciu o bilanse ludności opracowane na podstawie NSP'2011. Ponadto uwzględniono zmiany metodologiczne, wyłączając z zakresu badania osoby przebywające poza gospodarstwem domowym 12 miesięcy i więcej (dotychczas było to powyżej 3 miesięcy).

W 2013 r. struktura ludności według statusu na rynku pracy zmieniła się w stosunku do notowanej w IV kwartale roku poprzedniego, jak i w 2010 r. W odniesieniu do analogicznego okresu 2012 r. zmalał o 1,5 p.proc. udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (w porównaniu z IV kwartałem 2010 r. zanotowano wzrost o 0,1 p.proc.). Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale 2013 r. wzrósł o 0,3 p.proc. w odniesieniu do notowanego w analogicznym okresie roku poprzedniego, zaś w odniesieniu do IV kwartału 2010 r. wzrósł o 1,1 p.proc.

Wyk. 22. **Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej wg statusu na rynku pracy w IV kwartale**

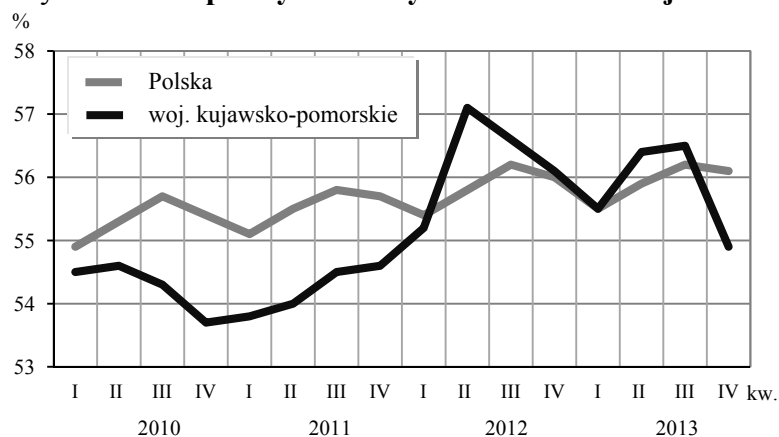

Liczba aktywnych zawodowo w IV kwartale 2013 r. zmniejszyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie 2012 r. o 5,4%. Tendencję spadkową obserwowano zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet.

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

W omawianym okresie 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 54,9% (jego wartość dla kraju wyniosła 56,1%). Zaobserwowano spadek aktywności zawodowej w województwie w ujęciu rocznym o 1,2 p.proc., a w odniesieniu do analogicznego kwartału 2010 r. – wzrost o 1,2 p. proc., w kraju zaobserwowano wzrost odpowiednio o 0,1 p.proc. i o 0,7 p.proc. W analizowanym okresie w województwie kujawsko-pomorskim wśród mężczyzn zanotowano wyższą wartość wskaźnika aktywności zawodowej (64,6%) niż wśród kobiet (46,0%).

Wyk. 23. **Współczynnik aktywności zawodowej**

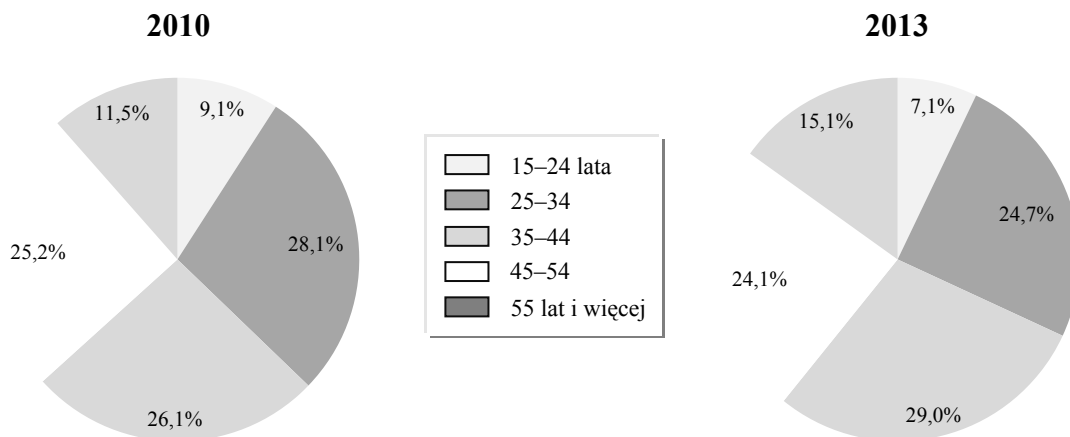
Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;
- formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; jeśli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w BAEL w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące prace nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Populacja pracujących w IV kwartale 2013 r. liczyła 729 tys. i była o 49 tys. mniejsza niż w roku poprzednim, tj. o 6,3%. W porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. omawiana zbiorowość zmniejszyła się o 39 tys. osób (o 5,1%), a obserwowany spadek dotyczył obydwu płci. W analizowanym okresie wśród pracujących mniejszy udział miały kobiety (43,2%) niż mężczyźni.

Biorąc pod uwagę wiek pracujących, w IV kwartale 2013 r. najmniejszy udział w omawianej zbiorowości miały osoby ze skrajnych grup wiekowych, tzn. 15–24 lata (7,1%) i 55 lat i więcej (15,1%). Udziały pozostałych grup wyodrębnionych ze względu na wiek były zbliżone i mieściły się w granicach 24,1% – 29,0%.

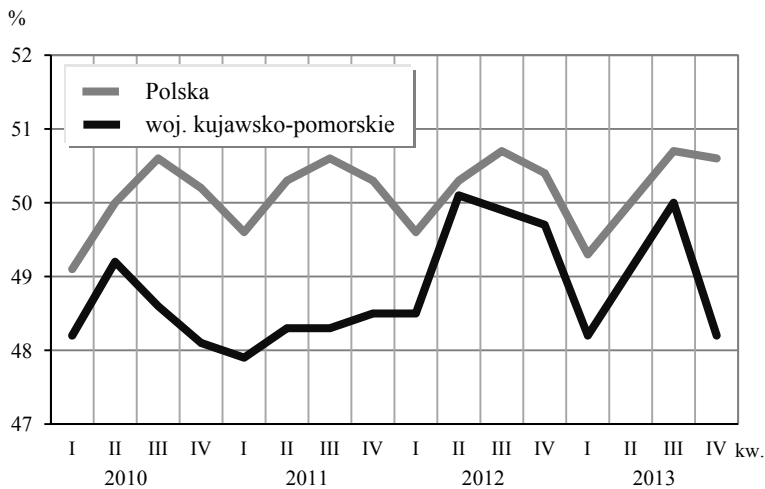
Wyk. 24. **Struktura pracujących według wieku w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale**

Wskaźnik zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale 2013 r. wyniósł 48,2% (był o 2,4 p.proc. niższy od średniego w kraju). W odniesieniu do analogicznego kwartału 2012 r. zmalał o 1,5 p.proc. (w skali kraju wzrósł o 0,2 p.proc.).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

Wyk. 25. Wskaźnik zatrudnienia

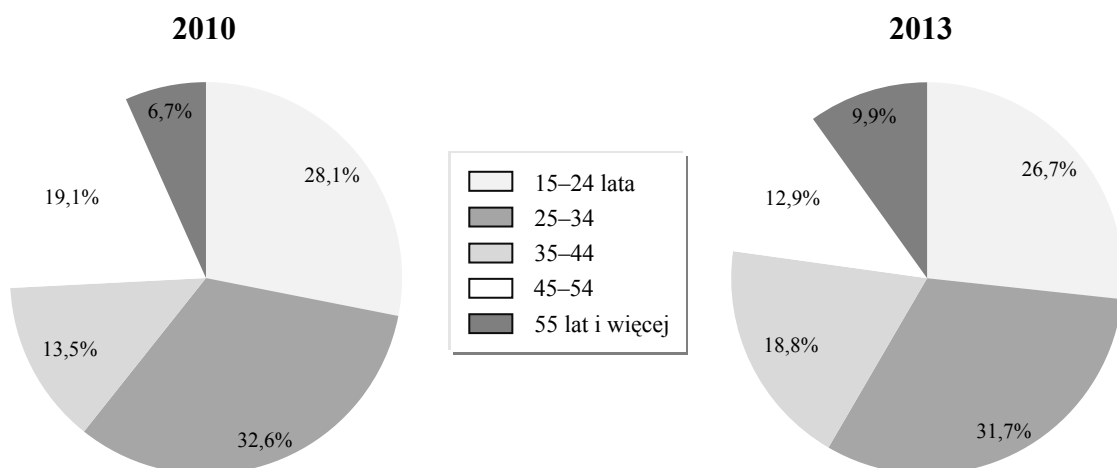

o 11 tys. (o 12,2%). W IV kwartale 2013 r. większość osób bezrobotnych w regionie (51,5% ogólnej ich liczby) stanowili mężczyźni.

Analiza bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale 2013 r. pod względem wieku wykazała, że najliczniejszą grupę tworzyły osoby należące do przedziału wiekowego 25–34 lata (31,7% ogólnej liczby bezrobotnych). Najmniejsza zbiorowość obejmowała osoby 55-letnie i starsze (9,9%).

Bezrobotni to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy oraz były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

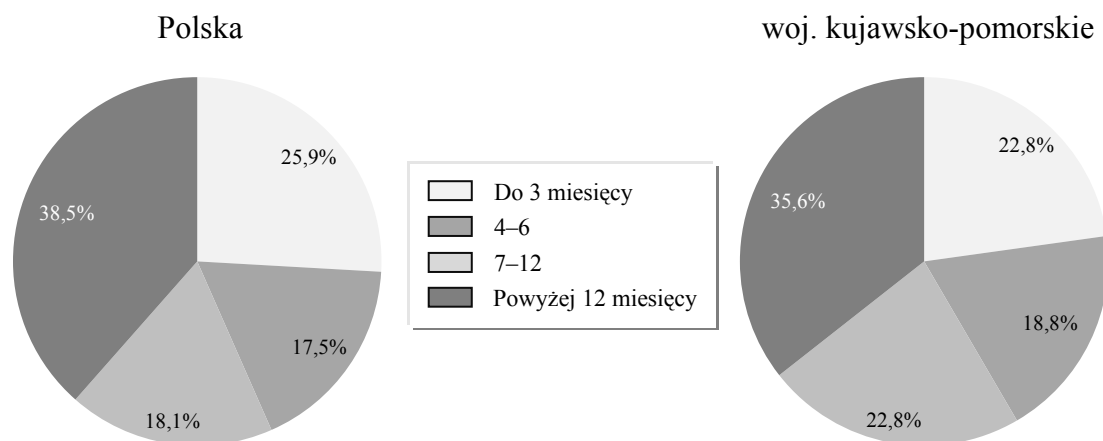
Wyk. 26. Struktura bezrobotnych według wieku w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w IV kwartale 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł 12,0 miesiąca (w kraju – 12,2 miesiąca). Na przestrzeni roku okres

ten skrócił się o 0,7 miesiąca (w Polsce wydłużył się o 0,5 miesiąca). W analizowanym okresie liczba osób długotrwale poszukujących pracy (tzn. dłużej niż rok) w województwie wyniosła 36 tys., co stanowiło 35,6% ogólnej liczby bezrobotnych (wobec 40,0% rok wcześniej). W kraju w IV kwartale 2013 r. odsetek osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 38,6% i w porównaniu z zanotowanym przed rokiem zwiększył się o 2,9 p.proc.

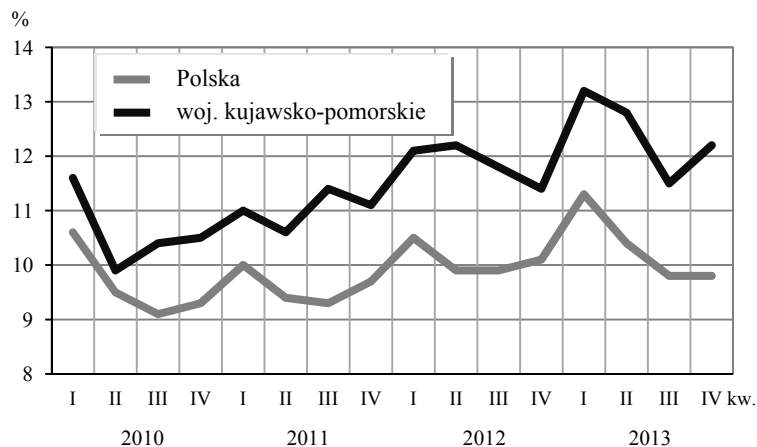
Wyk. 27. **Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w IV kwartale 2013 r.**

Stopa bezrobocia w IV kwartale 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim ukształtowała się na poziomie 12,2% i była o 2,4 p.proc. wyższa od wskaźnika ogólnokrajowego. Na przestrzeni roku wzrosła o 0,8 p.proc. (w Polsce – zmalała o 0,3 p.proc.), a w odniesieniu do analogicznego okresu 2010 r. wzrosła o 1,7 p. proc. (w kraju o 0,5 p.proc.). W IV kwartale 2013 r. w województwie analizowany wskaźnik w przypadku mężczyzn wyniósł 11,2%, a wśród kobiet – 13,5%.

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Wyk. 28. **Stopa bezrobocia**

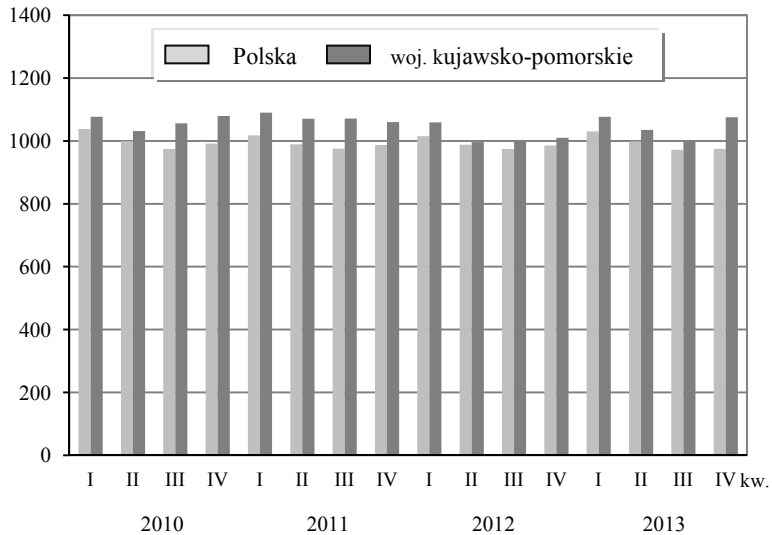

zmniejszyła się o 0,4%, a w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. zmniejszyła się o 7,6%.

W IV kwartale 2013 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 683 tys. osób i stanowiła 45,1% ogólnej liczby mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej. Udział biernych zawodowo w ogólnej liczbie ludności kraju w tym wieku ukształtował się na poziomie 43,9%. Na przestrzeni roku liczba biernych zawodowo w województwie

W skali kraju w analogicznych okresach liczebność analizowanej populacji zmalała odpowiednio o 0,3% i o 1,5%. Większą część zbiorowości osób biernych zawodowo w regionie stanowiły kobiety, których udział w IV kwartale 2012 r. wyniósł 62,7%.

Wyk. 29. **Liczba osób niepracujących na 1000 osób pracujących**

W regionie w IV kwartale 2013 r. na 1000 pracujących przypadało 1075 osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Rok wcześniej obciążenie to wynosiło 1010 osób, a w analogicznym okresie 2010 r. – 1079 osób. W IV kwartale 2013 r., podobnie jak w analogicznym okresie 2012 r. i 2010 r., w województwie kujawsko-pomorskim na 1000 pracujących przypadało więcej osób pozostających bez pracy niż w skali kraju.

Dane prezentujące rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc,
  - „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał,
  - „Aktywność ekonomiczna ludności w województwie kujawsko-pomorskim” – opracowanie sygnałne dostępne co kwartał,
  - „Popyt na pracę w województwie kujawsko-pomorskim” – opracowanie sygnałne dostępne co pół roku,
  - „Rocznik Statystyczny Województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co roku,
  - „Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim” – publikacja dostępna co roku,
  - „Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy” – ogólnopolska publikacja dostępna co roku;
- jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).

WYNAGRODZENIA

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim ukształtowało się na poziomie wyższym niż w roku poprzednim. W skali roku dynamika była wyższa we wszystkich okresach narastających, przy czym tempo wzrostu było wolniejsze (z wyjątkiem grudnia). W porównaniu z 2012 r. zmniejszył się czas faktycznie przepracowany oraz wzrosło się przeciętne wynagrodzenie za godzinę pracy.

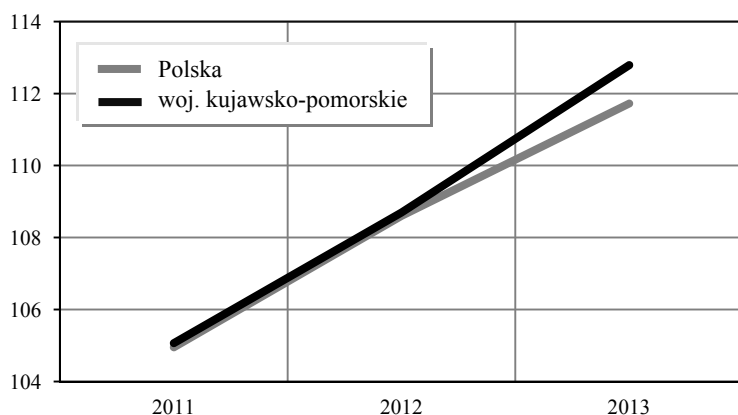
W 2013 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 3212,95 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 3,8%. W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 3837,20 zł, co również oznacza wzrost o 2,9 % w odniesieniu do zanotowanego przed rokiem.

Przeciętne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie, po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Tabl. 10. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013		
	w złotych		2010=100	2012=100	
Polska	3434,62	3728,36	3837,20	111,7	102,9
woj. kujawsko-pomorskie	2848,61	3096,34	3212,95	112,8	103,8
m. Bydgoszcz	3010,81	3272,71	3326,13	110,5	101,6
m. Toruń	3139,25	3451,83	3607,93	114,9	104,5

Wyk. 30. **Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw**
2010 = 100

W stosunku do poprzedniego roku, w 2013 r. wystąpił wzrost wynagrodzeń w większości sekcji sektora przedsiębiorstw w regionie, przy czym najwyższy notowano w sekcjach: zakwaterowanie i gastronomia (o 17,5%), budownictwo (o 8,3%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 6,8%).

Tabl. 11. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim**

Sektory	2012				2013				w zł
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100								
O g ó ł e m	106,5	104,4	104,0	103,5	102,4	103,0	103,2	103,8	3212,95
w tym:									
Przemysł	107,6	105,8	105,4	105,0	103,4	103,8	103,6	103,9	3349,73
w tym:									
przetwórstwo przemysłowe	108,0	106,2	105,6	105,0	103,2	103,7	103,5	103,8	3307,58
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	105,2	103,6	103,7	104,1	103,2	103,1	103,3	103,4	3453,09
Budownictwo	102,6	101,2	101,3	99,5	103,5	105,3	104,7	108,3	3345,81
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	104,6	102,4	102,1	102,2	101,4	102,1	103,3	103,5	2968,06
Transport i gospodarka magazynowa	103,7	103,8	103,2	102,5	100,6	100,6	101,1	101,6	2687,80
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	104,0	102,8	101,7	98,1	111,9	114,0	114,9	117,5	2563,11
Informacja i komunikacja	102,9	94,1	95,7	94,4	92,1	100,6	99,9	99,6	4815,13
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	105,1	102,0	103,3	103,2	98,5	99,4	97,9	97,1	3573,86
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	108,0	109,0	108,6	107,6	107,4	106,2	106,2	106,8	2288,45

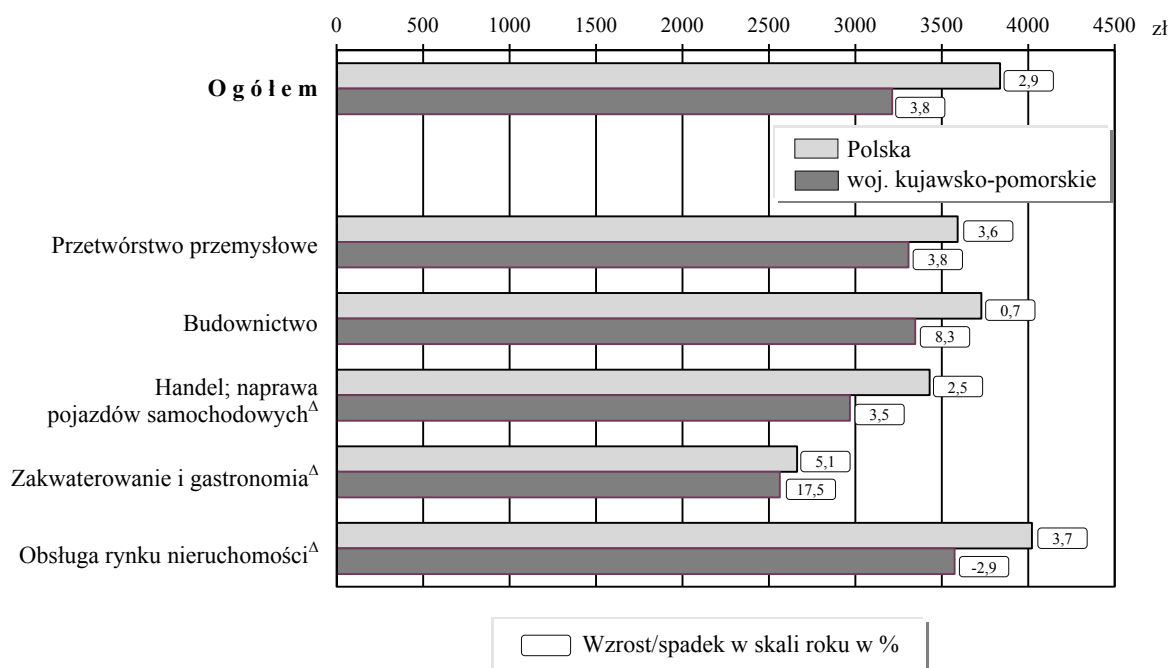
W omawianym okresie wyższe przeciętne wynagrodzenia brutto od średniej wojewódzkiej zanotowano w sekcjach: informacja i komunikacja (o 49,9% wyższe), obsługa rynku nieruchomości (o 11,2% wyższe) oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 7,5%). Najniższe wynagrodzenia zanotowano natomiast w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca oraz zakwaterowanie i gastronomia (odpowiednio o 28,8% i o 20,2% niższe od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w województwie).

Zatrudnieni w jednostkach sektora przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim przepracowali średnio w 2013 r. ogółem 426,2 mln godzin, tj. o 2,5% mniej niż przed rokiem. Najwięcej godzin przepracowano w sekcjach przetwórstwo przemysłowe – 203,9 mln (47,8% ogółu) i handel; naprawa pojazdów samochodowych – 85,7 mln (20,1%).

Średni czas przepracowany w ciągu miesiąca przez 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw w 2013 r. wyniósł 147,5 godzin.

Przeciętne wynagrodzenie godzinowe w 2013 r. ukształtowało się na poziomie 21,79 zł. W porównaniu z 2012 r. zaobserwowano wzrost wynagrodzenia za godzinę pracy o 4,7%. Najwyższe wynagrodzenie za przepracowaną godzinę otrzymali zatrudnieni w sekcji informacja i komunikacja – 33,03 zł, a najniższe w sekcji administrowanie i działalność wspierająca – 16,11 zł.

Wyk. 31. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w wybranych sekcjach w 2013 r.**

Dane prezentujące przeciętne wynagrodzenia brutto w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał;
- „Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim” – publikacja dostępna co roku;

jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).

ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. przeciętna liczba emerytów i rencistów ukształtowała się na niższym poziomie niż rok wcześniej. Wpływ na to miała głównie malejąca zbiorowość świadczeniobiorców KRUS, którzy stanowili w 2013 r. 17,0% ogółu emerytów i rencistów z województwa. W analizowanym roku, zarówno w odniesieniu do 2010 r., jak i do 2012 r., odnotowano wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym świadczenia wypłacane przez ZUS charakteryzowały się niższą dynamiką niż wypłacane rolnikom indywidualnym w porównaniu z rokiem poprzednim, jak również w porównaniu z 2010 r.

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 459,0 tys. osób i była niższa zarówno od notowanej przed rokiem (o 3,4 tys. osób, tj. o 0,7%), jak i od notowanej w 2010 r. (o 8,7 tys. osób, tj. o 1,9%). Większe zmiany w tym zakresie stwierdzono w skali kraju – w omawianym roku świadczenia wypłacano przeciętnie 8552,7 tys. osób, czyli o 1,0% mniej niż w roku poprzednim.

Tabl. 12. Świadczenia społeczne

Wyszczególnienie	2010	2012	2013		
	w liczbach bezwzględnych		2010 = 100	2012 = 100	
POLSKA^a					
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów pobierających w tys.:					
świadczenia wypłacane przez ZUS	7491,4	7350,7	7307,0	97,5	99,4
rolników indywidualnych	1374,7	1285,7	1245,7	90,6	96,9
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS w zł	1588,95	1759,85	1855,52	116,8	105,4
w tym emerytura	1698,35	1872,32	1970,39	116,0	105,2
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł	954,68	1054,61	1121,52	117,5	106,3
w tym emerytura	996,18	1097,75	1153,87	115,8	105,1
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE					
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów pobierających w tys.:					
świadczenia wypłacane przez ZUS	383,8	382,7	381,1	99,3	99,6
rolników indywidualnych	83,9	79,7	77,9	92,8	97,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS w zł	1461,65	1622,92	1709,33	116,9	105,3
w tym emerytura	1597,22	1759,90	1849,29	115,8	105,1
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł	948,95	1050,29	1125,86	118,6	107,2
w tym emerytura	995,08	1095,26	1153,38	115,9	105,3

^a Łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z FUS, a wypłacanymi przez MON, MSW oraz MS w zbiegu z emeryturami finansowanymi z budżetu MON, MSW oraz MS, a także wypłatami świadczeń rolnych z MON, MSW oraz MS nieuwzględnionymi w województwie.

W 2013 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie w ogólnej ich zbiorowości w Polsce wyniósł 5,4% i utrzymał ten sam poziom co przed rokiem. Świadczeniobiorcy ZUS z terenu województwa kujawsko-pomorskiego stanowili 5,2% tej populacji w kraju; analizując liczbę wypłat z KRUS, województwo zajęło 8 pozycję w kraju (z udziałem 6,3%).

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) i od 2009 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE.

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim emerytura i renta z ZUS otrzymywało 381,1 tys. osób, tj. o 0,4% mniej niż przed rokiem i o 0,7% mniej niż w 2010 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się przeciętna liczba rencistów otrzymujących świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 2,0%). W przypadku liczby osób pobierających renty

rodzinne odnotowano niewielki spadek (0,2%), natomiast liczba emerytów w porównaniu z poprzednim rokiem utrzymała się na podobnym poziomie. Emeryci stanowili w 2013 r. najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS (64,8% całej zbiorowości), najmniejszą zaś – osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (17,0%).

Tabl. 13. Świadczenia społeczne w województwie kujawsko-pomorskim

Wyszczególnienie	2012				2013			
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys.	463,6	463,1	462,8	462,4	460,8	460,2	459,6	459,0
analogiczny okres poprzedniego roku=100	99,6	99,6	99,5	99,5	99,4	99,4	99,3	99,3
pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS	383,1	382,9	382,8	382,7	382,2	381,8	381,5	381,1
analogiczny okres poprzedniego roku=100	100,0	100,0	99,8	99,8	99,8	99,7	99,7	99,6
rolników indywidualnych	80,5	80,2	80,0	79,7	78,6	78,4	78,1	77,9
analogiczny okres poprzedniego roku=100	97,8	97,8	97,8	97,8	97,7	97,7	97,7	97,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:								
wypłacana przez ZUS	1580,19	1607,26	1616,67	1622,92	1672,09	1694,76	1703,17	1709,33
analogiczny okres poprzedniego roku=100	105,1	105,6	105,7	105,7	105,8	105,4	105,4	105,3
rolników indywidualnych	1011,40	1037,16	1045,76	1050,29	1098,62	1116,83	1122,59	1125,86
analogiczny okres poprzedniego roku=100	104,6	106,2	106,7	107,0	108,6	107,7	107,3	107,2

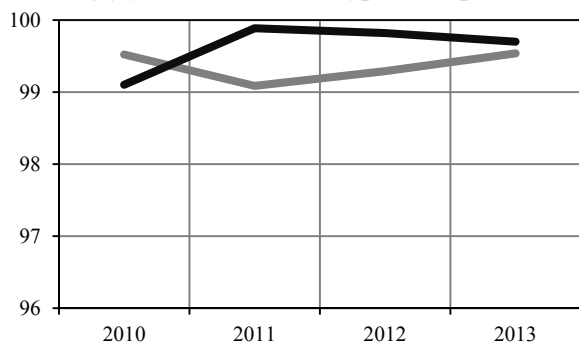
Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

Odmiennie kształtowała się dynamika liczby osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych – w przypadku wszystkich kategorii świadczeniobiorców zanotowano zmniejszenie zbiorowości w porównaniu z 2012 r. Emerytury i renty rolnicze

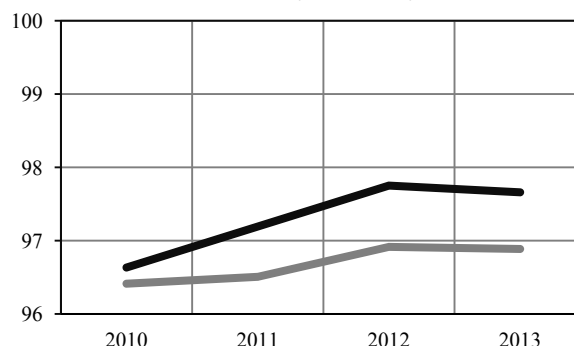
w 2013 r. pobierało 77,9 tys. osób (o 2,3% mniej niż przed rokiem i o 7,2% mniej w stosunku do 2010 r.). W ciągu ostatniego roku największy spadek (po 2,4%) zaobserwowano w przypadku osób otrzymujących emeryturę i rentę z tytułu niezdolności do pracy; zmalała też zbiorowość osób korzystających z rent rodzinnych – o 1,1%. Świadczeniobiorcy KRUS charakteryzowali się również nieco odmienną strukturą – podobnie jak w przypadku świadczeń wypłacanych przez ZUS, dominowali emeryci, przy czym ich odsetek wyniósł – tak samo jak przed rokiem – 75,8%. Najmniejszy udział miały natomiast osoby pobierające renty rodzinne, które stanowiły 3,6% ogółu świadczeniobiorców KRUS (tak samo, jak w 2012 r.).

Wyk. 32. **Dynamika przeciętnej miesięcznej liczby emerytów i rencistów**
Rok poprzedni = 100

Pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS

Rolników indywidualnych

— Polska   — woj. kujawsko-pomorskie

Świadczenia emerytalno-rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących oraz wyrównawczych) uwzględniającą zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

W województwie w 2013 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 1709,33 zł i była wyższa o 5,3% niż przed rokiem (w kraju wzrost o 5,4%). To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych w województwie kujawsko-

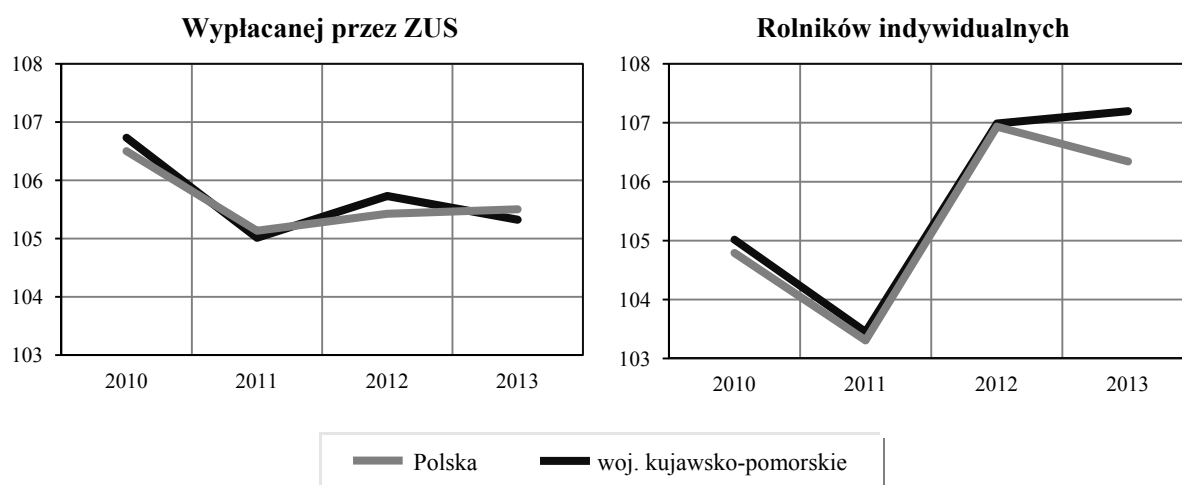
-pomorskim ukształtowało się na poziomie 1125,86 zł i zwiększyło się o 7,2% w ciągu roku (w kraju wzrost o 6,3%). Tendencję wzrostową obserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie, jak i w kraju.

Świadczenia emerytalno-rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

W 2013 r. w odniesieniu do 2010 r., zarówno w województwie, jak i w kraju, szybciej rosła przeciętna emerytura i renta wypłacana przez KRUS niż to samo świadczenie wypłacane z ZUS. W analizowanym roku w porównaniu z 2012 r. sytuacja kształtowała się odmiennie, wyższą dynamikę odnotowano w przypadku świadczeń wypłacanych przez KRUS o 1,9 p.proc. w województwie i o 0,9 p.proc. w kraju. Rozpatrując zaś poszczególne kategorie świadczeń, największy wzrost w 2013 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano zarówno w województwie, jak i w kraju w przypadku renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacanej przez KRUS (odpowiednio o 16,5% i o 14,5%).

Wyk. 33. **Dynamika przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto**

Rok poprzedni = 100

W 2013 r. wysokość świadczeń w województwie kształtowała się poniżej średniej krajowej. Pod względem wysokości przeciętnej emerytury i renty wypłacanej z ZUS województwo kujawsko-pomorskie plasowało się na 10 miejscu w kraju, a pod względem analogicznego świadczenia pobieranego w 2013 r. przez rolników indywidualnych – znalazło się na 8 miejscu (w obu przypadkach powtarzając wynik z poprzedniego roku). W przypadku wypłat realizowanych przez KRUS w województwie, tylko emerytury były nieznacznie niższe niż przeciętnie w kraju. Wyższe niż w kraju kwoty świadczeń odnotowano natomiast w przypadku rent rodzinnych oraz rent z tytułu niezdolności do pracy (odpowiednio o 10,3% i o 3,3%). Wysokość wszystkich świadczeń wypłacanych z ZUS była niższa od średniej krajowej: renty z tytułu niezdolności do pracy o 11,4%, renty rodzinne o 8,2%, a emerytury o 6,1%.

Dane prezentujące świadczenia społeczne w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w publikacji udostępnianej co kwartał na stronie internetowej Urzędu pt: „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego”; jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).

CENY

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku był niższy od notowanego w roku poprzednim. Podobnie jak w Polsce wzrost cen wystąpił w większości grup towarów i usług, a najwyższy odnotowano w zakresie napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych, rekreacji i kultury oraz żywności i napojów bezalkoholowych.

Podstawę do opracowania wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

Systemy wag w zakresie poszczególnych województw oraz w skali kraju opracowano na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu zaadaptowanej na potrzeby zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych (COICOP/HICP).

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. w odniesieniu do roku poprzedniego wzrosły o 1,1% (w Polsce – o 0,9%). W województwie najbardziej zdrożały: napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 4,5%) towary i usługi związane z rekreacją i kulturą (o 3,5%), a także żywność i napoje bezalkoholowe oraz towary i usługi związane z użytkowaniem mieszka-

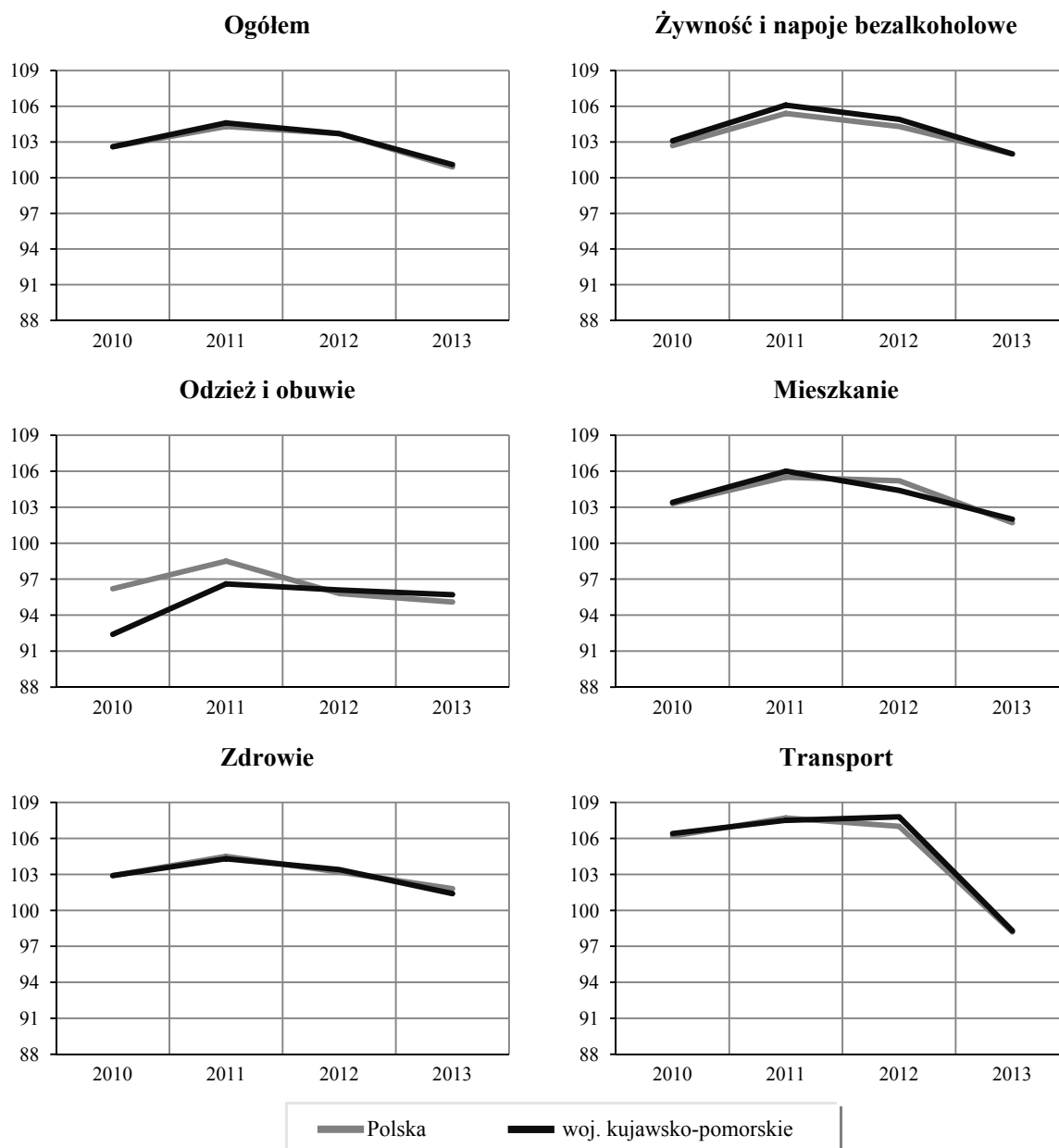
nia (po 2,0%). Mniej niż w poprzednim roku płacono za odzież i obuwie (o 4,3%) i towary i usługi związane z transportem (o 1,7%). Podobne tendencje obserwowano w skali kraju, przy czym w odróżnieniu od województwa kujawsko-pomorskiego, wzrost cen towarów i usług związanych z mieszkaniem nie był tak wysoki (wzrost o 1,7%).

Tabl. 14. **Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
	rok poprzedni = 100		
POLSKA			
O g ó ł e m	102,6	103,7	100,9
Żywność i napoje bezalkoholowe	102,7	104,3	102,0
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	105,3	104,1	103,5
Odzież i obuwie	96,2	95,8	95,1
Mieszkanie	103,3	105,2	101,7
Zdrowie	102,9	103,2	101,8
Transport	106,2	107,0	98,2
Rekreacja i kultura	99,7	101,1	102,8
Edukacja	102,7	104,2	99,7

Tabl. 14. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (dok.)

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
	rok poprzedni = 100		
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
Ogółem	102,6	103,7	101,1
Żywność i napoje bezalkoholowe	103,1	104,9	102,0
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	105,4	105,1	104,5
Odzież i obuwie	92,4	96,1	95,7
Mieszkanie	103,4	104,4	102,0
Zdrowie	102,9	103,4	101,4
Transport	106,4	107,8	98,3
Rekreacja i kultura	99,2	100,1	103,5
Edukacja	102,6	103,9	101,3

Wyk. 34. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych
Rok poprzedni = 100

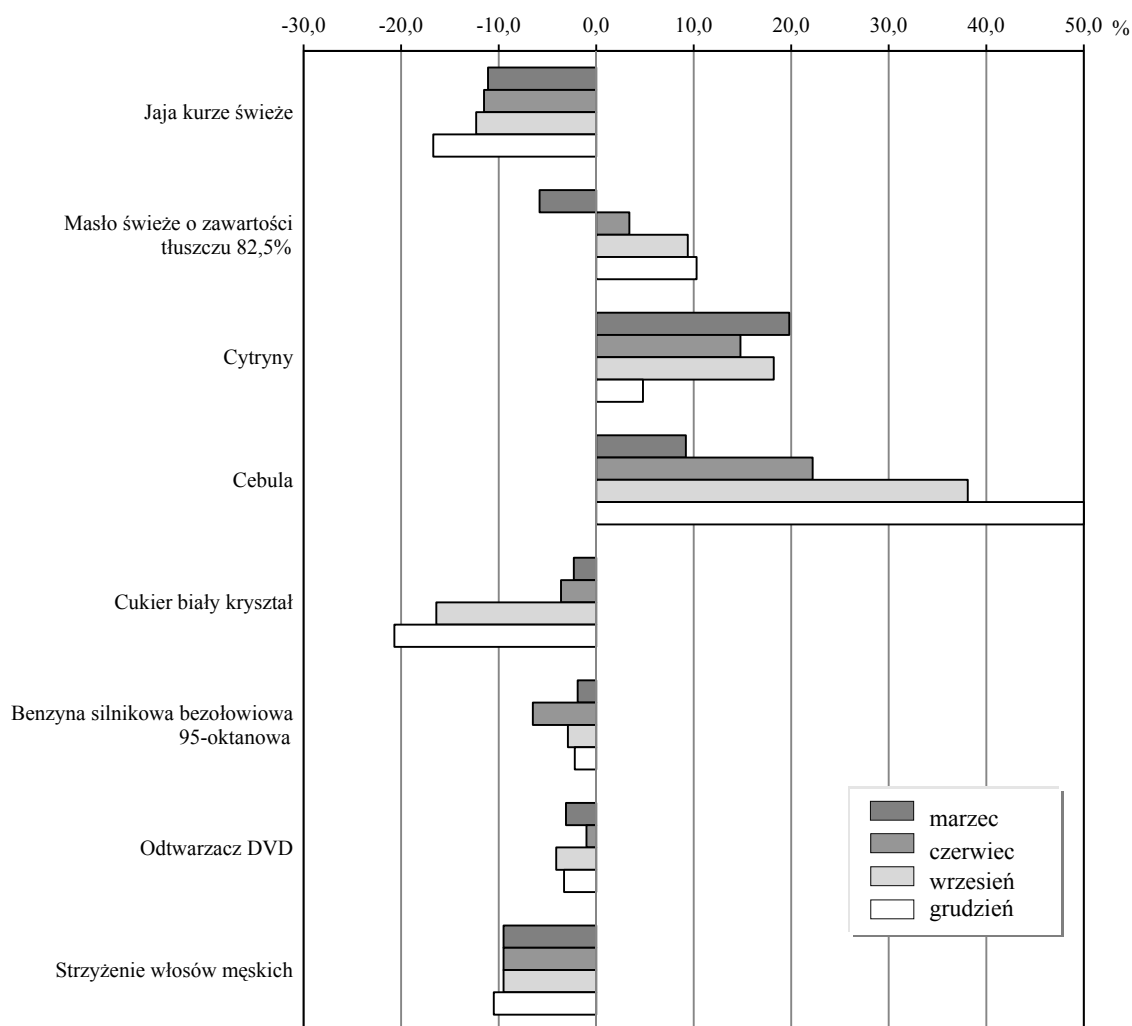
W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim największy wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego wystąpił w I i III kwartale (po 1,4%), przy czym w I kwartale najbardziej zdrożały towary i usługi związane z edukacją (o 4,5%), a w III kwartale — napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 4,6%). We wszystkich analizowanych okresach 2013 r. zaobserwowano stały trend we wzroście lub spadku cen prawie wszystkich grup towarów i usług, wyjątkiem są ceny towarów i usług z grupy edukacja, które rosły w trzech pierwszych kwartałach, po czym w IV kwartale odnotowano spadek (o 4,7%).

Tabl. 15. **Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w województwie kujawsko-pomorskim**

Wyszczególnienie	2012				2013			
	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100							
O g ó ł e m	104,3	104,0	103,7	103,0	101,4	100,8	101,4	100,9
Żywność i napoje bezalkoholowe	105,0	104,2	105,5	104,8	102,7	101,3	102,6	101,5
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	105,5	105,5	104,4	104,8	104,0	105,2	104,6	104,4
Odzież i obuwie	97,3	96,8	94,9	95,4	95,2	96,0	96,0	95,7
Mieszkanie	104,9	104,8	104,2	103,6	102,0	101,3	102,4	102,1
Zdrowie	104,1	104,1	103,9	101,6	102,1	101,2	100,9	101,6
Transport	110,3	109,3	107,9	103,9	99,4	96,7	98,8	98,5
Rekreacja i kultura	100,2	99,7	100,1	100,3	100,4	104,8	104,3	104,5
Edukacja	103,9	104,0	103,6	104,0	104,5	104,3	101,3	95,3

W grudniu 2013 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego największe zmiany cen wystąpiły w grupie artykułów żywnościowych. W województwie kujawsko-pomorskim, najbardziej podrożały: ziemniaki (o 52,9%), cebula (o 50,0%) oraz ser dojrzewający (o 13,8%) i masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5% (o 19,3%). Mniej niż przed rokiem płacono m.in. za cukier biały kryształ – za 1kg (o 20,7%), jaja kurze świeże (o 16,7%) oraz kawę naturalną mieloną – za 250g (o 10,8%). W grupie artykułów nieżywnościowych znacząco wzrosły ceny ręcznika frotté z tkaniny bawełnianej (o 13,3%) biletu do kina (o 11,0%); spadek natomiast dotyczył m. in. strzyżenia włosów męskich (o 10,5%) i cen rajstop damskich gładkich, 15 den (o 9,0%).

Źródłem informacji o cenach detalicznych prezentowanych towarów żywnościowych były notowania cen prowadzone przez ankietatorów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen. Ceny towarów i usług konsumpcyjnych notowano raz w miesiącu z wyjątkiem owoców i warzyw, w zakresie których notowania cen prowadzone były dwa razy w miesiącu.

Wyk. 35. **Zmiany cen wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r.**Tabl. 16. **Przeciętne ceny detaliczne wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013	
	w złotych			XII 2012 = 100
POLSKA				
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	2,08	2,25	2,22	98,7
Kurczęta patroszone – za 1 kg	5,96	7,18	6,94	96,7
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg	13,68	15,96	15,51	97,2
Szynka wieprzowa gotowana – za 1kg	21,65	23,88	24,51	102,6
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5%, sterylizowane – za 1 l	2,67	2,73	2,93	107,3
Masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5% – za 200 g	4,27	4,29	4,74	110,5
Cebula – za 1 kg	2,25	1,48	2,16	145,9
Ziemniaki – za 1 kg	1,43	0,91	1,52	167,0
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,94	3,93	3,17	80,7

Tabl. 16. Przeciętne ceny detaliczne wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu (dok.)

Wyszczególnienie	2010	2012	2013	
	w złotych			XII 2012 = 100
POLSKA (dok.)				
Sok jabłkowy – za 1 l	3,64	3,82	3,79	99,2
Garnitur męski 2-częściowy, z elanowełny – za 1 kpl.	467,17	476,09	479,09	100,6
Półbuty skórzane męskie na podeszwie nie- skórzanej – za 1 parę	164,09	180,58	185,13	102,5
Proszek do prania – za 400 g	4,43	4,60	4,55	98,9
Ciepła woda – za 1 m ³	17,89	19,83	20,90	105,4
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	2,23	2,64	2,73	103,4
Bilet do kina	15,23	16,68	17,30	103,7
Wizyta u lekarza specjalisty	69,63	79,90	83,97	105,1
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE				
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	1,90	2,05	2,03	99,0
Kurczęta patroszone – za 1 kg	5,57	6,99	7,01	100,3
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg	13,14	15,48	15,45	99,8
Szynka wieprzowa gotowana – za 1kg	22,49	24,27	25,27	104,1
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5%, sterylizowane – za 1 l	2,47	2,80	2,91	103,9
Masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5% – za 200 g	4,23	4,18	4,61	110,3
Cebula – za 1 kg	2,21	1,62	2,43	150,0
Ziemiaki – za 1 kg	1,32	0,85	1,30	152,9
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,87	3,86	3,06	79,3
Sok jabłkowy – za 1 l	3,72	3,86	3,70	95,9
Garnitur męski 2-częściowy, z elanowełny – za 1 kpl.	495,14	465,17	478,13	102,8
Półbuty skórzane męskie na podeszwie nie- skórzanej – za 1 parę	183,61	200,00	195,31	97,7
Proszek do prania – za 400 g	4,55	4,73	4,74	100,2
Ciepła woda – za 1 m ³	18,04	20,67	21,59	104,5
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	2,29	2,63	2,64	100,4
Bilet do kina	16,36	17,82	19,78	111,0
Wizyta u lekarza specjalisty	70,00	77,69	79,23	102,0

Dane prezentujące ceny towarów i usług konsumpcyjnych w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc,
  - „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał;
- jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).

ROLNICTWO

■ WARUNKI AGROMETEOROLOGICZNE

Sezon wegetacyjny 2012/2013 charakteryzował się korzystniejszymi niż w latach poprzednich warunkami agroklimatycznymi, mającymi wpływ na kształtowanie się wielkości plonów roślin.

Padające w sierpniu 2012 r. przelotne deszcze ułatwiały dokonywanie podorywek i siewy poplonów, jak również siewy rzepaku ozimego. Ocenia się, że większość rzepaku zasiana została w optymalnym terminie agrotechnicznym. Wrzesień był dość suchy, ale nie wpłynęło to negatywnie na przebieg siewów pozostałych upraw ozimych.

Październik 2012 r. charakteryzował się większą ilością opadów (zwłaszcza w I dekadzie miesiąca) niż w roku poprzednim. Jednocześnie średnia temperatura w poszczególnych dniach była w granicach 5 do 15 °C. Spadki temperatur poniżej 0 °C nastąpiły dopiero pod koniec III dekady października, jednak nie spowodowały zakłócenia wzrostu ozimin. Podobnie listopad pod względem meteorologicznym był miesiącem korzystnym dla roślin. Nocne spadki temperatur przygotowały rośliny do okresu zimy. Oceniany na koniec jesieni stan zbóż i rzepaku był dość dobry, w granicach 3,4 do 3,8 w pięciopunktowej skali.

Pierwsze dwa miesiące zimy 2012/2013 były bardziej sprzyjające oziminom, niż w dwóch poprzednich latach. W czasie spadku temperatur utrzymywała się okrywa śnieżna, chroniąca uprawy przed wymarzeniem. Marzec był chłodniejszy niż w poprzednich dwóch latach, jednak utrzymująca się pokrywa śnieżna uchroniła uprawy ozime przed wymarzeniem, ale jednocześnie uniemożliwiła dokonywanie wiosennych prac agrotechnicznych oraz siewy roślin jarych. Chłody i śnieg utrzymywały się także w I połowie kwietnia. Poprawa warunków nastąpiła w II połowie miesiąca co pozwoliło na ruszenie wegetacji roślin ozimych. Rozpoczęcie siewów roślin jarych nastąpiło dopiero około 15 kwietnia (ocenia się, że opóźnienia wegetacji ozimin i siewów roślin jarych przekroczyły 3 tygodnie). Spowodowało to spiętrzenie prac wiosennych, m.in. nawożenie ozimin, przygotowanie pól i siewy roślin jarych.

Zdecydowana poprawa nastąpiła w maju; obserwowano równoczesne kwitnienie większości gatunków drzew i krzewów owocowych, a także rzepaku. W III dekadzie ilość opadów zwiększyła się i temperatura nieco obniżyła się, ale nie na tyle, aby spowodować zahamowanie wzrostu roślin.

Majowe korzystne warunki pozwoliły na zminimalizowanie strat w wyniku opóźnień wiosennych. Stan większości upraw był zdecydowanie lepszy niż w roku poprzednim. W czerwcu 2013 r. warunki klimatyczne były zmienne, chłodny i deszczowy początek miesiąca przechodził w okresy upałów, jednak te dość zmienne warunki nie poczyniły zbyt wielu strat w wegetacji roślin.

W lipcu przeważały okresy bezdeszczowe. Pod względem temperatury miesiąc ten należał do cieplejszych w wieloletniu, były kilkudniowe okresy przekraczające 30°C w ciągu dnia. Pogoda sprzyjała dojrzewaniu rzepaku ozimego i zbóż. Żniwa rozpoczęły się wcześniej niż w roku ubiegłym. Pod koniec III dekady lipca zbiory rzepaku i jęczmienia ozimego były na ukończeniu. Jednocześnie większe opady pod koniec III dekady lipca poprawiły stan roślin okopowych – zwłaszcza buraków cukrowych.

Sierpień 2013 r. był miesiącem korzystnym dla zbioru zbóż i siana, pomimo występowania okresów z bardzo wysoką temperaturą, jak również okresowymi, dość obfitymi, opadami deszczu. Żniwa

w większości przebiegały w dobrych warunkach. Wielkość plonów była wyższa a jakość ziarna lepsza niż w roku ubiegłym. Długa i dość pogodna jesień umożliwiła dalszą wegetację i zbiór w dobrych warunkach roślin okopowych, późniejszych warzyw gruntowych oraz kukurydzy.

Tabl. 17. Wybrane dane dotyczące rolnictwa

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
POLSKA			
Plony z 1 ha w dt:			
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	34,9	34,6	35,9
rzepak i rzepik	23,6	25,9	28,1 ^a
ziemniaki	211	242	210 ^a
buraki cukrowe	483	582	547 ^a
Pogłowie zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych (stan w czerwcu):			
bydło	38,8 ^b	38,6	40,7
trzoda chlewna	102,8 ^b	77,4 ^c	77,5 ^c
owce	1,8 ^b	1,8	1,7
drób kurzy (w wieku powyżej 2 tygodni)	1043,3 ^b	757,7	857,0
Przeciętne ceny skupu w zł:			
ziarno pszenicy za 1 dt	59,84	89,34	79,67
ziarno żyta za 1 dt	42,12	74,23	55,36
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt	50,86	44,97	64,45
żywiec rzeźny wołowy (bez cieląt) za 1 kg	4,56	6,40	6,20
żywiec rzeźny wieprzowy za 1 kg	3,89	5,40	5,39
mleko krowie za 1 l	1,07	1,20	1,36
Ceny na targowiskach w zł:			
ziarno pszenicy za 1 dt	64,91	94,65	97,50
ziarno żyta za 1 dt	48,58	80,85	72,89
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt	98,51	60,79	99,03
prosię na chów za 1 szt.	130,20	173,57	169,56
KUJAWSKO-POMORSKIE			
Plony z 1 ha w dt:			
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	36,6	36,2	40,8
rzepak i rzepik	28,5	23,8	34,9 ^a
ziemniaki	229	242	234 ^a
buraki cukrowe	479	601	563 ^a
Pogłowie zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych (stan w czerwcu):			
bydło	43,2 ^b	45,9	46,7
trzoda chlewna	166,1 ^b	138,4 ^c	119,1 ^c
owce	1,3 ^b	1,1	1,0
drób kurzy (w wieku powyżej 2 tygodni)	731,6 ^b	502,6	443,1
Przeciętne ceny skupu w zł:			
ziarno pszenicy za 1 dt	60,36	88,97	78,87
ziarno żyta za 1 dt	41,45	75,15	53,89
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt	63,78	57,14	77,15
żywiec rzeźny wołowy (bez cieląt) za 1 kg	4,64	6,57	6,26
żywiec rzeźny wieprzowy za 1 kg	3,98	5,73	5,65
mleko krowie za 1 l	1,05	1,16	1,32
Ceny na targowiskach w zł:			
ziarno pszenicy za 1 dt	58,25	94,74	89,82
ziarno żyta za 1 dt	54,02	77,58	63,18
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt	98,56	59,88	98,54
prosię na chów za 1 szt.	132,85	152,91	160,26

^a Dane nieostateczne. ^b Dane Powszechnego Spisu Rolnego ^c Stan w końcu lipca.

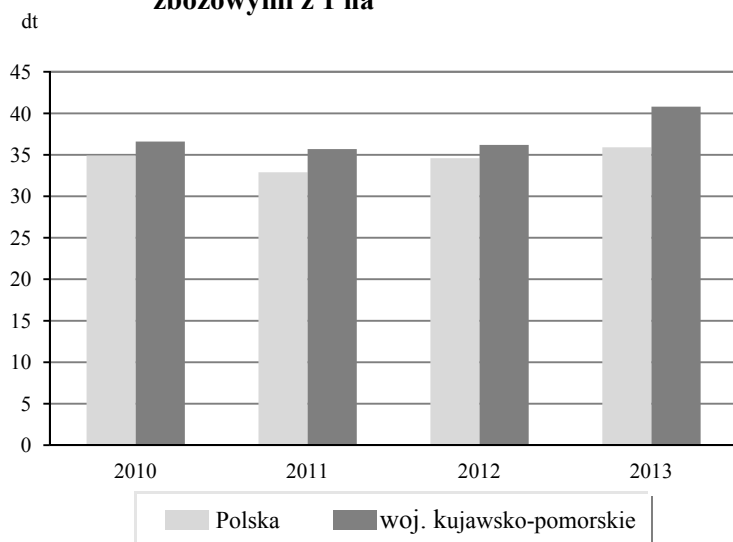
▪ PRODUKCJA ROŚLINNA

Uwaga. Dane dotyczące powierzchni uprawy, zbiorów i plonów rzepaku i rzepiku, ziemniaków i buraków cukrowych są danymi nieostatecznymi.

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim pomimo zmniejszonej powierzchni uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, ich zwiększona wydajność z jednostki powierzchni spowodowała, że uzyskano produkcję większą niż przed rokiem. Zbiory rzepaku i rzepiku w omawianym roku były również wyższe. Na wyższy poziom produkcji tej uprawy wpłynęła zdecydowanie większa powierzchnia oraz wydajność. Zbiór ziemniaków oraz buraków cukrowych był niższy niż w 2012 r. i wynikał z ich gorszego plonowania oraz zmniejszonego areалу uprawy.

Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w czerwcu 2013 r. wyniosła 528,8 tys. ha i była o 1,8% mniejsza niż w roku poprzednim i o 6,2% mniejsza w porównaniu z notowa-

Wyk. 36. **Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi z 1 ha**

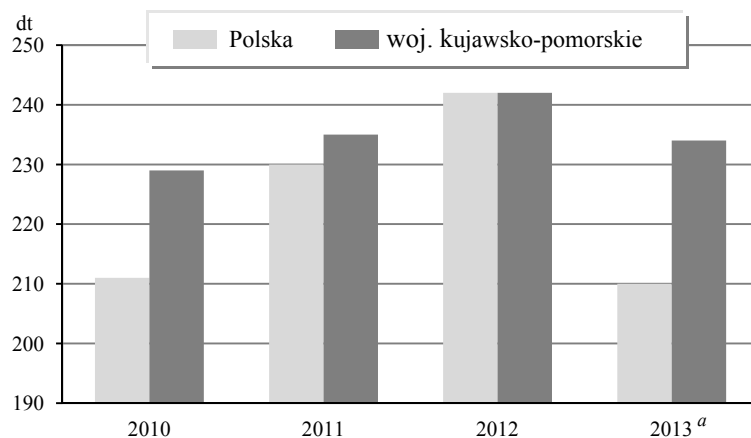

ną w 2010 r. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2013 r. osiągnęły poziom 40,8 dt z ha i zwiększyły się w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim o 12,7% zaś w porównaniu z 2010 r. o 11,5%. W odniesieniu do średnich plonów w kraju uzyskanych w 2013 r. były o 13,6% wyższe. W omawianym roku zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w regionie oszacowano na 2155,7 tys. ton i było to

o 10,5% więcej niż przed rokiem i o 4,5% więcej niż w 2010 r.

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2013 r. wynosiła 105,6 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim dwukrotnie się zwiększyła, a w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 16,1%. W omawianym roku plony wyniosły 34,9 dt z ha i osiągnęły poziom wyższy o 24,2% niż średnie plony tej uprawy w kraju. W porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej zwiększyły się o 46,6%, a w odniesieniu do 2010 r. o 22,5%. Zbiory rzepaku i rzepiku w województwie w omawianym roku oszacowano na 368,2 tys. ton i były trzykrotnie wyższe od uzyskanych w 2012 r. i o 2,4% od notowanych w 2010 r.

Uprawa ziemniaków w 2013 r. była prowadzona na obszarze 18,6 tys. ha, czyli o 12,1% mniejszym niż rok wcześniej i o 2,2% mniejszym w porównaniu z 2010 r. W omawianym roku z 1 ha zebrano 234 dt ziemniaków, czyli mniej o 3,3% niż w poprzednim roku, ale o 2,2% więcej niż trzy lata wcześniej. Uzyskane w województwie kujawsko-pomorskim plony były o 11,4% wyższe niż średnie plony

Wyk. 37. **Plony ziemniaków z 1 ha**

^a Dane nieostateczne

wyniosła 37,2 tys. ha i była mniejsza o 8,2% niż w roku poprzednim i o 3,1% niż trzy lata temu. Plony tej uprawy osiągnęły poziom 563 dt z ha i zmniejszyły się w stosunku do uzyskanych w 2012 r. o 6,3%, a w porównaniu z 2010 r. zwiększyły o 17,5%. Uzyskane plony w porównaniu ze średnimi w kraju były o 2,9% wyższe. Zbiory buraków cukrowych w województwie w 2013 r. oszacowano na 2093,3 tys. ton. Były one niższe o 13,9% od uzyskanych w 2012 r. i o tyle samo wyższe od uzyskanych trzy lata temu.

tej uprawy w Polsce. Produkcja ziemniaków w regionie w 2013 r. wyniosła 435,7 tys. ton i była na tym samym poziomie jak w 2010 roku. W porównaniu z 2012 r. zbiory na skutek zmniejszonej wydajności z 1 ha oraz zmniejszonego areału były niższe o 15,0%.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2013 r. wy-

▪ POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, zmniejszyło się pogłowie trzody chlewnej, owiec i drobiu. W analizowanym okresie odnotowano natomiast wzrost liczebności stada bydła.

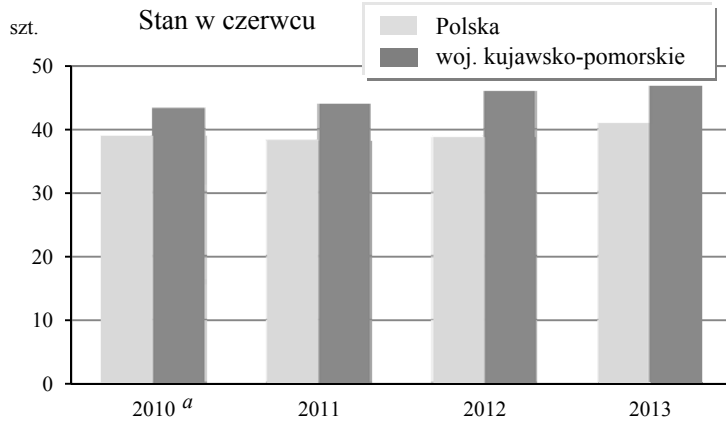
Pogłowie bydła w województwie kujawsko-pomorskim według stanu w czerwcu 2013 r. liczyło 489,6 tys. szt., co stanowiło 8,4% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczebność stada bydła wzrosła o 5,6% (w Polsce o 1,4%), natomiast w odniesieniu do 2010 r. zwiększyła się o 5,1% (w kraju – wzrosła o 1,7%). W 2013 r. w ogólnym pogłowie bydła krowy stanowiły 33,0%, w tym 93,8% to krowy mleczne (dla Polski udziały te wyniosły odpowiednio 43,2% i 93,3%). W hodowli bydła w regionie nadal dominuje kierunek mleczny produkcji, jednak obniżanie się udziału krów w stadzie może wskazywać na rosnące zainteresowanie produkcją bydła rzeźnego.

Według danych z lipca 2013 r., pogłowie trzody chlewnej w województwie ukształtowało się na poziomie 1249,0 tys. szt. (w tym 127,8 tys. szt., tj. 10,2% stanowiły lochy). Udział regionu w ogólnym

*Badania **pogłowia trzody chlewnej** i produkcji żywca wieprzowego prowadzone były 3-krotnie w roku – w kwietniu według stanu w końcu marca, w sierpniu według stanu w końcu lipca i w grudniu według stanu w końcu listopada, a badania **pogłowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich oraz produkcji zwierzęcej** – 2-krotnie w roku – według stanu w czerwcu i grudniu.*

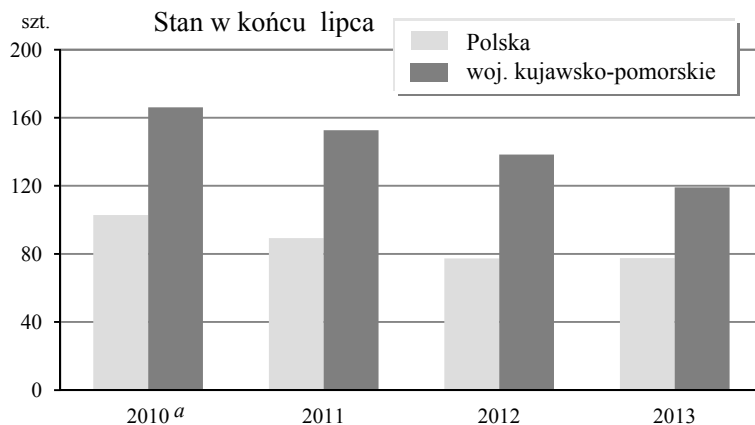
krajowym pogłowiowi świń wyniósł 11,2%. W odniesieniu do stanu w 2012 r. wielkość stada trzody chlewnej zmniejszyła się o 10,7% (w Polsce zanotowano spadek o 3,6%).

Wyk. 38. **Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych**

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego

Wyk. 39. **Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych**

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego

W porównaniu z 2010 r. spadek pogłowia był większy i wyniósł dla województwa – 30,3% i dla kraju – 26,9%.

Pogłowie owiec w analizowanym roku liczyło 10,5 tys. szt., co stanowiło 4,2% pogłowia krajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem jego stan zmniejszył się o 6,6% (w Polsce odnotowano spadek o 6,5%). W odniesieniu do 2010 r. pogłowie owiec w regionie zmniejszyło się aż o 25,8% (w kraju – o 6,8%).

W 2013 r. stado drobiu w regionie ukształtowało się na poziomie 5345,3 tys. szt. i stanowiło 3,8% ogólnego pogłowia w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim jego liczebność w województwie zmniejszyła się o 7,8% (w kraju – wzrost o 7,7%). W odniesieniu do stanu notowanego w 2010 r. zarówno w wojewódz-

twie, jak i w Polsce pogłowie drobiu było mniejsze odpowiednio: o 40,2% i o 20,3%.

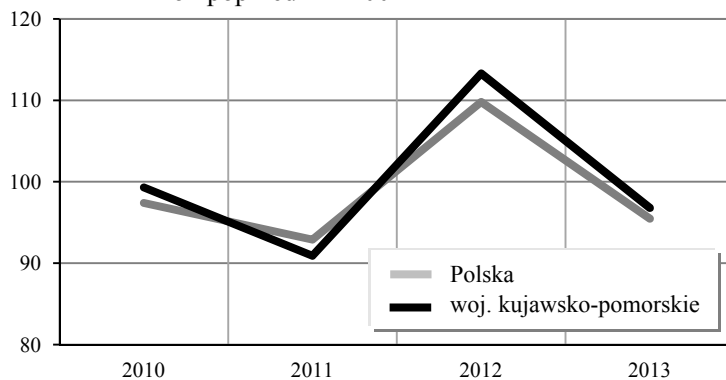
▪ SKUP PRODUKTÓW ROLNYCH

W 2013 r. producenci z województwa kujawsko-pomorskiego dostarczyli do skupu więcej niż przed rokiem ziarna żyta, buraków cukrowych, żywca wołowego i wieprzowego oraz mleka. Mniejsza była natomiast podaż ziarna pszenicy, ziemniaków oraz żywca drobiowego.

W 2013 r. skupiono 787,4 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowi 9,8% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był niższy o 3,2%, a w porównaniu z 2010r. – o 0,3% (w kraju odpowiednio spadek o 4,5% i o 2,6%). W omawianym roku w regionie skupiono 563,4 tys. ton pszenicy (11,2% skupu krajowego), tj. o 6,3% mniej niż w poprzednim roku (w kraju o 11,4%

mniej), a o 6,8% mniej niż w 2010 r. (w Polsce o 10,2% mniej). Skup żyta wyniósł 90,1 tys. ton co stanowiło 7,1% skupu krajowego. Zarówno w województwie, jak i w kraju nastąpił wzrost ilości skupowanego ziarna żyta w obu analizowanych okresach. W regionie skupiono o 44,0% więcej żyta niż w 2012 r. i o 68,3% więcej niż w 2010 r. (w kraju więcej odpowiednio o 27,9% i o 36,1%).

Wyk. 40. **Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego)**
Rok poprzedni = 100

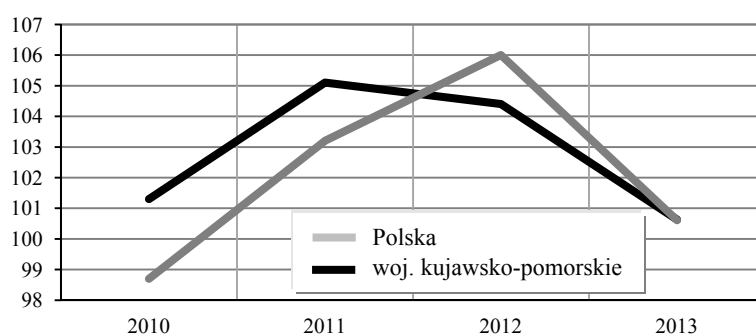
Skup ziemniaków w 2013 r. ukształtował się na poziomie 161,0 tys. ton, co stanowiło 11,7% ogólnego skupu w kraju.

W porównaniu z rokiem poprzednim w województwie skupiono o 12,3% mniej ziemniaków, natomiast w stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost wielkości skupu o 32,8%. W kraju skupiono odpowiednio o 8,6% ziemniaków mniej niż w 2012 r. i o 20,7% więcej w stosunku do 2010 r.

W 2013 r. skupiono 2409,6 tys. ton buraków cukrowych (20,2% skupu krajowego) tj. o 4,8% więcej niż w poprzednim roku i o 39,6% więcej niż trzy lata temu. Dla Polski było to odpowiednio o 1,8% mniej niż w 2012 r. i o 23,9% więcej niż 2010 r.

W omawianym roku skupiono 326,1 tys. ton żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami, co stanowi 9,4% skupu ogólnokrajowego. Było to więcej niż w 2012 r. i 2010 r. odpowiednio o 23,1% i 22,5% (w kraju: o 8,8% i o 10,2%).

Wyk. 41. **Dynamika skupu mleka krowiego**
Rok poprzedni = 100

Skup żywca wieprzowego (w wadze żywej) wyniósł w minionym roku 278,2 tys. ton (13,8% skupu krajowego), tj. o 32,5% więcej niż w roku poprzednim i o 27,0% więcej niż trzy lata wcześniej. W kraju skupiono więcej o 8,8% niż w roku ubiegłym i o 1,5% więcej w odniesieniu do 2010 r. Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 47,2 tys. ton (7,3% skupu krajowego) i był o 50,0% większy niż przed rokiem i o 33,0% większy niż w 2010 r. W Polsce wzrósł o 22,2% w stosunku do 2012 r. i o 5,2% do 2010 r. Żywca drobiowego skupiono 119,8 tys. ton, czyli o 0,8% mniej niż w roku poprzednim i o 9,9% więcej w porównaniu z 2010 r. Stanowiło to 5,4% skupu krajowego, który w odniesieniu do 2012 r. wzrósł o 6,0% a do 2010 r. wzrósł o 22,7%.

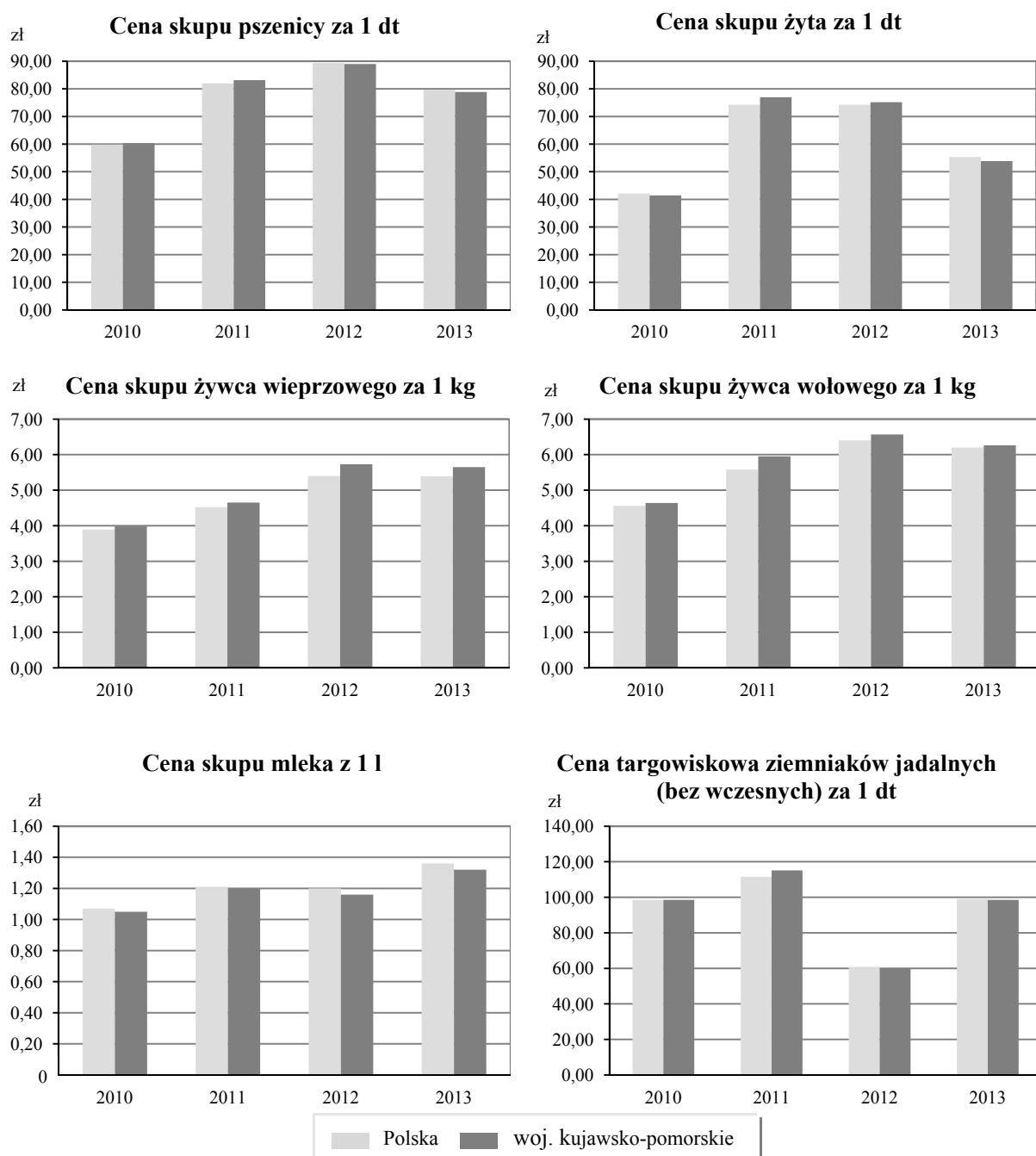
W 2013 r. skup mleka krowiego wyniósł 734,7 mln litrów (co stanowiło 7,6% ogółu mleka skupionego w kraju), tj. o 0,6% więcej niż przed rokiem i o 10,4% więcej niż trzy lata wcześniej (w skali kraju zanotowano wzrost odpowiednio o 0,6% i o 10,1%).

■ CENY PRODUKTÓW ROLNYCH W SKUPIE I NA TARGOWISKACH

W 2013 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano spadek cen większości produktów rolnych w skupie i na targowiskach (z wyjątkiem cen ziemniaków, żywca drobiowego i mleka w skupie oraz ziemniaków i prosiąt na chów na targowiskach).

Średnia cena skupu pszenicy w województwie w 2013 r. wyniosła 78,87 zł za 1 dt (w kraju – 79,67 zł) i była o 11,4% niższa niż przed rokiem i o 30,7% wyższa niż w 2010 r. Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 89,82 zł (w kraju – 97,50 zł), tj. o 5,2% mniej niż w roku poprzednim i o 54,2% więcej niż trzy lata wcześniej.

Wyk. 42. Ceny produktów rolnych w skupie i na targowiskach

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

W analizowanym roku cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 53,89 zł za dt (w kraju – 55,36 zł), tj. o 28,3% niższym w porównaniu z zanotowanym w 2012 r. i o 30,0% wyższym niż w 2010 r.

W obrocie targowiskowym cena żyta spadła w stosunku do poprzedniego roku o 18,6%, a w odniesieniu do uzyskanej przed trzema laty wzrosła o 17,0% osiągając poziom 63,18 zł (w Polsce – 72,89 zł).

W 2013 r. za ziemniaki jadalne w skupie płacono 77,15 zł za dt (w kraju – 64,45 zł), tj. o 35,0% więcej niż przed rokiem i o 21,0% więcej niż w 2010 r.

W obrocie targowiskowym cena ziemniaków wyniosła 98,54 zł za dt (w Polsce – 99,03 zł), tj. o 64,6% więcej niż w 2012 r. i ukształtowała się na podobnym poziomie jak w 2010 r.

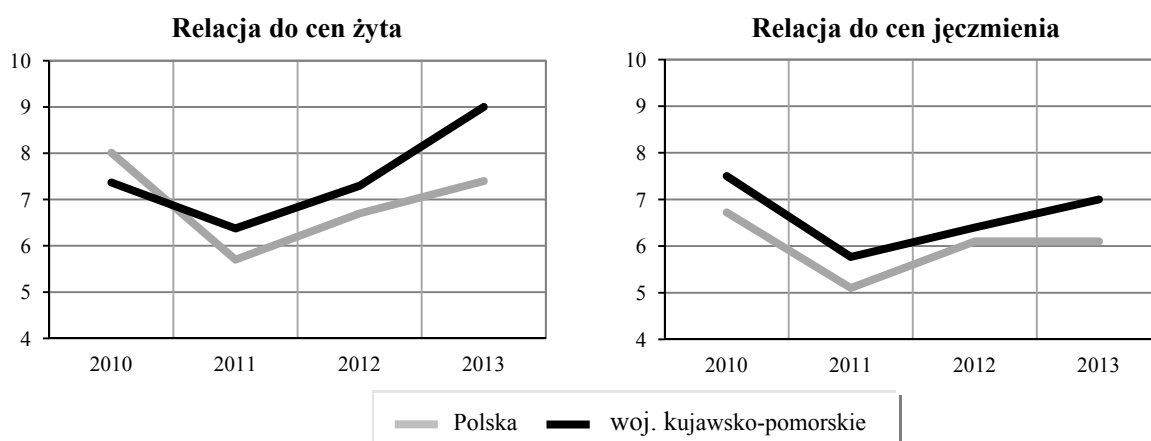
Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W województwie kujawsko-pomorskim w omawianym roku cena skupu 1 kg żywca wołowego wyniosła 6,26 zł (w kraju – 6,20 zł), tj. zmniejszyła się o 4,7% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, a w odniesieniu do 2010 r. – była wyższa o 34,9%.

Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 5,65 zł za kg (w kraju – 5,39 zł), tj. o 1,4% niższą niż w 2012 r. i o 42,0% wyższą niż trzy lata wcześniej.

W 2013 r. w odniesieniu do roku poprzedniego i 2010 r., poprawiła się relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta. Ukształtowała się ona na poziomie 9,0 (wobec 7,3 w 2012 r. oraz 7,4 w 2010 r.). W kraju relacja wyniosła 7,4 (wobec odpowiednio 6,7 oraz 8,0). Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia zwiększyła się z 6,4 w 2012 r. do 7,0 w 2013 r., jednocześnie była niższa niż w 2010 r. (7,5).

Wyk. 43. Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia

W 2013 r. cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 4,15 zł za kg (w kraju – 4,22 zł) i była o 1,0% wyższa w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku i o 23,9% wyższa niż w 2010 r.

Za 1 litr mleka w omawianym roku płacono 1,32 zł (w kraju – średnio 1,36 zł/l), tj. o 13,8% więcej niż przed rokiem i o 25,7% więcej niż trzy lata wcześniej.

▪ GLOBALNA, KOŃCOWA I TOWAROWA PRODUKCJA ROLNICZA

W województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r., w odniesieniu do poprzedniego roku, nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość produkcji roślinnej oraz zwierzęcej. W przypadku produkcji końcowej i towarowej również nastąpiło zwiększenie produkcji ogółem, przy jednoczesnym wzroście produkcji roślinnej i zwierzęcej.

W porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost produkcji globalnej o 2,4%, o czym zadecydowała o 2,9% wyższa niż rok wcześniej produkcja roślinna i o 1,8% wyższa produkcja zwierzęca. W analizowanym roku udział województwa kujawsko-pomorskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 7,4%. W przypadku produkcji roślinnej udział ten ukształtował się na poziomie 7,7%, a zwierzęcej – 7,1%.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywego rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W 2012 r. z wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie kujawsko-pomorskim 43,7% stanowiła produkcja roślinna, a na dominującą produkcję zwierzęcą przypadało 56,3%. Wartość produkcji końcowej w 2012 r., w porównaniu z 2011 r., była o 4,7% wyższa wskutek wzrostu produkcji roślinnej i zwierzęcej odpowiednio o 6,9% i o 3,0%.

W analizowanym roku w towarowej produkcji rolniczej nastąpił wzrost produkcji ogółem o 9,4%, przy czym wartość produkcji roślinnej wzrosła o 15,9%, a zwierzęcej o 4,8%.

W 2012 r. udział naszego województwa w ogólnokrajowej produkcji końcowej wyniósł 7,2%, a towarowej 7,5%.

Dane prezentujące rolnictwo w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałowe dostępne co miesiąc,
  - „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał,
  - „Rolnictwo w województwie kujawsko-pomorskim” – publikacja dostępna co roku;
- jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).*

PRZEMYSŁ

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w porównaniu z rokiem poprzednim. Spadek natomiast wystąpił w pierwszych dwóch opisywanych okresach narastających. W odniesieniu do ub. roku zanotowano wzrost (w cenach stałych) wydajności pracy^a, przy jednoczesnym zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2013 r. w województwie osiągnęła wartość 48787,1 mln zł (w cenach bieżących) i była o 3,6% (w cenach stałych) wyższa w odniesieniu do zanotowanej w roku poprzednim i o 7,0% wyższa niż w 2010 r. W skali kraju w tym czasie sprzedaż produkcji zwiększyła się odpowiednio o 2,2% i o 11,0%. Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w województwie odnotowano również w okresie trzech pierwszych kwartałów (o 2,0%). Spadek natomiast wystąpił w I kwartale oraz w I półroczu i wyniósł odpowiednio 5,7% i 1,3%.

Dane o produkcji sprzedanej przemysłu dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją” i obejmują:

- wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

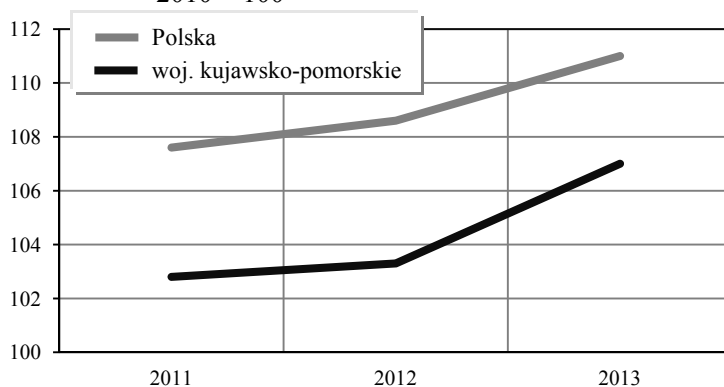
Tabl. 18. Przemysł

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
POLSKA			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł	945306,9	1138861,2	1148985,4
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	83,0	84,1	84,5
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	2442,2	2470,5	2446,1
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł	43550,6	49096,8	48787,1
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	95,4	96,1	95,8
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	126,1	125,6	123,4

^a Mierzonej wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Tabl. 18. **Przemysł (dok.)**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
M. BYDGOSZCZ			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł	7730,2	8987,9	8764,3
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	91,3	94,9	94,4
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	29,2	28,6	28,0
M. TORUŃ			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł	4360,3	5498,0	5431,4
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	92,8	94,1	93,4
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	16,3	15,4	14,8

Wyk. 44. **Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu**
(ceny stałe)
2010 = 100

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim złożyła się m.in. produkcja w sekcjach:

- przetwórstwo przemysłowe – na poziomie 46729,9 mln zł,
- dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – 1069,5 mln zł.

Wzrost produkcji w ciągu ostatniego roku był wynikiem zwiększenia

produkcji sprzedanej (w cenach stałych) przede wszystkim w największej sekcji przemysłu, tj. w przetwórstwie przemysłowym (o 3,3%, przy udziale 95,8% w ogólnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu w regionie, wobec 84,5% w kraju). Wzrost produkcji odnotowano również w sekcji dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja (o 17,6%).

Wśród działów przetwórstwa przemysłowego wyższa niż przed rokiem była (w cenach stałych) produkcja: papieru i wyrobów z papieru (o 21,6%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 14,5%) oraz mebli (o 14,0%). W analizowanym okresie spadek odnotowano m.in. w dziale zajmujących się produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 13,5%)

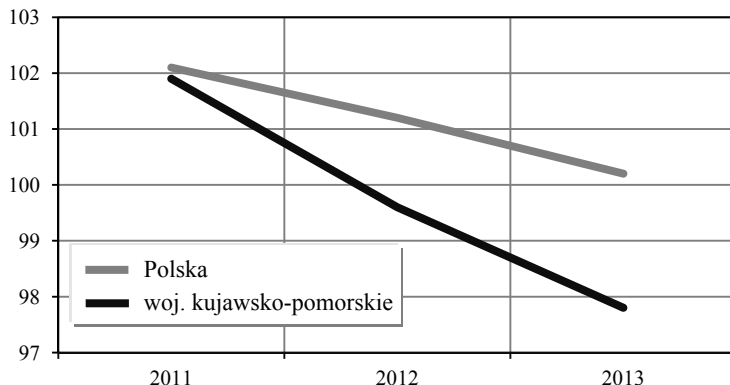
*Dane o wartości **produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.*

Tabl. 19. **Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu w województwie kujawsko-pomorskim**
(ceny stałe)

Sektory i działy	2012				2013			
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100							
O g ó ł e m	109,5	106,4	102,9	100,5	94,3	98,7	102,0	103,6
w tym:								
Przetwórstwo przemysłowe	109,9	106,4	102,7	100,1	93,3	97,9	101,5	103,3
w tym:								
Produkcja artykułów spożywczych	103,8	104,3	103,2	100,4	99,0	98,2	101,3	101,9
Produkcja wyrobów tekstylnych	167,7	148,6	110,3	112,6	85,6	93,0	97,2	100,8
Produkcja odzieży	128,4	110,4	110,2	111,5	82,9	86,1	98,8	103,0
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	103,6	98,5	93,1	92,8	107,0	109,5	115,5	114,1
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	102,9	102,4	101,0	101,4	93,8	113,2	119,6	121,6
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji ...	113,5	110,2	105,9	103,6	96,3	98,1	101,6	97,4
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	110,5	103,9	103,0	103,0	84,3	87,9	87,0	86,5
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	112,1	110,0	108,3	106,3	106,2	108,1	112,6	114,5
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	122,8	107,5	107,3	102,7	82,0	98,5	101,4	104,4
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	122,2	122,7	123,9	121,8	111,9	105,7	103,1	106,4
Produkcja urządzeń elektrycznych	133,8	130,7	125,1	116,8	95,5	97,4	98,9	106,1
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	99,6	109,6	115,0	107,4	109,3	101,7	99,0	102,0
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	101,8	105,1	103,7	104,7	99,3	97,6	101,0	105,0
Produkcja mebli	106,9	102,4	100,3	97,5	105,3	110,8	113,5	114,0
Pozostała produkcja wyrobów	116,4	117,0	110,5	107,1	124,8	126,7	127,0	121,9
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	106,9	110,0	113,9	118,2	140,2	131,5	122,9	117,6
w tym:								
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	106,8	107,7	110,9	111,2	101,0	98,3	102,6	103,0
Gospodarka odpadami, odzysk surowców ^Δ	109,7	111,1	119,1	129,8	169,6	158,7	140,1	128,5

Wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu w województwie kujawsko-pomorskim w skali roku oraz w porównaniu z 2010 r. towarzyszył spadek przeciętnego zatrudnienia (o 1,8%). W kraju przeciętne zatrudnienie w przemyśle obniżyło się w odniesieniu do roku poprzedniego o 1,0%. W porównaniu z 2010 r. w województwie wzrosła produkcja sprzedana przemysłu, przy spadku przeciętnego zatrudnienia o 2,2%. Natomiast w kraju wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu w porównaniu z 2010 r. towarzyszył również wzrost przeciętnego zatrudnienia o 0,2%.

Wyk. 45. **Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle**
2010 = 100

W 2013 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 123,4 tys. osób i w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyło się w sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 2,0%), a wzrosło w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami, rekultywacji (o 2,4%).

Wyk. 46. **Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle według wybranych sekcji i działów PKD 2007 w 2013 r.**

Wydajność pracy w przemyśle w 2013 r. mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego w województwie kujawsko-pomorskim była o 5,5% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. W kraju wydajność pracy w przemyśle w omawianym okresie wzrosła o 3,2%.

Dane prezentujące produkcję sprzedaną przemysłu w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał; jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).

BUDOWNICTWO

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim notowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w odniesieniu do roku poprzedniego. Wyższa niż przed rokiem była wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. W omawianym okresie odnotowano zwiększenie wydajności pracy ^a w budownictwie, przy jednoczesnym spadku przeciętnego zatrudnienia.

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 6756,3 mln zł i zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 5,4% (w skali kraju spadła o 11,3%).

Dane o produkcji sprzedanej budownictwa dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane te obejmują:

- *wartość sprzedanych wyrobów, półfabrykatów i części własnej produkcji (niezależnie od tego czy otrzymano za nie należne opłaty);*
- *wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. przemysłowych, budowlanych, jak i innych niż przemysłowe i budowlane;*
- *zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;*
- *wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;*
- *produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.*

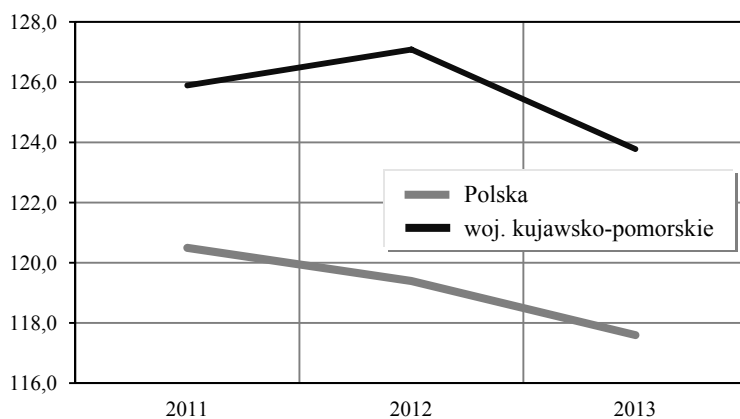
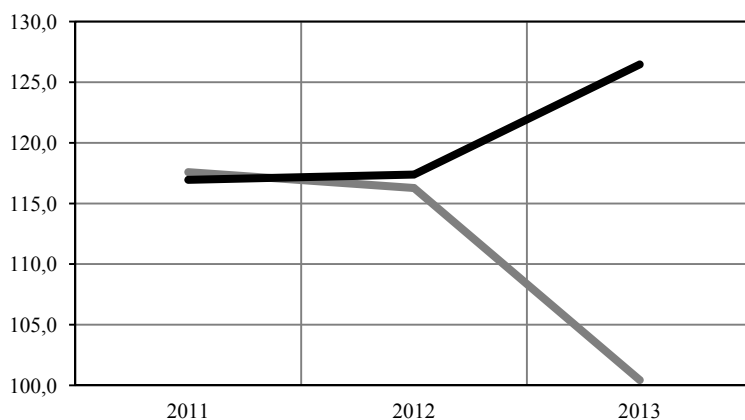
Tabl. 20. **Budownictwo**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
POLSKA			
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł	160403,8	189076,7	167771,8
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	51,5	50,8	49,4
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	442,8	486,3	444,2
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł	5524,9	6410,7	6756,3
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	56,4	57,0	58,3
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	22,2	24,0	22,4
M. BYDGOSZCZ			
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł	1172,8	1465,1	1262,2
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	63,3	60,7	54,8
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	4,3	4,3	3,7

^a Mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Tabl. 20. **Budownictwo (dok.)**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
M. TORUŃ			
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł	872,1	1134,0	1060,4
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	63,0	59,1	66,2
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	3,3	4,3	3,7

Wyk. 47. **Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)**
2010 = 100Wyk. 48. **Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)**
2010 = 100

W województwie produkcja budowlano-montażowa w analizowanym okresie wyniosła 3940,0 mln zł (58,3% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa) i zwiększyła się w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim o 7,7%. W kraju spadek produkcji budowlano-montażowej wyniósł 13,6%.

W 2013 r. wśród przedsiębiorstw budowlanych znaczący udział posiadały podmioty, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa budynków (36,7% sprzedaży produkcji budowlano-montażowej), których produkcja była o 9,9% niższa niż rok wcześniej. W przedsiębiorstwach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (udział 33,8%) produkcja wzrosła o 17,2%, a w jednostkach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (udział 29,5%) – wzrosła o 26,9%.

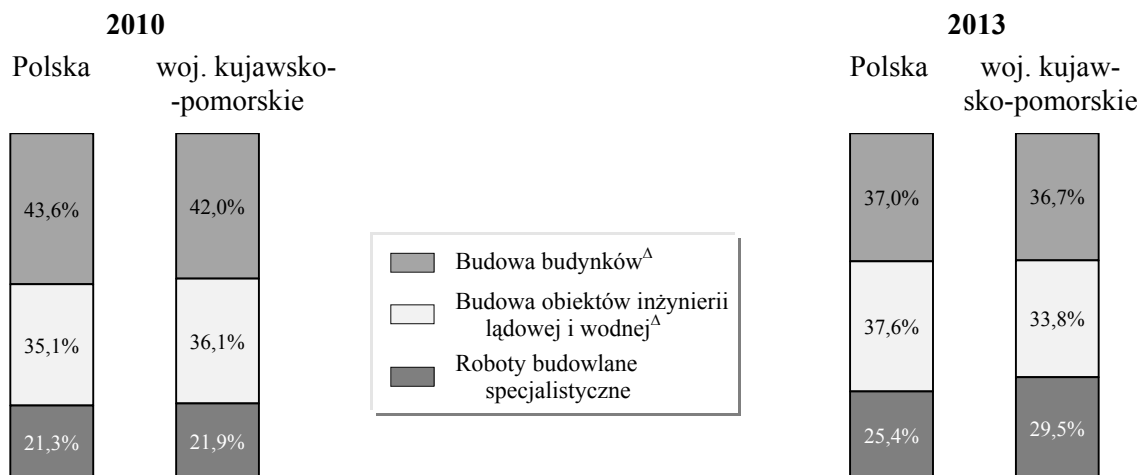

Tabl. 21. **Dynamika produkcji budowlano-montażowej w województwie kujawsko-pomorskim**
(ceny bieżące)

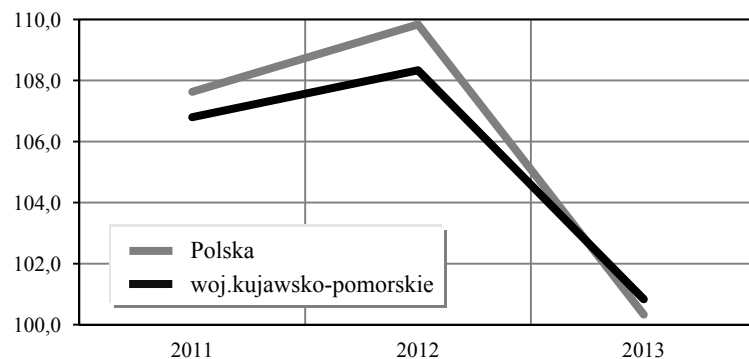
Działy	2012				2013			
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100							
O g ó ł e m	117,1	109,8	101,4	100,4	89,6	92,4	103,9	107,7
Budowa budynków ^Δ	120,0	128,0	110,4	108,5	82,0	87,3	96,1	90,1
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	95,2	79,3	80,6	86,4	80,9	84,6	107,7	117,2
Roboty budowlane specjali- styczne	132,6	123,3	116,7	107,8	109,1	110,1	113,1	126,9

W 2013 r. rosnącej produkcji sprzedanej budownictwa towarzyszyło zmniejszenie przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji (o 6,9%, wobec spadku o 8,7% w skali kraju).

Wyk. 49. **Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD** (ceny bieżące)

Wyk. 50. **Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie**
2010 = 100

Wydajność pracy w budownictwie mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego w 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim ukształtowała się na poziomie 302,2 tys. zł (w cenach bieżących), co oznacza wzrost o 13,2% w stosunku do roku poprzedniego.

Dane prezentujące produkcję sprzedaną budownictwa w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc,
  - „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał;
- jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).

BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

Efekty budownictwa mieszkaniowego odnotowane w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. były bardziej zróżnicowane niż rok wcześniej. Zmalała liczba zarówno mieszkań, których budowę rozpoczęto i na realizację których wydano pozwolenia, natomiast wzrosła liczba lokali oddanych do użytkowania. Spadła przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania.

W 2013 r. region uplasował się na 8 pozycji wśród wszystkich województw pod względem liczby mieszkań oddanych do użytkowania; łącznie oddano 6670 lokali, tj. o 4,9% więcej niż przed rokiem i o 14,9% więcej niż w 2010 r. W okresie 2010-2013, to właśnie rok 2013 r. charakteryzował się największym wzrostem liczby mieszkań oddanych do użytkowania

w stosunku do 2010 r. W kraju notowano w odniesieniu do roku poprzedniego spadek o 5,1% liczby lokali mieszkalnych przekazanych do użytkowania (w porównaniu z 2010 r. wzrost o 6,8%).

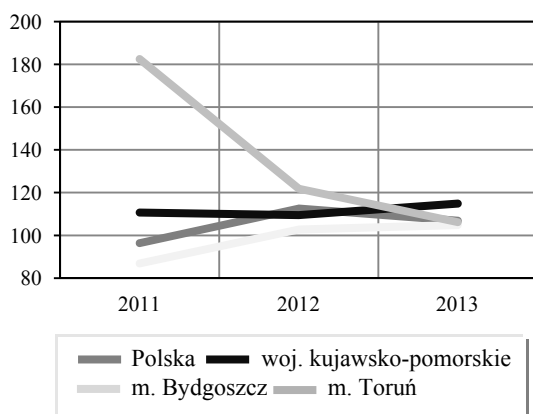
*Informacje o **mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych. Podziału na mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych, indywidualnych (tj. realizowanych przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe) oraz realizowanych z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem dokonano na podstawie sposobu finansowania budowy lub przeznaczenia mieszkań.*

Tabl. 22. **Budownictwo mieszkaniowe**

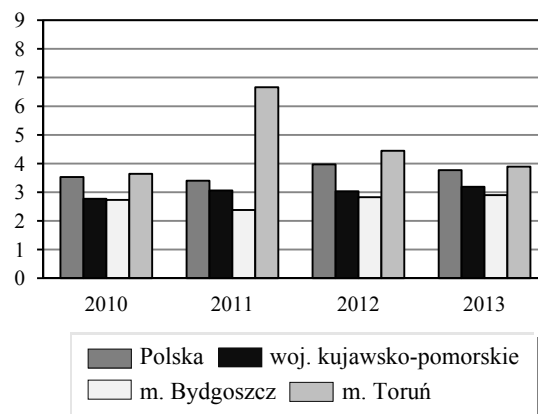
Wyszczególnienie	2010	2012	2013
POLSKA			
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,5	4,0	3,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	106,1	102,4	104,6
Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia na 1000 ludności	4,5	4,3	3,6
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności	4,1	3,7	3,3
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	2,8	3,0	3,2
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	103,0	104,1	103,1
Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia na 1000 ludności	3,3	3,5	3,0
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności	3,1	2,9	2,8

Tabl. 22. Budownictwo mieszkaniowe (dok.)

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
M. BYDGOSZCZ			
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	2,7	2,8	2,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	70,3	62,8	69,2
Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia na 1000 ludności	2,2	3,5	2,0
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności	2,1	2,3	3,3
M. TORUŃ			
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,6	4,4	3,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	66,5	66,1	68,0
Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia na 1000 ludności	3,5	4,3	4,3
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności	4,4	4,2	3,9

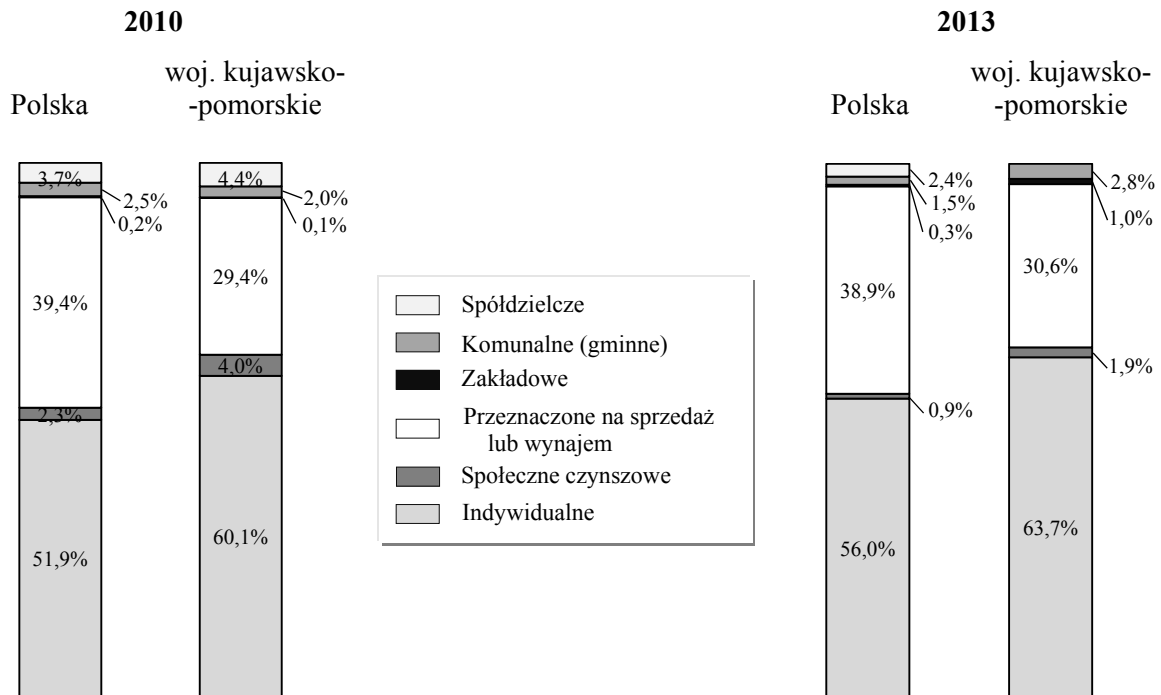
Wyk. 51. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2010 = 100

Wyk. 52. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności

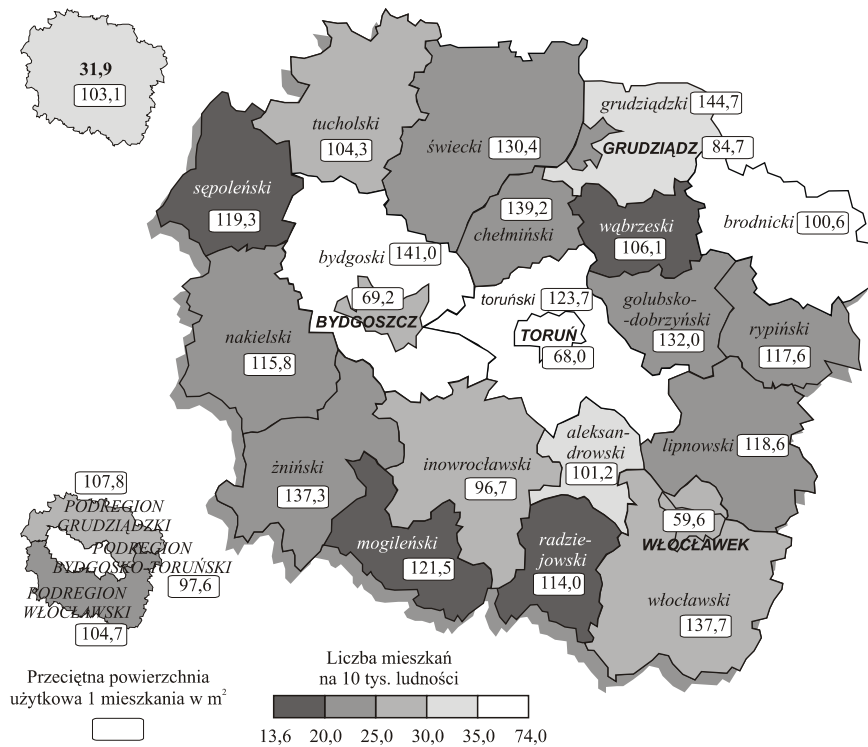

W 2013 r. budownictwo indywidualne, zarówno w województwie kujawsko-pomorskim jak i w Polsce, miało największy udział w strukturze mieszkań oddanych do użytkowania (odpowiednio 63,7% i 56,0%); w stosunku do 2012 r. i 2010 r. w Kujawsko-Pomorskim miał miejsce wzrost liczby tych mieszkań (porównywalnie o 7,4% i o 21,7%). Ponadto oddano do użytkowania więcej mieszkań zakładowych (prawie 23-krotny wzrost w stosunku do 2012 r. i 17-krotny w stosunku do 2010 r.) oraz komunalnych (wzrost odpowiednio o 22,8% i o 58,0%). Jednocześnie następował spadek liczby oddanych do użytkowania mieszkań w budownictwie społecznym czynszowym (o 13,9% w stosunku do 2012 r. i o 46,1% w stosunku do 2010 r.) oraz mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (odpowiednio spadek o 2,9%, ale wzrost o 19,6%). W 2013 r. nie oddano do użytkowania żadnego mieszkania spółdzielczego.

Wyk. 53. Struktura liczby mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa

Wyk. 54. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie kujawsko-pomorskim według podregionów i powiatów w 2013 r.

Tabl. 23. **Mieszkania oddane do użytkowania w województwie kujawsko-pomorskim**

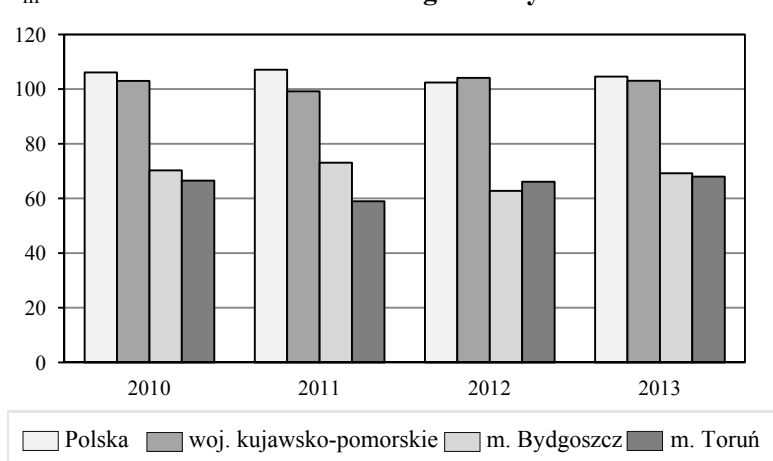
Formy budownictwa	2012				2013			
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	2011 = 100	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	2012 = 100	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²
O g ó ł e m	6358	100,0	98,9	104,1	6670	100,0	104,9	103,1
Spółdzielcze	6	0,1	7,3	30,2	—	x	x	x
Komunalne (gminne)	146	2,3	44,2	36,4	188	2,8	128,8	36,4
Zakładowe	3	0,0	75,0	143,7	68	1,0	23 razy	70,7
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	2102	33,1	94,7	57,1	2042	30,6	97,1	57,2
Spółeczne czynszowe	144	2,3	113,4	45,7	124	1,9	86,1	51,9
Indywidualne	3957	62,2	108,0	133,8	4248	63,7	107,4	130,1

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. wyniosła 103,1 m² zajmując 8 pozycję wśród województw (w kraju – 104,6 m²)

i zmniejszyła się o 1,0 m² w stosunku do roku poprzedniego (w kraju wzrosła o 2,1 m²), a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 0,1 m² (w kraju spadła o 1,6 m²). Spośród 4 ostatnich lat największą powierzchnię użytkową 1 mieszkania odnotowano w województwie w 2012 r. – 104,1 m².

Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego w budownictwie indywidualnym wyniosła 130,1 m², a najmniejsze były mieszkania komunalne (gminne) – 36,4 m².

Wyk. 55. **Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania**

Wyk. 55. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. największe mieszkania wybudowano w powiecie grudziądzkim (przeciętna powierzchnia użytkowa – 144,7 m²), bydgoskim (141,0 m²) i chełmińskim (139,2 m²), a najmniejsze m.in. w miastach na prawach powiatu: we Włocławku – przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wyniosła 59,6 m², w Toruniu – 68,0 m² i w Bydgoszczy – 69,2 m².

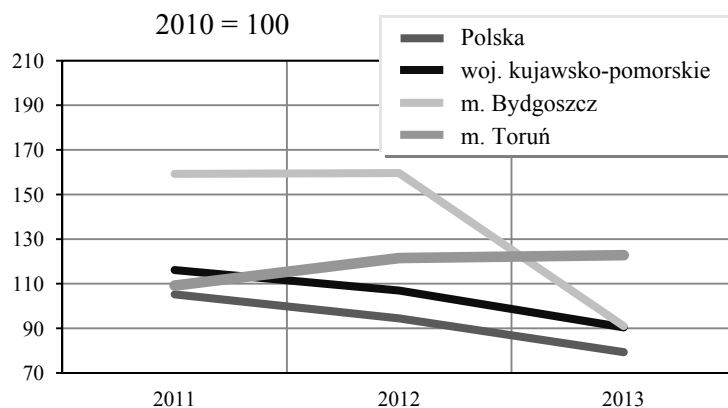
W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim wydano pozwolenia na budowę 6252 mieszkań, tj. o 15,5% mniej niż rok wcześniej oraz o 9,6% niż w 2010 r. (w skali kraju nastąpił odpowiednio spadek o 16,0% i o 20,7%). W 2011 r. w województwie wydano pozwolenia na budowę 8029 mieszkań i była to największa wartość w ostatnich 4 latach.

W województwie kujawsko-pomorskim pozwolenia na budowę największej liczby mieszkań wydano inwestorom indywidualnym (59,0% ogółu) oraz budującym z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (37,0%). Liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia tym inwestorom w skali roku odpowiednio zmniejszyła się o 14,4% i o 19,9%. W stosunku do 2012 r. odnotowano wzrost o 71,9% liczby mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia w budownictwie komunalnym. W 2013 r. uzyskano pozwolenia na realizację 100 lokali zakładowych.

Tabl. 24. **Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia w województwie kujawsko-pomorskim**

Formy budownictwa	2012			2013		
	w liczbach biewzględ- nych	w odset- kach	2011 = = 100	w liczbach biewzględ- nych	w odset- kach	2012 = = 100
O g ó ł e m	7395	100,0	92,1	6252	100,0	84,5
Spółdzielcze	6	0,1	60,0	—	x	x
Komunalne (gminne)	89	1,2	32,1	153	2,4	171,9
Zakładowe	—	x	x	100	1,6	x
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	2891	39,1	107,9	2315	37,0	80,1
Społeczne czynszowe	105	1,4	x	—	x	x
Indywidualne	4304	58,2	85,0	3684	59,0	85,6

Wyk. 56. **Dynamika liczby wydanych pozwoleń na realizację mieszkań**

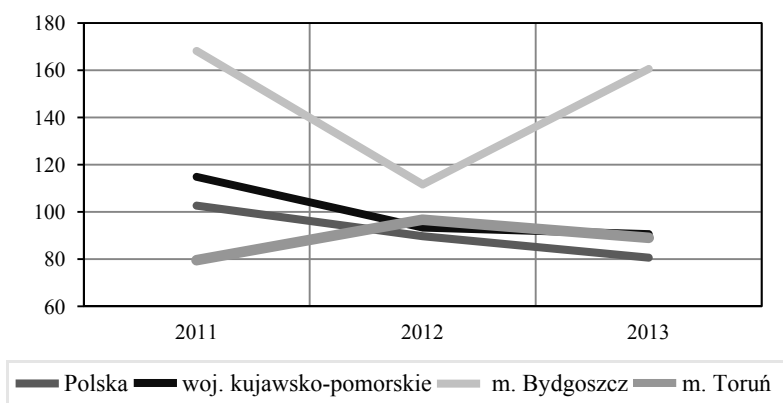

nakielskim (o 18,4%) oraz w Grudziądzu (o 12,5%).

W 13 powiatach i 2 miastach na prawach powiatu zanotowano mniejszą niż przed rokiem liczbę mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia. Największy spadek nastąpił w: powiecie chełmińskim (o 44,2%), Bydgoszczy (o 43,0%) i powiecie rypińskim (o 40,5%); wyraźny wzrost natomiast zaobserwowano w powiecie golubsko-dobrzyńskim (o 55,6%), w powiecie

W 2013 r. rozpoczęto budowę 5869 mieszkań, tj. o 2,9% mniej niż w 2012 r. (w skali kraju spadek wyniósł 10,2%). W porównaniu z 2010 r. liczba rozpoczętych budów mieszkań zmniejszyła się w województwie o 9,4% (w kraju – o 19,4%). W latach 2010-2013 najwięcej, bo 7439 mieszkań, zaczęto budować w 2011 r.

Wyk. 57. **Dynamika liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto**
2010 = 100

W województwie w 2013 r. największą liczbę mieszkań, których budowę rozpoczęto zanotowano w budownictwie indywidualnym – 3453, tj. o 11,9% mniej niż rok wcześniej oraz budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem – 2257, tj. o 18,1% więcej.

W województwie kujawsko-pomorskim w odniesieniu do 2012 r. spadek liczby mieszkań,

których budowę rozpoczęto odnotowano w 14 powiatach i w 2 miastach na prawach powiatu. Najwyższy spadek wystąpił w: powiecie aleksandrowskim (o 47,6%), Grudziądzu (o 41,1%) oraz powiecie brodnickim (o 32,5%). Wyraźny wzrost odnotowano w powiecie golubsko-dobrzyńskim (o 56,7%), w Bydgoszczy (o 43,8%) i we Włocławku (o 42,6%).

Dane prezentujące budownictwo mieszkaniowe w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc,
  - „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał,
  - „Budownictwo mieszkaniowe w województwie kujawsko-pomorskim” – roczne opracowanie sygnałne; jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).
-

RYNEK WEWNĘTRZNY

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. wzrosła wartość sprzedaży detalicznej w odniesieniu do roku poprzedniego (podobnie było w 2012 r.); wzrosła również wartość sprzedaży hurtowej towarów.

Wartość **sprzedaży detalicznej** (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2013 r. zwiększyła się w odniesieniu do poprzedniego roku o 3,3% (w kraju sprzedaż detaliczna ukształtowała się na poziomie o 2,3% wyższym niż w roku poprzednim).

Dane o sprzedaży detalicznej towarów obejmują sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny), w ilościach wskazujących na zakupy dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Tabl. 25. **Dynamika sprzedaży detalicznej^a** (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
	rok poprzedni = 100		
POLSKA			
O g ó ł e m	105,5	105,6	102,3
w tym:			
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	107,9	103,3	110,8
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	113,1	109,1	93,9
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	101,2	104,4	102,6
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach	113,6	113,2	109,9
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	117,2	106,9	109,7
Włókno, odzież, obuwie	113,1	104,4	107,9
Meble, RTV, AGD	123,0	117,5	105,6
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach	83,6	87,6	100,7
Pozostałe	95,9	101,3	96,8

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wartości sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

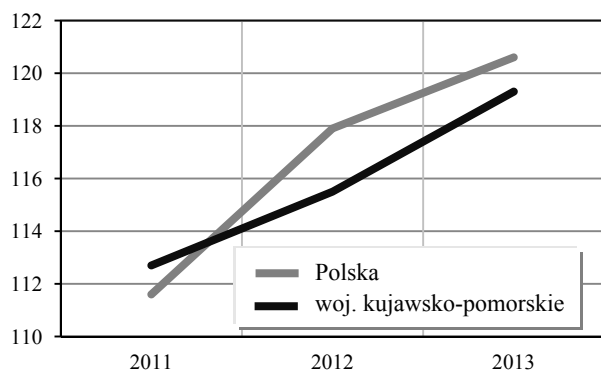
Tabl. 25. **Dynamika sprzedaży detalicznej^a (dok.)**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
	rok poprzedni = 100		
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
O g ó ł e m	112,6	102,4	103,3
w tym:			
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	108,8	102,6	114,4
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	125,5	97,5	97,0
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	106,6	110,3	90,9
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach	107,4	80,7	97,9
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	110,7	123,6	110,9
Włókno, odzież, obuwie	93,4	91,3	112,1
Meble, RTV, AGD	85,5	86,6	100,0
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach	131,4	84,9	93,8
Pozostałe	118,9	94,6	125,4

^a Patrz notka *a* na str. 80.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. wzrost w odniesieniu do 2012 r. obserwowano w przedsiębiorstwach zgrupowanych w kategoriach: pozostałe (o 25,4%), pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 14,4%), włókno, odzież, obuwie (o 12,1%) oraz farmaceutyki, kosmetyki oraz sprzęt ortopedyczny (o 10,9%).

Wyk. 58. **Dynamika sprzedaży detalicznej**
(ceny bieżące)
2010 = 100

Największe obniżenie sprzedaży w stosunku do 2012 r. zaobserwowano w grupach: żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 9,1%), prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach (o 6,2%), paliwa stałe, ciekłe i gazowe (o 3,0%) oraz w grupie pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 2,1%).

W strukturze sprzedaży detalicznej w 2013 r. największy udział miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (36,2%), przedsiębiorstwa zgrupowane w kategorii „pozostałe” (21,1%), zajmujące się sprzedażą pojazdów samochodowych, motocykli i części (12,7%) oraz sprzedażą paliw stałych, ciekłych i gazowych (12,3%).

Tabl. 26. **Dynamika sprzedaży detalicznej^a w województwie kujawsko-pomorskim**
(ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2012				2013			
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100							
O g ó ł e m	107,2	104,8	103,0	102,4	107,7	107,0	104,8	103,3
w tym:								
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	111,7	107,6	104,7	102,6	101,5	107,9	115,1	114,4
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe ...	99,8	96,0	94,8	97,5	103,9	101,4	100,1	97,0
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	116,1	114,5	110,0	110,3	101,6	99,6	92,3	90,9
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach	79,9	80,0	78,4	80,7	97,5	93,0	96,1	97,9
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	113,7	119,1	122,0	123,6	129,8	122,7	115,0	110,9
Włókno, odzież, obuwie	102,9	98,9	94,3	91,3	86,6	98,9	112,1	112,1
Meble, RTV, AGD	85,5	83,3	90,4	86,6	108,6	106,7	99,2	100,0
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach	97,7	93,8	90,2	84,9	90,2	89,9	94,4	93,8
Pozostałe	92,9	93,2	96,9	94,6	137,4	127,7	128,7	125,4

^a Patrz notka *a* do tabl. 25 na str. 80.

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim wartość **sprzedaży hurtowej** towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych przekroczyła o 2,5% poziom zanotowany przed rokiem (w tym w przedsiębiorstwach hurtowych wzrost wyniósł 2,4%). W kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych w omawianym roku była wyższa o 3,5% niż w 2012 r. (w tym zrealizowana przez jednostki hurtowe – o 1,3%). W województwie w skali roku najbardziej zwiększyła się wartość sprzedaży hurtowej wyrobów tytoniowych (o 59,6%) oraz sprzedaż hurtowa realizowana na zlecenie (o 11,6%). Największy spadek, bo o 25,7%, zanotowała sprzedaż hurtowa AGD, RTV i artykułów użytku domowego, a także narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, sprzętu i dodatkowego wyposażenia – spadek o 17,8%.

Dane prezentujące rynek wewnętrzny w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał.

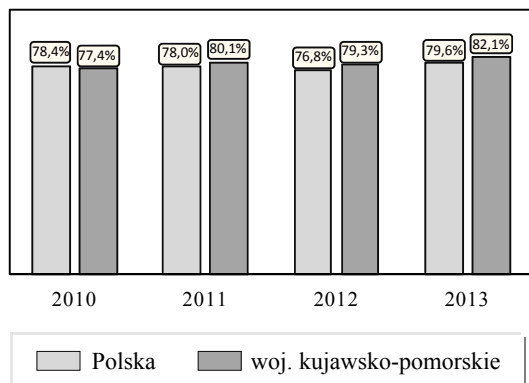
WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘBIORSTW NIEFINANSOWYCH

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim wyniki finansowe uzyskane przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe poprawiły się w porównaniu z poprzednim rokiem. Odnotowano największy w ciągu sześciu lat wzrost wyników finansowych brutto i netto. W badanym siedmioleciu wskaźnik poziomu kosztów oraz wskaźnik rentowności obrotu brutto był korzystniejszy tylko w 2007 r.

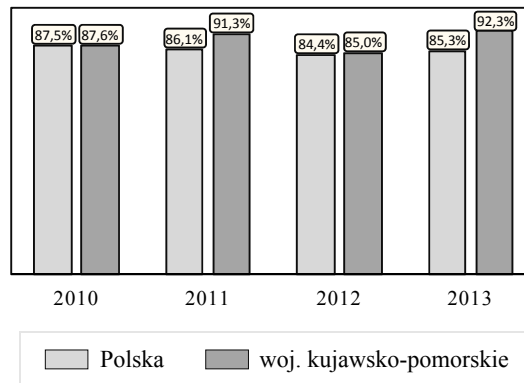
Wyniki finansowe uzyskane w 2013 r. podobnie jak w całym kraju poprawiły się w porównaniu z rokiem poprzednim.

Dane dotyczące wyników finansowych przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do nowelizacji ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 330).

Wyk. 59. **Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie badanych podmiotów**

Wyk. 60. **Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach z całokształtu działalności**

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów związany z podstawową działalnością operacyjną, do którego zaliczono wartość sprzedanych towarów i materiałów oraz koszty ogółem, pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- pozostałe koszty operacyjne;
- koszty finansowe.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. zysk netto wykazało 82,1% badanych przedsiębiorstw, wobec 79,3% przed rokiem. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach z całokształtu działalności ogólnej liczby badanych jednostek wzrósł z 85,0% w 2012 r. do 92,3% w analizowanym okresie.

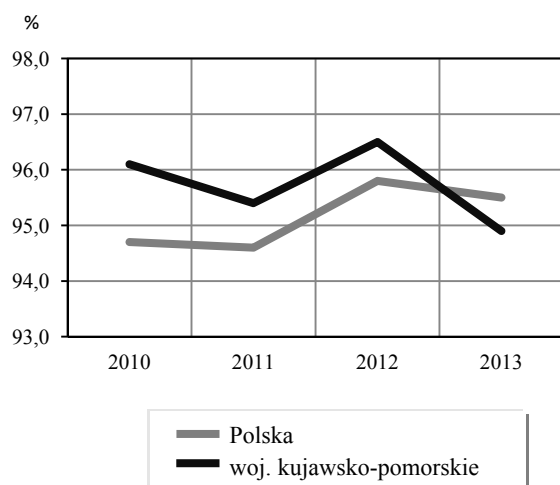
Przychody z całokształtu działalności w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. ukształtowały się na poziomie 84430,2 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były wyższe o 1,1%, natomiast koszty ich uzyskania wyniosły 80086,0 mln zł i były niższe o 0,6% w porównaniu z 2012 r. Wzrost całkowitych przychodów i spadek odpowiadających im kosztów wpłynął na poprawę wskaźnika poziomu kosztów, który w 2013 r. wyniósł 94,9%, (w 2012 r. – 96,5%). Wskaźnik poziomu kosztów liczony dla badanych przedsiębiorstw z terenu całego kraju także poprawił się, ale w znacznie mniejszym stopniu (z 95,8% do 95,5%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim osiągnęły wartość 82165,3 mln zł (wzrost o 1,0% w stosunku do 2012 r.), a koszt własny ich uzyskania wyniósł 77907,8 mln zł (wzrost o 0,3 % w skali roku). Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (na poziomie 4257,5 mln zł) był o 15,4% wyższy niż w 2012 r. Poprawił się także wynik na pozostałej działalności operacyjnej (z minus 539,0 mln zł w 2012 r. do 229,0 mln zł w 2013 r.). W tym samym czasie zmniejszyła się strata na operacjach finansowych (z minus 219,8 mln zł do minus 142,2 mln zł). W rezultacie wynik finansowy na działalności gospodarczej był o 48,3% wyższy od zanotowanego w roku poprzednim i wyniósł 4344,3 mln zł. Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 4350,2 mln zł, tj. o 48,3% wyższą niż w 2012 r. Po odliczeniu obciążeń (tj. podatku dochodowego) wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 3740,0 mln zł i zwiększył się o 56,8% w stosunku do uzyskanego w 2012 r.

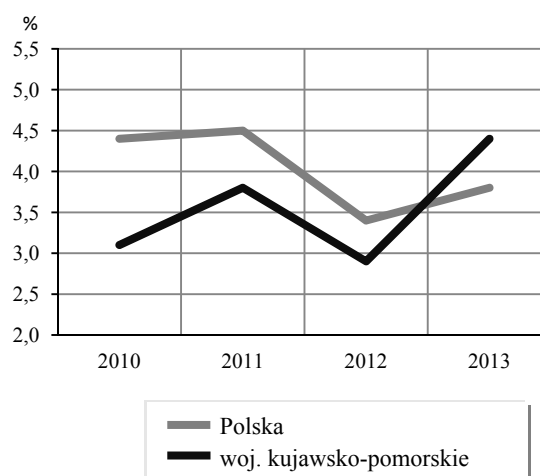
Wyniki finansowe:

- *wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, skorygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych;*
- *obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych, a w 2013 r. również inne płatności wynikające z odrębnych przepisów;*
- *wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.*

Wyk. 61. Wskaźnik poziomu kosztów

Wyk. 62. Wskaźnik rentowności obrotu netto

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik rentowności ze sprzedaży jest to relacja wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik rentowności obrotu netto jest to relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik płynności I stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych;
- wskaźnik płynności II stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych.

W województwie kujawsko-pomorskim poprawiły się wskaźnik rentowności: ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (wzrost o 0,7 p.proc. do 5,2%; wskaźnik dla Polski pozostał na poziomie sprzed roku – 4,3%). Wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto były lepsze niż w 2012 r. zarówno w województwie, jak i w kraju. Wskaźnik rentowności obrotu brutto wzrósł w województwie o 1,7 p.proc., a w Polsce o 0,3 p.proc., z kolei wskaźnik rentowności obrotu netto zwiększył się odpowiednio o 1,5 i o 0,4 p.proc. W skali roku wzrósł w województwie wskaźnik płynności finansowej I stopnia z 33,4% do 34,4%, natomiast wskaźnik płynności finansowej II stopnia obniżył się od 102,6% do 101,2%.

W 2013 r. sytuacja w województwie kujawsko-pomorskim, tak jak i w kraju była lepsza niż przed rokiem. Podstawowe wskaźniki rentowności w województwie poprawiły się w większym stopniu niż w Polsce.

Tabl. 27. **Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych**

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
	w %		
POLSKA			
Wskaźnik poziomu kosztów	94,7	95,8	95,5
Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	5,2	4,3	4,3
Wskaźnik rentowności obrotu brutto	5,3	4,2	4,5
Wskaźnik rentowności obrotu netto	4,4	3,4	3,8
Wskaźnik płynności I stopnia	39,7	34,1	35,0
Wskaźnik płynności II stopnia	105,5	97,4	96,8
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
Wskaźnik poziomu kosztów	96,1	96,5	94,9
Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	3,9	4,5	5,2
Wskaźnik rentowności obrotu brutto	3,9	3,5	5,2
Wskaźnik rentowności obrotu netto	3,1	2,9	4,4
Wskaźnik płynności I stopnia	28,0	33,4	34,4
Wskaźnik płynności II stopnia	112,5	102,6	101,2

Dane prezentujące wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

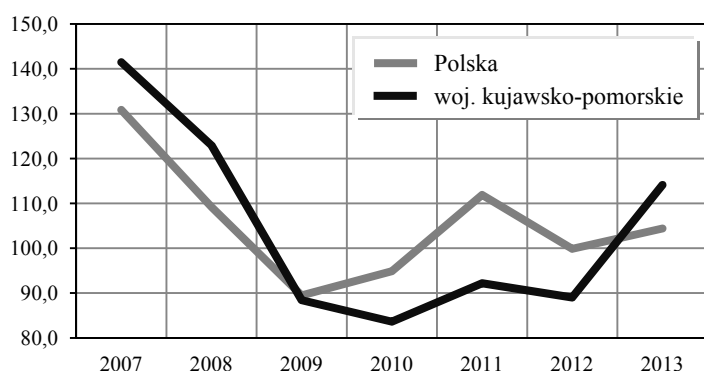
- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał,
- „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych według województw (wg PKD 2007) – tablice dostępne co kwartał;

jak również w Banku Danych Lokalnych (moduł – dane krótkookresowe).

NAKLADY INWESTYCYJNE

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. notowano znaczny wzrost nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw mających siedzibę na terenie województwa w odniesieniu do roku poprzedniego (spadek w latach poprzednich). W porównaniu z 2012 r. wyższa była także wartość kosztorysowa inwestycji rozpoczętych, przy znacznie wyższej liczbie nowych inwestycji.

Wyk. 63. **Dynamika nakładów inwestycyjnych ogółem**
(ceny bieżące)
Rok poprzedni = 100

Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących poniesione w 2013 r. przez badane przedsiębiorstwa w regionie wyniosły 2591,4 mln zł i były wyższe od notowanych rok wcześniej o 14,1%. W kraju w 2013 r. wartość nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do poziomu zanotowanego w 2012 r. – zwiększyła się (o 4,4%).

*Prezentowany podział **nakładów inwestycyjnych**, obejmujących nakłady na nowe środki trwałe i (lub) ulepszenie (rozbudowę, przebudowę, rekonstrukcję, modernizację) istniejących obiektów majątku trwałego, opracowano według zasad systemu rachunków narodowych, zgodnie z zaleceniami „ESA 1995”. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.*

Tabl. 28. **Nakłady inwestycyjne** (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
POLSKA			
O g ó ł e m w mln zł	89236,8	99719,0	104061,4
w tym – w % – nakłady na:			
Budynki i budowle	42,1	40,6	41,3
Zakupy	56,8	58,5	57,9
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi	45,5	47,4	46,6
środków transportu	11,3	11,1	11,3

Tabl. 28. Nakłady inwestycyjne (dok.)

Wyszczególnienie	2010	2012	2013
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE			
O g ó ł e m w mln zł	2767,1	2270,7	2591,4
w tym – w % – nakłady na:			
Budynki i budowle	37,5	35,7	38,4
Zakupy	61,1	64,0	61,4
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi	52,7	54,9	50,9
środków transportu	8,4	9,1	10,5

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych na budynki i budowle wydatkowano 995,1 mln zł (o 22,6% więcej niż rok wcześniej), na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 1318,2 mln zł (więcej o 5,6%), a na środki transportu – 272,0 mln zł (więcej

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- *budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe;*
- *maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem);*
- *środki transportu;*
- *inne, tj. melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji (uwzględnione wyłącznie w danych wyrażonych w cenach bieżących), z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.*

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

o 32,1%). Wartość zakupów inwestycyjnych osiągnęła 1590,2 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 9,4%, a udział tych zakupów w nakładach ogółem zmniejszył w skali roku o 2,6 p.proc.

Wzrost nakładów inwestycyjnych w porównaniu z 2012 r. odnotowano w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa (o 93,4%), obsługa rynku nieruchomości (o 43,9%), budownictwo (o 16,6%), przetwórstwo przemysłowe (o 15,9%) oraz dostawa wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacja (o 14,7%). Wśród sekcji mających największy udział w ogóle nakładów

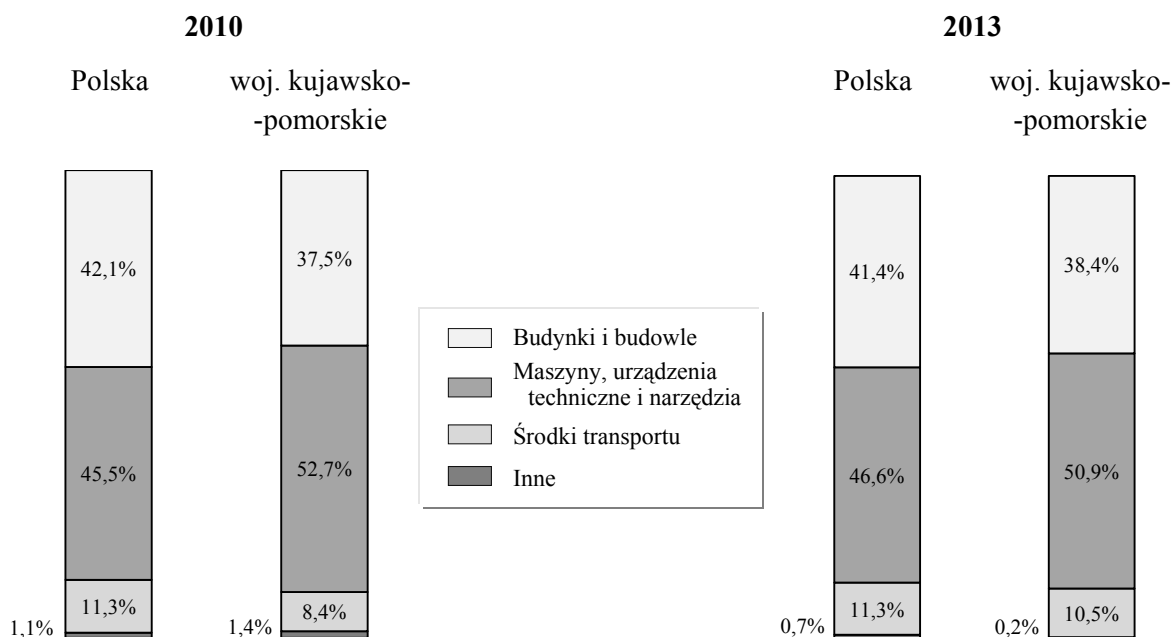
inwestycyjnych, spadek odnotowano w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 9,3%).

W 2013 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie: przetwórstwa przemysłowego (których udział w ogóle nakładów inwestycyjnych wyniósł 61,5%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (10,4% udziału) oraz dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji (8,9%). W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z poprzednim rokiem najbardziej zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie transportu i gospodarki magazynowej (o 1,7 p.proc.), natomiast najbardziej

zmniejszył się udział nakładów przedsiębiorstw zajmujących się handlem; naprawą pojazdów samochodowych (o 2,6 p.proc.).

W 2013 r. w regionie inwestorzy rozpoczęli realizację 1742 nowych inwestycji o łącznej wartości kosztorysowej 774,0 mln zł (w roku poprzednim rozpoczęto 1451 nowych inwestycji o wartości 730,2 mln zł). W kraju w omawianym okresie liczba rozpoczętych inwestycji zwiększyła się o 15,2%, a ich wartość kosztorysowa była wyższa o 13,0%.

Wyk. 64. **Struktura nakładów inwestycyjnych na środki trwałe (ceny bieżące)**

Dane prezentujące nakłady inwestycyjne w województwie kujawsko-pomorskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” – opracowanie sygnałne dostępne co miesiąc w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu,
- „Biuletyn statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego” – publikacja dostępna co kwartał w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu.

I. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM
SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Specification
Ludność ^a (w tys.)	2068,3	2066,4	2066,1	2067,9	2069,1	2098,7	2098,4	2096,4	2092,6	Population ^a (in thous.)
Na 1000 ludności:										Per 1000 population (in the period Jan–Sep):
małżeństwa zawarte	5,63	6,17	6,84	7,11	6,80	5,93	5,39	5,34	4,69	marriages contracted
urodzenia żywe	9,88	10,23	10,56	11,25	11,15	10,77	10,00	9,90	9,48	live births
zgony	9,38	9,49	9,84	9,69	9,86	9,75	9,37	9,74	9,78	deaths
przyrost naturalny	0,51	0,74	0,72	1,56	1,29	1,02	0,62	0,16	-0,30	natural increase
saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-1,00	-1,73	-1,15	-0,81	-0,68	-0,80	-0,79	-0,96	-1,26	internal and international net migration for permanent residence
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ^b (w tys.)	208,8	211,7	223,0	234,2	230,6	237,3	247,2	244,7	240,8	Average paid employment in the enterprise sector ^b (in thous.)
rok poprzedni = 100	.	101,4	105,3	105,0	98,5	102,9	104,2	99,0	98,4	previous year = 100
udział sektora prywatnego (w %)	86,1	86,5	87,6	89,8	90,5	90,9	91,3	91,1	91,3	private sector participation (in %)
Bezrobotni zarejestrowani ^a (w tys.)	188,0	160,1	123,2	110,3	134,1	139,4	139,6	148,8	150,1	Registered unemployed persons ^a (in thous.)
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (w %)	22,3	19,2	14,9	13,3	16,2	17,0	17,0	18,1	18,1	Registered unemployment rate ^a (in %)
Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych ^a (w %)	83,9	83,9	83,0	79,5	77,7	81,1	81,7	81,2	84,6	Unemployed persons without benefit rights in total number of unemployed persons ^a (in %)
Bezrobotni na 1 ofertę pracy ^a	180	83	106	107	117	129	138	113	88	Unemployed persons per job offer ^a
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^c (w %)	55,7	52,8	51,6	52,4	54,8	54,3	54,2	56,3	55,8	Activity rate by LFS ^c (in %)
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^c (w %)	44,7	44,3	45,8	47,7	49,1	48,5	48,3	49,6	48,8	Employment rate by LFS ^c (in %)
Stopa bezrobocia według BAEL ^c (w %)	19,8	16,1	11,3	9,1	10,4	10,6	11,0	11,8	12,4	Unemployment rate by LFS ^c (in %)

^a Stan w końcu roku. ^b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^c Przeciętna w roku. Dla lat 2010-2013 dane nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z poprzednich lat, z powodu zmian metodologii i nowej podstawy uogólniania danych.

^a As of the end of the year. ^b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. ^c Annual average. For 2010-2013 data are not fully comparable with the results of the surveys for previous years due to methodological changes and a new base for generalization of the results.

I. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM (cd.)
SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP (cont.)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Specification
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a (w zł)	2107,73	2229,93	2424,21	2649,92	2756,36	2848,61	2992,93	3096,34	3212,95	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^a (in zł)
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)	464,5	464,4	467,1	471,4	474,1	467,7	464,9	462,4	459,0	Average monthly number of retirees and pensioners (in thous.)
rok poprzedni = 100	99,7	100,0	100,6	100,9	100,6	98,6	99,4	99,5	99,3	previous year = 100
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS (w zł)	1036,09	1115,52	1149,10	1260,89	1369,48	1461,65	1534,96	1622,92	1709,33	Average monthly gross retirement pay and pension paid by ZUS (in zł)
rok poprzedni = 100	102,6	107,7	103,0	109,7	108,6	106,7	105,0	105,7	105,3	previous year = 100
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych (w zł)	749,31	792,86	805,18	850,65	903,64	948,95	981,70	1050,29	1125,86	Average monthly gross retirement pay and pension for farmers (in zł)
rok poprzedni = 100	101,5	105,8	101,6	105,6	106,2	105,0	103,5	107,0	107,2	previous year = 100
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (rok poprzedni = 100):										Price indices of consumer goods and services (previous year = 100)
ogółem	102,0	100,9	102,3	104,4	103,3	102,6	104,6	103,7	101,1	total
żywność i napoje bezalkoholowe	102,4	100,7	105,2	106,3	103,9	103,1	106,1	104,9	102,0	food and non-alcoholic beverages
odzież i obuwie	91,1	90,1	89,5	89,9	89,4	92,4	96,6	96,1	95,7	clothing and footwear
mieszkanie	103,1	103,8	103,1	108,3	107,3	103,4	106,0	104,4	102,0	dwelling
Plony zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi) z 1 ha w dt	31,7	29,9	35,5	31,9	37,1	36,6	35,7	36,2	40,8	Basic cereals (including mixed cereals) yields per 1 ha per dt
Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych ^b :										Farm animals stock per 100 ha agricultural land:
bydło ^c	.	.	.	.	.	43,2 ^d	43,8	45,9	46,7	cattle ^c
trzoda chlewna ^e	.	.	.	.	.	166,1 ^d	152,7	138,4	119,1	pigs ^e

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 11. ^c Stan w czerwcu. ^d Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 VI. ^e Stan w końcu lipca.

^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. ^b See general notes, item 11 on page 11. ^c As of June. ^d Data of Agricultural Census as of 30 June. ^e As of the end of July.

I. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM (cd.)

SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP (cont.)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Specification
Wskaźnik cen skupu (rok poprzedni = 100):										<i>Price indices of procurement (previous year = 100):</i>
ziarna zbóż (bez siewnego)	78,5	119,8	163,9	91,8	71,4	119,8	144,2	105,2	86,7	<i>cereal grain (excluding sowing seed)</i>
żywcza rzeźnego wołowego (bez cieląt)	125,3	101,0	96,5	101,0	113,3	98,9	128,2	110,4	95,3	<i>cattle for slaughter (excluding calves)</i>
żywcza rzeźnego wieprzowego	90,5	94,5	95,6	119,5	110,0	88,1	116,8	123,2	98,6	<i>pigs for slaughter</i>
Relacje cen skupu ^a 1 kg żywca wieprzowego do cen targowiskowych:										<i>Procurement price^a per kg of pigs for slaughter to marketplace prices:</i>
1 kg żyta	12,1	7,9	5,7	5,6	7,6	7,4	6,4	7,3	9,0	<i>per kg of rye</i>
1 kg jęczmienia	9,6	7,8	5,1	5,0	7,5	7,6	5,8	6,4	7,0	<i>per kg of barley</i>
Produkcja sprzedana przemysłu ^b (rok poprzedni = 100; ceny stałe)	.	107,0	118,2	100,2	96,3	120,9	102,8*	100,5*	103,6	<i>Sold production of industry^b (previous year = 100; constant prices)</i>
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle ^b (w tys.)	123,6	124,3	128,3	131,2	123,8	126,1	128,5	125,6	123,4	<i>Average paid employment in industry^b (in thous.)</i>
rok poprzedni = 100	.	100,6	103,2	102,3	94,3	101,8	101,9	97,7	98,2	<i>previous year = 100</i>
Produkcja sprzedana budownictwa ^b (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	117,6	116,8	119,9	98,5	112,7	121,8	95,3	105,4	<i>Sold production of construction^b (previous year = 100; current prices)</i>
Produkcja budowlano-montażowa ^b (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	112,2	118,4	115,3	95,8	106,2	117,0	100,4	107,7	<i>Construction and assembly production^b (previous year = 100; current prices)</i>
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie ^b (w tys.)	16,1	16,5	17,9	19,8	20,9	22,2	23,7	24,0	22,4	<i>Average paid employment in construction^b (in thous.)</i>
rok poprzedni = 100	.	102,9	108,4	110,5	105,9	105,9	106,8	101,4	93,1	<i>previous year = 100</i>

a Ceny bieżące bez VAT. *b* Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Current prices excluding VAT. *b* Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

I. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM (dok.)
SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP (cont.)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Specification
Mieszkania oddane do użytkowania	4488	5006	5569	7641	6710	5807	6427	6358	6670	<i>Dwellings completed</i>
rok poprzedni = 100	97,4	111,5	111,2	137,2	87,8	86,5	110,7	98,9	104,9	<i>previous year = 100</i>
na 1000 ludności	2,2	2,4	2,7	3,7	3,2	2,8	3,1	3,0	3,2	<i>per 1000 population</i>
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	105,7	96,0	103,8	99,8	100,8	103,0	99,2	104,1	103,1	<i>average usable floor space per dwelling (in m²)</i>
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	110,1	114,0	109,5	101,1	112,6	112,7	102,4	103,3	<i>Retail sale of goods^a (previous year = 100; current prices)</i>
Podmioty gospodarki narodowej ^b	187231	186949	188531	192182	182031	186007	184365	187996	191252	<i>Entities of the national economy^b</i>
rok poprzedni = 100	101,1	99,8	100,8	101,9	94,7	102,2	99,1	102,0	101,7	<i>previous year = 100</i>
w tym spółki handlowe	9310	9706	10161	10400	10810	11383	11935	12654	13504	<i>of which commercial companies</i>
rok poprzedni = 100	104,1	104,3	104,7	102,4	103,9	105,3	104,8	106,0	106,7	<i>previous year = 100</i>
w tym z udziałem kapitału z zagranicznego	1443	1512	1609	1617	1645	1695	1724	1762	1791	<i>of which with foreign capital participation</i>
rok poprzedni = 100	106,0	104,8	106,4	100,5	101,7	103,0	101,7	102,2	101,6	<i>previous year = 100</i>
Wskaźnik poziomu kosztów w przed- siębiorstwach niefinansowych ^c (w %) .	.	.	94,8	96,7	95,7	96,1	95,4	96,5	94,9	<i>Cost level indicator in non-financial enterprises^c (in %)</i>
Wskaźnik rentowności obrotu w przed- siębiorstwach niefinansowych ^c (w %):										<i>Turnover profitability rate in non- financial enterprises^c (in %):</i>
brutto	.	.	5,3	3,3	4,3	3,9	4,6	3,5	5,2	<i>gross</i>
netto	.	.	4,3	2,5	3,4	3,1	3,8	2,9	4,4	<i>net</i>
Nakłady inwestycyjne w przedsięw- siarstwach ^c (w mln zł; ceny bieżące)	2166,1	2152,5	3045,3	3742,9	3308,9	2767,0	2551,2	2270,7	2591,4	<i>Investment outlays in enterprises^c (in mln zł; current prices)</i>
rok poprzedni = 100 (ceny bieżące)	.	99,4	141,5	122,9	88,4	83,6	92,2	89,0	114,1	<i>previous year = 100 (current prices)</i>

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. *b* W rejestrze REGON; bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; stan w końcu roku. *c* Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. *b* In the REGON register; excluding persons tending private farms in agriculture; as of at the end of the year. *c* Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

* Dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej publikowanych.

* Data has been changed compared to the previously published.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM WEDŁUG MIESIĘCY
SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION A – 2012 B – 2013		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ludność ^a (w tys.)	A	.	.	2098,0	.	.	2097,8	.	.	2097,7	.	.	2096,4
Population ^a (in thous.)	B	.	.	2094,9	.	.	2094,1	.	.	2094,1	.	.	2092,6
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ^b (w tys.)	A	245,2	244,4	243,8	243,6	243,9	243,7	243,7	242,8	243,4	243,3	242,6	241,7
Average paid employment in the enterprise sector ^b (in thous.)	B	243,2	243,2	242,8	241,8	241,3	241,0	240,5	240,8	241,4	241,7	241,2	240,7
poprzedni miesiąc = 100	A	100,3	99,7	99,8	99,9	100,1	99,9	100,0	99,7	100,3	99,9	99,7	99,6
previous month = 100	B	100,6	100,0	99,8	99,6	99,8	99,9	99,8	100,1	100,2	100,1	99,8	99,8
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	99,3	99,2	99,1	98,9	99,0	99,0	98,9	98,8	99,3	99,6	99,0	98,9
corresponding month of previous year = 100	B	99,2	99,5	99,6	99,3	98,9	98,9	98,7	99,2	99,2	99,3	99,4	99,6
Bezrobotni zarejestrowani ^a (w tys.)	A	148,3	151,5	149,5	144,5	141,0	137,9	136,4	136,5	137,3	138,4	142,4	148,8
Registered unemployed persons ^a (in thous.)	B	159,0	161,6	159,1	155,0	150,6	145,8	143,8	142,7	143,5	143,1	146,7	150,1
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (w %)	A	17,8	18,1	17,9	17,4	17,1	16,7	16,6	16,6	16,7	16,8	17,3	18,1
Registered unemployment rate ^a (in %)	B	19,0	19,3	19,0	18,6	18,2	17,7	17,5	17,4	17,5	17,4	17,8	18,1
Oferty pracy zgłoszone w ciągu miesiąca	A	3303	3032	6410	5087	5011	5353	4112	5440	5784	4523	3307	2254
Job offers declared during a month	B	4605	6403	6806	5781	5159	5121	5999	5580	5190	4798	4013	3186
Bezrobotni na 1 ofertę pracy ^a	A	64	77	53	59	53	47	59	41	49	63	73	113
Registered unemployed persons per job offer ^a	B	56	50	57	53	51	45	43	40	46	51	55	88
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^b (w zł)	A	2998,35	2999,69	3133,11	3038,66	3020,78	3106,16	3169,78	3080,30	3083,35	3143,06	3137,30	3229,86
Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^b (in zł)	B	3072,81	3094,86	3176,72	3133,14	3092,06	3224,03	3266,61	3206,87	3209,64	3256,21	3251,53	3364,51
poprzedni miesiąc = 100	A	93,5	100,0	104,4	97,0	99,4	102,8	102,0	97,2	100,1	101,9	99,8	103,0
previous month = 100	B	95,1	100,7	102,6	98,6	98,7	104,3	101,3	98,2	100,1	101,5	99,9	103,5
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	105,8	106,7	106,6	101,7	103,8	103,6	105,4	102,7	102,0	103,0	102,5	100,7
corresponding month of previous year = 100	B	102,5	103,2	101,4	103,1	102,4	103,8	103,1	104,1	104,1	103,6	103,6	104,2

a Stan w końcu okresu. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a As of the end of the period. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM WEDŁUG MIESIĘCY (cd.)
SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION A – 2012 B – 2013	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wskaźnik cen: Price indices of:												
towarów i usług konsumpcyjnych consumer goods and services												
analogiczny okres poprzedniego roku = 100 A	.	.	104,3 ^a	.	.	104,0 ^b	.	.	103,7 ^c	.	.	103,0 ^d
corresponding period of previous year = 100 B	.	.	101,4 ^a	.	.	100,8 ^b	.	.	101,4 ^c	.	.	100,9 ^d
skupu ziarna zbóż: procurement of cereal grain:												
poprzedni miesiąc = 100 ..... A	103,2	101,9	101,6	112,7	102,2	96,1	97,9	96,8	102,4	99,9	105,9	104,4
previous month = 100 B	98,5	101,1	95,1	100,9	95,2	94,0	88,7	83,8	106,0	106,3	103,1	101,5
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 A	91,7	89,7	90,8	100,9	99,3	94,8	105,9	111,4	116,9	118,6	125,6	127,0
corresponding month of previous year = 100 B	121,2	120,3	112,5	100,7	93,8	91,8	83,1	72,0	74,5	79,2	77,1	74,9
skupu żywca rzeźnego wołowego (bez cieląt): procurement of cattle for slaughter (excluding calves):												
poprzedni miesiąc = 100 ..... A	109,6	99,8	94,4	101,8	97,9	103,6	98,9	104,3	101,4	96,9	99,9	101,2
previous month = 100 B	100,7	99,5	96,1	101,1	95,3	99,7	98,5	101,0	100,6	98,9	99,6	100,0
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 A	126,6	121,7	110,7	105,7	110,2	106,1	110,1	109,8	112,4	109,4	107,1	109,3
corresponding month of previous year = 100 B	100,4	100,0	101,8	101,2	98,5	94,8	94,5	91,5	90,8	92,6	92,4	91,3
skupu żywca rzeźnego wieprzowego: procurement of pigs for slaughter:												
poprzedni miesiąc = 100 ..... A	91,6	112,4	99,9	101,0	100,5	105,9	96,8	102,2	102,4	98,8	96,0	91,5
previous month = 100 B	93,9	102,6	103,3	98,0	97,2	108,3	104,2	103,4	99,7	97,1	93,5	97,5
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 A	138,1	146,9	138,3	131,4	132,2	136,6	125,1	127,2	122,2	120,9	114,7	97,2
corresponding month of previous year = 100 B	99,8	91,0	94,1	91,4	88,3	90,3	97,2	98,4	95,7	94,1	91,6	97,6

a–d Dane dotyczą okresów (miesiący): a I-III, b IV-VI, c VII-IX, d X-XII.

a–d Data concern period (months): a I-III, b IV-VI, c VII-IX, d X-XII.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM WEDŁUG MIESIĘCY (cd.)

SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION A – 2012 B – 2013		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Relacja ceny skupu ^a 1 kg żywca wieprzowego do ceny targowiskowej 1 kg żyta <i>Procurement price^a per kg of pigs for slaughter to marketplace price per kg of rye</i>	A	6,6	7,6	7,5	7,0	7,2	7,6	8,0	8,2	8,0	8,5	8,1	6,7
	B	6,8	7,1	7,8	8,0	7,5	7,9	8,7	11,0	12,4	12,4	9,7	8,6
Produkcja sprzedana przemysłu ^b (ceny stałe): <i>Sold production of industry^b (constant prices):</i>													
poprzedni miesiąc = 100 ..... <i>previous month = 100</i>	A	97,0	93,4	110,0	93,7	101,7	95,3	98,7	106,3	102,7	109,8	94,8	82,7
	B	108,4	95,2	109,7	97,0	103,2	101,8	105,9	97,3	104,3	107,3	98,6	87,5
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 <i>corresponding month of previous year = 100</i>	A	113,9	108,0	101,4	104,2	107,5	99,4	102,8	97,9	90,5	103,7	94,6	84,0
	B	93,8	95,6	95,3	98,6	100,1	106,8	114,6	104,9	106,5	104,1	108,2	114,5
Produkcja budowlano-montażowa ^b (ceny bieżące): <i>Construction and assembly production^b (current prices):</i>													
poprzedni miesiąc = 100 ..... <i>previous month = 100</i>	A	35,5	85,0	135,3	130,2	110,8	105,4	86,2	119,7	98,1	119,0	95,7	107,7
	B	36,2	109,7	107,9	131,2	144,3	101,1	122,2	83,4	113,1	167,2	61,1	140,5
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 <i>corresponding month of previous year = 100</i>	A	140,7	119,0	97,1	123,8	95,0	91,4	97,2	99,6	75,4	94,2	108,9	77,0
	B	78,6	101,4	80,8	81,5	106,1	101,8	144,4	100,7	116,2	163,2	104,2	136,0
Mieszkania oddane do użytkowania (od początku roku) <i>Dwellings completed (since the beginning of the year)</i>	A	540	977	1309	1776	2166	2783	3277	3707	4323	4895	5526	6358
	B	668	1286	1963	2319	2754	3236	3670	4139	4606	5099	5827	6670
analogiczny okres poprzedniego roku = 100 <i>corresponding period of previous year = 100</i>	A	118,9	111,1	94,8	108,4	96,6	106,5	106,2	99,7	102,5	100,5	98,7	98,9
	B	123,7	131,6	150,0	130,6	127,1	116,3	112,0	111,7	106,5	104,2	105,4	104,9

a Ceny bieżące bez VAT. *b* Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Current prices excluding VAT. *b* Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM WEDŁUG MIESIĘCY (dok.)

SELECTED DATA ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A – 2012													
B – 2013													
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (ceny bieżące): <i>Retail sale of goods^a (current prices):</i>													
poprzedni miesiąc = 100	A	77,3	102,2	122,7	99,2	93,5	101,3	100,0	100,1	98,8	109,6	89,9	106,7
<i>previous month = 100</i>	B	86,5	103,7	119,7	102,2	96,5	97,9	101,2	98,7	94,6	107,7	92,2	108,1
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100	A	103,9	107,9	107,8	101,6	104,8	103,6	102,6	99,6	100,4	105,0	95,7	94,8
<i>corresponding month of previous year = 100</i>	B	106,1	107,6	105,0	108,2	111,6	107,8	109,1	107,4	102,9	101,1	103,8	105,2
Podmioty gospodarki narodowej ^b	A	183626	183688	184215	184571	184959	185329	185629	186061	186595	187002	187505	187996
<i>Entities of the national economy^b</i>	B	187839	188015	188129	188085	188532	189244	189825	190279	190435	190534	190958	191252
w tym spółki handlowe	A	11991	12047	12117	12166	12232	12289	12342	12401	12443	12516	12573	12654
<i>of which commercial companies</i>	B	12721	12801	12867	12931	13011	13078	13162	13209	13266	13361	13423	13504
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	A	1728	1737	1743	1742	1740	1744	1750	1753	1751	1756	1758	1762
<i>of which with foreign capital participation</i>	B	1766	1770	1767	1762	1764	1767	1773	1769	1777	1780	1787	1791
Wskaźnik rentowności obrotu w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c : <i>Profitability rate of turnover in non-financial enterprises^c:</i>													
brutto w %	A	.	.	5,1	.	.	4,7	.	.	4,2	.	.	3,5
<i>gross in</i>	B	.	.	5,2	.	.	5,5	.	.	5,5	.	.	5,2
netto w %	A	.	.	4,0	.	.	3,8	.	.	3,4	.	.	2,9
<i>net in %</i>	B	.	.	4,2	.	.	4,6	.	.	4,7	.	.	4,4
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^c (w mln zł; ceny bieżące)	A	.	.	368,0	.	.	959,8	.	.	1606,3	.	.	2270,7
<i>Investment outlays in enterprises^c (in mln zł; current prices)</i>	B	.	.	495,8	.	.	1073,7	.	.	1781,9	.	.	2591,4
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	A	.	.	87,6	.	.	101,5	.	.	99,0	.	.	89,0
(ceny bieżące)	B	.	.	134,7	.	.	111,9	.	.	110,9	.	.	114,1
<i>corresponding period of previous year = 100 (current prices)</i>													

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b W rejestrze REGON; bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; stan w końcu okresu. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; dane prezentowane są narastająco.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b In the REGON register; excluding persons tending private farms in agriculture; as of at the end of the period. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons; data are presented cumulatively.

NOTATKI
